

Kommunledningskontoret

Rapport

Handläggare:

Maria Ahrgren, Eva-Lena Laier

Datum:

2024-03-22

Diarienummer:

KSN-2023-03499

Årsredovisning 2023

Uppsala kommunkoncern

Innehåll

Kommunstyrelsens ordförande har ordet	5
Förvaltningsberättelse	7
Översikt av verksamhetens utveckling	7
Den kommunala koncernen	8
Privata utförare och egenregi	8
Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning	10
Befolkning	10
Arbetsmarknad	11
Inkomster	12
Medborgarundersökning	13
Den svenska ekonomin befinner sig i en lågkonjunktur	14
Kommunens ekonomi ansträngd under 2024	15
Näringsliv	15
Byggande - bostäder, verksamhetslokaler och infrastruktur	17
Klimatpåverkan	19
Händelser av väsentlig betydelse	20
Året som gått – ett axplock av stort som smått	21
Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten	22
Det kommunala styret	22
Program och fokusmål pekar ut riktningen	23
Utveckling av styrningen	24
Intern kontroll	25
God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning	27
Sammanfattning	27
Balanskravsresultat	28
Väsentliga personalförhållanden	29
Jämställt och hållbart arbetsliv	29
Kompetensförsörjning	32
Systematiskt arbetsmiljöarbete	34
Lönebildning	35
Förväntad utveckling	35
Större folkmängd och förändrad befolkningsstruktur	35
Miljö- och klimatförändringar	36
Globalisering, konkurrens och näringslivsutveckling	36
Teknikutveckling, digitalisering och delaktighet	36
Ojämlighet, levnadsförhållanden och hälsa	37
Värderingar, samhällsklimat och demokratins förutsättningar	37
Nya krav på beredskap och beslutsfattande	38

Utmaningar kommande år.....	38
Kommunfullmäktiges fokusråd och uppdrag.....	40
Målsättning för verksamheten	40
Samtliga uppdrag till nämnder och bolagsstyrelser	41
Uppdrag som ingår i Mål och budget 2023–2025.....	41
Kvarvarande uppdrag från tidigare år.....	42
Tillkommande uppdrag som beslutats av kommunfullmäktige vid sidan av Mål och budget	42
Bedömning av måluppfyllnad och status för uppdrag.....	42
Fokusråd 1. Uppsala ska säkra en stark ekonomi och värna välfärden.....	44
Målbeskrivning Mål och budget 2023–2025	44
Kommunkoncernens ekonomiska utfall och finansiella mål	45
Tydlig ekonomistyrning.....	45
Förmåga till innovation och verksamhetsutveckling.....	46
Attraktiv arbetsgivare och god kompetensförsörjning.....	47
En likvärdig skola med goda kunskapsresultat	48
Vård och omsorg med god kvalitet	49
Demokrati och delaktighet.....	51
Fokusråd 2: Uppsala ska ha ett välmående näringsliv och skapa fler jobb.....	53
Målbeskrivning Mål och budget 2023–2025	53
Starkt näringsliv och god företagservice	54
Fler i arbete	56
Meningsfull fritid och rekreation	57
Nationell och internationell samverkan	57
Hållbar stads- och landsbygdsutveckling.....	58
Hållbarhet Fokusråd 3: Uppsala ska leda klimatomställningen	61
Målbeskrivning Mål och budget 2023–2025	61
Klimatanpassning	62
Hållbar och mer effektiv energianvändning.....	62
Stärkt kapacitet för klimatomställning.....	63
En hållbar mobilitet.....	64
Ren luft och giftfri miljö.....	64
Skydd av natur och ekosystem och säkrad vattenförsörjning.....	65
Fokusråd 4: Uppsala ska bli tryggare med jämlika livsvillkor	67
Målbeskrivning Mål och budget 2023–2025	67
En trygg och säker kommun	68
Jämlika livsvillkor och folkhälsa.....	69
Snabb och jämställd integration och bostäder för alla	71
En bra start i livet.....	72
Krisberedskap och civilt försvar.....	73

Ekonomisk översikt.....	74
Kommunkoncernens ekonomiska ställning	74
Hög inflation urholkade det reala skatteunderlaget.....	77
Riktade statsbidrag och migrationsersättningar.....	78
Taxor, avgifter, hyror och försäljning	79
Nettokostnadsutvecklingen lägre än budget	80
Balansomslutning.....	81
Soliditet	81
Investeringsredovisning	81
Exploateringsverksamheten	84
Finansiell uppföljning.....	85
Finanspolicy och finansiella riktlinjer sätter ramarna för finansverksamheten	85
Internbanken	85
Kreditvärdighet.....	85
Likviditet och kassaflöde	85
Upplåning och utveckling av låneskulden	86
Genomsnittsränta	87
Riskhantering.....	87
Pensionsåtagande	88
Resultaträkning, balansräkning, kassaflödesanalys och noter.....	89

Kommunstyrelsens ordförande har ordet

Året 2023 har fortsatt att präglats av Rysslands angreppskrig mot Ukraina och flera andra konflikter i världen. Det osäkra världsläget och dess inverkan på ekonomin för företag och hushåll har tillsammans med en hög inflation och högre räntor påverkat oss rejält. Världsläget innebär också att vi behöver ha ett fortsatt fokus på uppbyggnad av det svenska totalförsvaret, där kommunen har en mycket viktig roll. Även byggandet har påverkats. Byggaktörer har blivit mer återhållsamma i att genomföra markaffärer och starta byggprojekt. Samtidigt har hushållens möjligheter att köpa eller hyra nya bostäder och företagets möjligheter att investera i ny verksamhetsmark minskat. Både kommunen och byggaktörer ser ändå ett fortsatt behov av att planera för att konjunkturen vänder. Trots ett utmanande läge har kommunen klarat sig bra ekonomiskt. Det ekonomiska resultatet för Uppsala kommunkoncern 2023 uppgick till 406 miljoner kronor. Ett välkommet överskott då vi står inför stora och viktiga investeringar i Uppsalas kollektivtrafik och social infrastruktur.

Uppsala kommun såg under hösten en extrem våldsupptrappning som skapade oro och otrygghet i samhället och i kommunens verksamheter. Konflikten mellan olika kriminella intressen involverade denna gång även anhöriga och skedde delvis i stadsdelar och områden som tidigare varit förskonade. Kommunen och polisen samarbetar för att upprätthålla nolltolerans mot brott och skapa ett tryggare Uppsala. Kameraövervakningen har utökats i centrala Uppsala som en åtgärd. En handlingsplan mot välfärdsbrott har antagits för att motverka dessa brott i kommunala verksamheter. Under året har insatser genomförts för att stödja äldre att förebygga bedrägerier.

Orosanmälningar som rör barn och unga har ökat betydligt under det senaste året. Därför har ett stort fokus legat på förebyggande åtgärder i samarbete med socialtjänst, skola, polis och fritid (SSPF). Proaktiva insatser har genomförts inom grundskolan och gymnasiet för att förhindra att unga dras in i kriminell verksamhet. I slutet av året tillsköt också kommunstyrelsen medel i en extra kraftsamling för det förebyggande arbetet mot våldet med bland annat en särskild avhopparverksamhet för barn och särskilda insatser för att samhällsplacerade barn ska lyckas i skolan.

Uppsala kommun fortsätter att utmärka sig som en attraktiv kommun att bo och verka i. Kommunens befolkning ökade under 2023 med 3 189 så vid årets slut var vi 245 329 uppsalabor. Uppsalas två universitet, Uppsala universitet och Sveriges lantbruksuniversitet, är med sina drygt 53 000 registrerade studenter och omkring 8 800 anställda en viktig del för kommunens utveckling. Samverkan mellan kommunen och de två universiteten är helt avgörande för Uppsalas fortsatta attraktivitet.

Arbetet med fyra spår mellan Uppsala C och Uppsala Södra har varit intensivt under året. Överenskommelser med Trafikverket om stationsområden samt sträckan mellan dessa är avgörande för att kunna genomföra fyrspårsavtalet. Kring Uppsala C har arbetet gått in i en ny fas. I arbetet med spårväg i Uppsala kommun har under året detaljplanerna för spårvägen och för spårvägsdepån varit ute på granskning och samråd. Samråd inför tillståndsansökan för vattenverksamhet inför byggandet av bro vid Ultuna för spårvägen har genomförts. Projektering har inletts för förarbeten som kommer att upphandlas och påbörjas under 2024.

Jag är väldigt stolt över Uppsala, både som kommunstyrelsens ordförande och som uppsalabo. Jag blir extra stolt när jag går förbi och tittar och lyssnar på det nyrenoverade Stora Torget och kanske även har vägarna förbi det nya torget i Kungsängen, Inga Löwdins torg. När jag som förälder besöker Summer Zone och vet

att jag är en av 41 000 besökare 2023. Eller när jag och familjen besöker någon av Stadsteaterns succéföreställningar och vet att de har haft en rekordstor publik under året. Den nya återvinningsstationen i Fyrislund har också fått ta emot en del avfall från mitt hem. Den nya brandstationen i Almunge har jag personligen inte besökt än men ser fram emot ett studiebesök. Alla boende och besökare i Storbreta kan nu njuta av 37 helt nya parkbänkar.

En fråga som jag och kommunen har kämpat för länge är att Gottsunda skulle bort från polisens lista över särskilt utsatta områden. Ett mål som förverkligades i slutet av 2023. Nu är det extra viktigt att vi håller i arbetet med att göra Gottsunda till en trygg plats för alla som bor och verkar där.

Kommunens klimatarbete har vässats under året. Kommunfullmäktige har fastställt att en koldioxidbudget ska införas och en markanvisningstävling med klimatfokus har genomförts i Rosendal. De klimatkrav som ställdes i tävlingen var de tuffaste krav som någonsin ställts i Sverige. Responsen från byggaktörerna har varit mycket positiv och intresset från branschen och andra kommuner har varit stort.

Den ekonomiska lågkonjunkturen påverkar människors levnadsförhållanden, läget på arbetsmarknaden har försämrats och antalet långtidsarbetslösa förväntas öka. Samtidigt kvarstår bristen på utbildad arbetskraft inom flera sektorer. Under året har kommunen genomfört ett antal utvecklingsinsatser i syfte att utveckla medarbetarna för att tillgodose verksamhetens efterfrågan av specifik kompetens. Bland annat har omsorgsnämnden genomfört insatser för att utbilda stödpedagoger. Kommunstyrelsen och utbildningsnämnden har arbetat språkhöjande insatser i yrkessvenska.

Kommunens friskvårdsbidrag höjdes till 3000 kronor per år, en viktig åtgärd för att göra kommunen attraktiv som arbetsgivare och det är glädjande att utnyttjandet av bidraget har ökat jämfört med tidigare år.

Jag vill sluta med att rikta ett varmt tack till alla medarbetare, uppsalabor, föreningsaktiva och alla andra för era insatser under 2023. Både i arbetet med att göra tillvaron för alla uppsalabor bättre och i arbetet med att göra Uppsala till en attraktiv kommun att investera i, flytta till eller besöka. Jag ser med tillförsikt fram emot fortsatt samarbete.

Erik Pelling (S)

Kommunstyrelsens ordförande

Förvaltningsberättelse

Översikt av verksamhetens utveckling

Uppsalas fem år i jämförelse påvisar stabil tillväxt och god ekonomistyrning. Genom goda årliga resultat stärktes kommunens förmåga att möta såväl aktuella som framtida utmaningar. En utmaning är den ökande befolkningen som innebär stora investeringsbehov i kommunal infrastruktur, något som avspeglas i ökade anläggningstillgångar. De senaste årens höga inflation och höga räntenivåer svarar för merparten av ökningen i verksamhetens nettokostnader och i de finansiella kostnaderna. Detta och mer beskrivs och analyseras vidare i den följande förvaltningsberättelsen.

Tabell 1. Fem år i sammandrag.

Fem år i sammandrag	2023	2022	2021	2020	2019
Allmänt					
Antal invånare 31 december	245 329	242 140	237 596	233 839	230 767
Utdebitering per 100 kronor	32,85	32,85	32,85	32,85	32,85
varav kommunens ¹	21,14	21,14	21,14	21,14	21,14
Skattekraft i procent av rikets (taxeringsår)	101	101	101	101	102
Kommunens verksamhet					
Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning (mnkr)	15 488	14 702	13 884	13 208	12 381
Verksamhetens nettokostnader, totalt (mnkr)	15 331	14 072	12 828	12 314	12 108
dito, skattefinansierad verksamhet (mnkr)	15 331	14 072	12 828	12 314	12 108
Verksamhetens nettokostnader i procent av skatteintäkter	99,0	95,7	92,4	93,2	97,8
Finansiella intäkter och kostnader, netto (mnkr)	65	70	94	85	202
Resultat före extraordinära poster (mnkr)	222	701	1 150	979	475
Årets resultat (mnkr)	222	701	1 150	979	475
Årets resultat exkl. jämförelsestörande (mnkr)	589	780	659	612	323
Nettoinvesteringar (mnkr)	962	1 402	647	668	734
Låneskuld, koncernextern räntebärande (mnkr)	17 180	17 100	16 820	15 750	14 915
Låneskuld per invånare (kronor)	70 028	70 620	70 792	67 354	64 632
Anläggningstillgångar per invånare (kronor)	109 985	109 600	106 551	102 276	102 320
Soliditet (procent)	37	36	36	36	33
Soliditet inklusive pensionsåtaganden (procent)	27	27	26	24	20
Kassalikviditet (procent)	119	113	116	132	101
Kommunkoncernens verksamhet					
Verksamhetens nettokostnader, totalt (mnkr)	14 742	13 678	12 483	11 968	11 689
Finansiella intäkter och kostnader, netto (mnkr)	-340	-241	-105	349	-58
Årets resultat (mnkr)	406	800	1 296	1 589	635
Investeringar i anläggningstillgångar (mnkr)	3 514	3 365	2 671	3 291	3 690
Anläggningstillgångar (mnkr) ²	36 892	34 720	33 819	32 704	32 431
Räntebärande lång- och kortfristiga skulder (mnkr)	17 780	17 700	17 620	17 350	17 815
Låneskuld per invånare (kronor)	72 474	73 098	74 159	74 196	77 199
Soliditet (procent)	36	36	36	35	30
Soliditet inklusive pensionsåtaganden (procent) ²	27	27	27	25	19

1) Skattesatsen fastställs varje år av kommunfullmäktige. Den anges som antalet utdebiterade kronor och ören per 100 kronor beskattningsbar inkomst.

2) Kommunkoncernens anläggningstillgångar för 2022 har omräknats (-304 mnkr) till följd av att en mer exakt metod för koncerneliminering möjliggjorts, se not 1 för mer information.

Den kommunala koncernen

Kommunkoncernen är samlingsnamnet för kommunens nämnder och bolagsstyrelser som tillsammans bildar en helhet. Kommunkoncernen innefattar alltså kommunfullmäktige, kommunstyrelsen, kommunens nämnder samt det kommunägda moderbolaget Uppsala Stadshus AB med tillhörande dotterbolag.

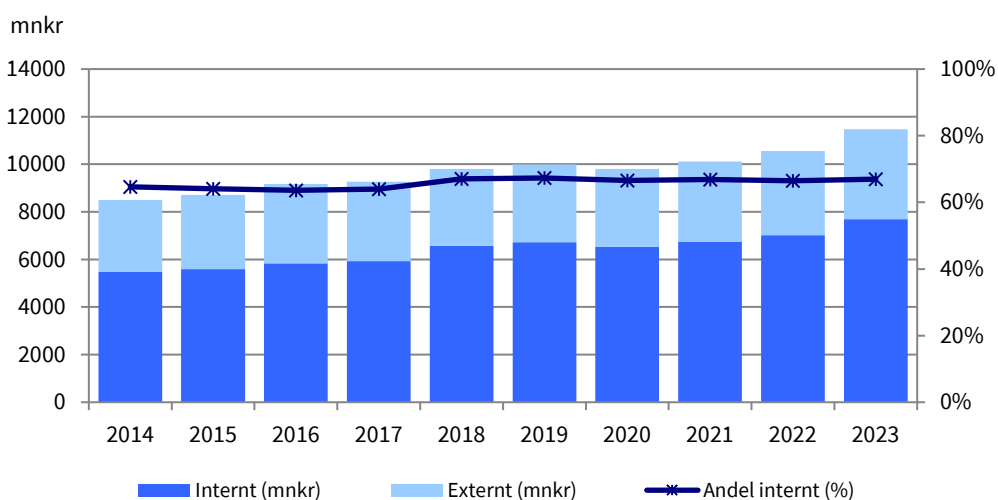
Två av kommunens nämnder är gemensamma med andra kommuner i Uppsala län. Räddningsnämnden är gemensam för Tierp, Uppsala och Östhammar, medan överförmyndarnämnden är gemensam för alla kommuner i länet.

Utöver kommunens egna verksamheter samarbetar kommunen med näringslivet, civila samhället och offentlig sektor för att ge förutsättningar för så goda livs- och utvecklingsmöjligheter som möjligt.

Privata utförare och egenregi

De kommunala nämndernas verksamheter genomförs inte enbart av kommunen själv utan även av privata utförare. Möjligheten för kommunen att styra över hur fördelningen mellan privata utförare och egenregi ser ut varierar utifrån lagstiftning inom olika områden. Av samma anledning varierar möjligheten för kommunen att kontrollera eller påverka hur de privata utförarna genomför sitt uppdrag.

År 2023 svarade privata utförare för 33 procent av den kommunalt finansierade verksamheten.

Figur 1. Fördelning av den kommunalt finansierade verksamheten som utförs i egen regi (internt mnkr) och av privata utförare (externt mnkr). Källa: kommunens ekonomisystem.

Valnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, namngivningsnämnden, plan- och byggnadsnämnden, räddningsnämnden och överförmyndarnämnden har ingen verksamhet som utförs av privata utförare och berörs därför inte av dessa krav på uppföljning.

Utbildningsnämnden undantas kravet på uppföljning eftersom huvudmännens ansvar för den utbildning som bedrivs i deras verksamhet är reglerat i skollagen och tillsynen av de fristående skolorna hanteras av staten.

Inom arbetsmarknadsnämnden sker en systematisk uppföljning av de upphandlade insatserna utifrån Riktlinje för kontroll och uppföljning av privata utförare. Modellen innebär bland annat stickprovsuppföljningar av leverantörens dokumentation och

utökad kontroll av leverantörsfakturor. Eventuella brister eller kontraktsbrott som påvisas vid de olika kontrollmomenten i uppföljningsarbetet lyfts till leverantören av ansvarig handläggare för respektive insats.

En majoritet av vuxenutbildningens elever läser på skolor som drivs på entreprenad av externa utbildningsanordnare. Uppföljning av avtal och uppdrag genomförs årligen genom uppföljningsmöten, kvalitetsrapportering, synpunktshantering och tillsynsbesök. Det som framkommit i avtalsuppföljningen är bland annat utmaningen att fylla vissa yrkesutbildningar, elevers bristande kunskaper i matematik och svenska, samt att behoven av stöd i olika former ökar för att elever ska klara sina studier.

Omsorgsnämnden har avtal med 45 externa leverantörer som totalt omfattar 102 olika verksamheter. Vård- och omsorgsförvaltningen har under året genomfört en fokusuppföljning, nio planerade avtalsspecifika uppföljningar samt nio händelsestyrda uppföljningar. Vid samtliga planerade uppföljningar har delar av leverantörens ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete granskats och krav på åtgärdsplan har begärts in vid tre tillfällen. Fokusuppföljningen hade fokus på palliativ vård i livets slutskede inom både omsorgsnämnden och äldrenämnden. Samverkan utgör en viktig grund för att den palliativa vården ska fungera. Förvaltningen har uppmärksammat att det finns olikheter i hur verksamheter ser på sitt ansvar för palliativ vård samt förutsättningar för den enskilde att få dö i sitt hem; både utifrån kompetens och praktiska förutsättningar.

Äldrenämnden genomför avtals- och uppdragsuppföljning för att säkerställa att privata utförare inom äldreomsorgen utför sitt uppdrag i enlighet med de avtal som tecknats. Under 2023 genomfördes uppföljning i elva verksamheter i privat regi varav fyra inom hemtjänst och hemsjukvård och sju inom vård- och omsorgsboende. Uppföljningarna är också ett arbetssätt för vård- och omsorgsförvaltningen att säkerställa en god kvalitet i äldreomsorgen och för att kartlägga äldreomsorgens förbättrings- och utvecklingsområden. Således fungerar avtals- och uppdragsuppföljningar som verktyg för att kontrollera att utförarna följer avtal, säkerställa kvalitet i vård och omsorg samt som ett instrument för att ta fram framtidsstrategier och utvecklingsområden inom äldreomsorgen i Uppsala kommun.

Gatu- och samhällsmiljönämnden genomför löpande avstämningar med privata utförare, dels för att arbetsleda dels för att följa upp pågående arbeten. Eftersom nämnden ofta arbetsleder privata utförare har nämnden god insyn i om utföraren lever upp till vad som avtalats. Tillsammans med kommunstyrelsen har nämnden även gjort avtalsuppföljningar avseende drivmedel i anläggnings- och grävmaskiner.

Socialnämnden har en beslutad plan för kontroll och uppföljning av privata utförare. Uppföljningen av privata utförare består av olika delar och nivåer; löpande uppföljning, händelsestyrd uppföljning samt särskild (planerad) uppföljning. Sammantaget framgår av den särskilda uppföljningen att den absoluta merparten av leverantörerna uppvisar hög kvalitet genom efterlevnaden av avtalen. I de fåtalet fall som brister uppmärksammas knutet till ramavtalsvillkoren har leverantörerna efter återföring åtgärdat dessa utan dröjsmål. I de flesta fall grundar sig bristerna på otillräcklig kännedom om kraven på tjänsten hos leverantörerna. Branschråd mellan förvaltningen och leverantörerna är ett sätt att skapa dialog och höja kunskapen om ingångna avtal. Uppföljningen visar på att det finns utvecklingsområden för framtida upphandlingar att undersöka vidare, till exempel krav på information om meddelarfriheten och vad gäller stödboende att rutiner ska finnas för att förhindra att droger och alkohol kommer in på boendet.

Kommunstyrelsen utför cirka 85 procent av lokalvården i kommunens lokaler i egen regi och cirka 15 procent köps in från externa leverantörer eller utförs av verksamheternas egen städpersonal. Kommunstyrelsen genomför kvalitetskontroller löpande både av städ i egen regi och av städ i extern regi. Resultatet av kvalitetskontrollerna sammanställs och där det finns upprepade avvikelser i kvaliteten sker uppföljning genom möten mellan leverantör och köpare. Under 2023 genomfördes 397 kvalitetskontroller. Resultatet av kontrollerna visar på 82 fall av mindre brister i kvaliteten på städningen.

Idrotts- och fritidsnämnden har avtal med föreningar för tillsyn, skötsel och spårning av kommunens elljusspår samt städ och tillsyn i vissa idrottshallar. Nämnden anser att avtalsamverkan med föreningarna fungerar bra.

De nämnder som har rapporterat avvikelser är arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden och omsorgsnämnden. Nedan följer avvikelserapporteringen.

Större avvikelser

Arbetsmarknadsnämnden hävde under 2023 avtalet med ett matchningsföretag. En åtgärdsplan har begärts av ett annat företag för deras jobbsökarkurs, bland annat på grund av kvalitetsbrister i den återkoppling som gavs till arbetsmarknadssekreterarna och leverantören har återkommit med en åtgärdsplan.

Inom socialnämnden har en leverantör i ramavtalet Konsulentstött familjehemsvård uppvisat brister på flera områden. Aktuell leverantör kommer att kontaktas för en händelsestyrd uppföljning.

Inom omsorgsnämnden har arbetet mot fusk i välfärden inom personlig assistans, ledsagning och daglig verksamhet fortsatt. Granskningen har resulterat i att ersättning har stoppats om cirka 1,2 miljoner kronor och beslut om återbetalning har fattats om cirka 3,3 miljoner kronor. Förvaltningen har även gjort en kostnadsbesparing inom personlig assistans om cirka 2,6 miljoner kronor per helår genom att ompröva beslut om insats.

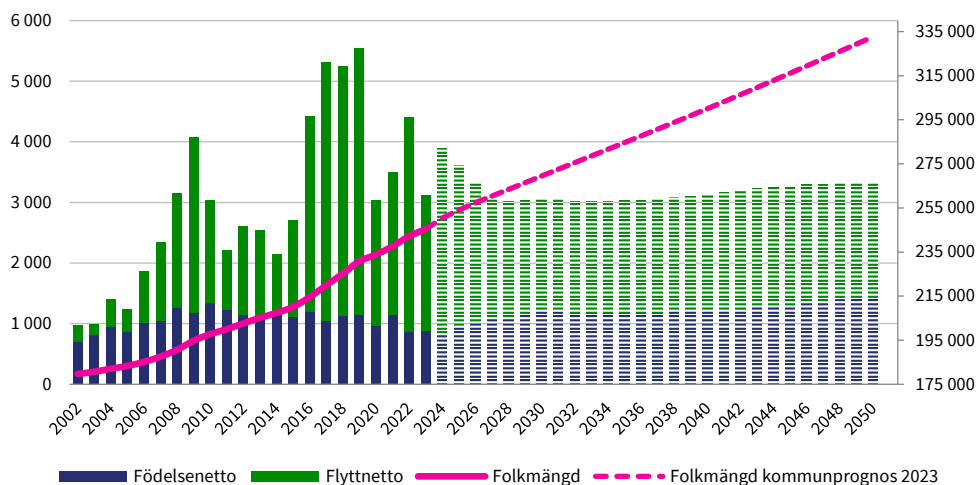
I samband med årsbokslutet 2023 har de flesta nämnder rapporterat hur de har följt upp privata utförare och om identifierade avvikelser har hanterats. Kommunstyrelsen bedömer att arbetet med att kontrollera och följa upp kommunalt finansierad verksamhet behöver fortsätta att utvecklas för att öka resursutnyttjandet och kvaliteten till invånarna.

Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning

Befolkning

Uppsala kommuns befolkning ökade under 2023 med 3 189 personer. Vid årets slut uppgick antalet invånare till 245 329 personer. Det var 2 232 fler personer som flyttade till kommunen än som flyttade härifrån. Antalet födselar översteg antalet som avled och födelsenettet landade på 878 personer. Jämfört med 2022 minskade flyttnettot med drygt 1 300 personer, främst på grund av att utvandringen ökat. Födelsenettet var däremot i stort sett oförändrat jämfört med 2022. Vad gäller det minskade flyttnettot finns en viktig delförklaring, som är rent administrativ: Skatteverket inledde under 2023 ett arbete med att avregistrera flera tusen folkbokförda personer som vid en granskning visat sig inte längre bo i Sverige. Dessa har i stor utsträckning registrerats

som utvandrade till okänt utvandringsland. Avskrivningen berörde i Uppsala kommun 770 individer under 2023, lågt räknat.

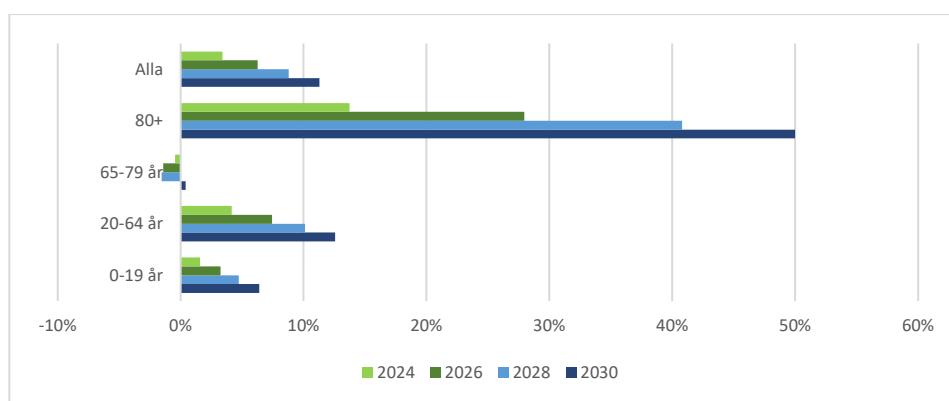

Figur 2. Befolkningsökning 2002–2050, Uppsala kommun. Befolkningsökning (staplar) på vänster axel och folkmängd (linje) på höger axel.

Källa: Kommunprognos 2023, Uppsala kommun. Figuren är uppdaterad med utfall för 2023. Prognosen för 2024 och framåt är inte uppdaterad.

I den senaste befolkningsprognosen från 2023 beräknas kommunens befolkning uppgå till cirka 269 000 invånare år 2030. Det innebär en årlig genomsnittlig ökning på cirka 3 400 personer. År 2050 bedöms kommunens befolkning uppgå till 333 000 invånare. Denna prognos beaktar inte 2023 års utfall, som var lägre än prognostiserat, vilket till betydande del kan härledas till nämnda avskrivningar.

Enligt kommunprognosen 2023 förväntas antalet personer 80 år och äldre öka i en högre takt än befolkningen i arbetsför ålder (20–64 år), medan ökningstakten för personer 0–19 år väntas bli lägre. Sammantaget innebär den förväntade befolkningsutvecklingen att efterfrågan på kommunala verksamheter som förskola, skola och äldreomsorg bedöms öka. Detta sätter i sin tur press på kommunens ekonomi och finansieringen av välfärden.

Figur 3. Förändring över tid i olika åldersgrupper i Uppsala kommun. Jämförelseåret är 2022.

Källa: Kommunprognos 2023, Uppsala kommun.

Arbetsmarknad

Under år 2022 utvecklades sysselsättningen starkt i Uppsala kommun och för kommunens befolkning. Betydande ökningar skedde såväl vad gäller antalet sysselsatta med arbetsställe i kommunen (+ 3 311 personer) som antalet sysselsatta

personer med bostad i kommunen (+ 4 253 personer). Vid utgången av år 2022 uppgick antalet personer med arbetsställe i kommunen till 117 515 personer, medan antalet sysselsatta personer med bostad i kommunen vid samma tidpunkt uppgick till 122 901 personer.

År 2023 uppgick arbetslösheten i åldersgruppen 16–64 år till 4,5 procent (preliminär statistik) jämfört med 4,7 procent föregående år, en minskning med 0,2 procentenheter. Motsvarande siffra för riket som helhet var 4,9 procent (preliminär statistik) jämfört med 5,1 procent år 2022. Minskningen i procentenheter var alltså lika stor i Uppsala som i riket och Uppsala ligger fortsatt under riksgenomsnittet (nivåer enligt Statistiska centralbyråns BAS – Befolkningens arbetsmarknadsstatus).

Den nationella BNP-tillväxten i Sverige uppgick år 2023 till -0,2 procent. Under 2024 bedömer Konjunkturinstitutet att den rådande lågkonjunkturen fördjupas men att Sveriges ekonomi på helåret växer igen, om än i en långsam takt. Arbetsmarknaden förväntas dock försvagas framöver, där arbetslösheten bedöms öka till en topp på 8,5 procent under slutet av 2024. Samtidigt väntas inflationen sjunka och under andra halvåret 2024 ligga tydligt under Riksbankens inflationsmål.

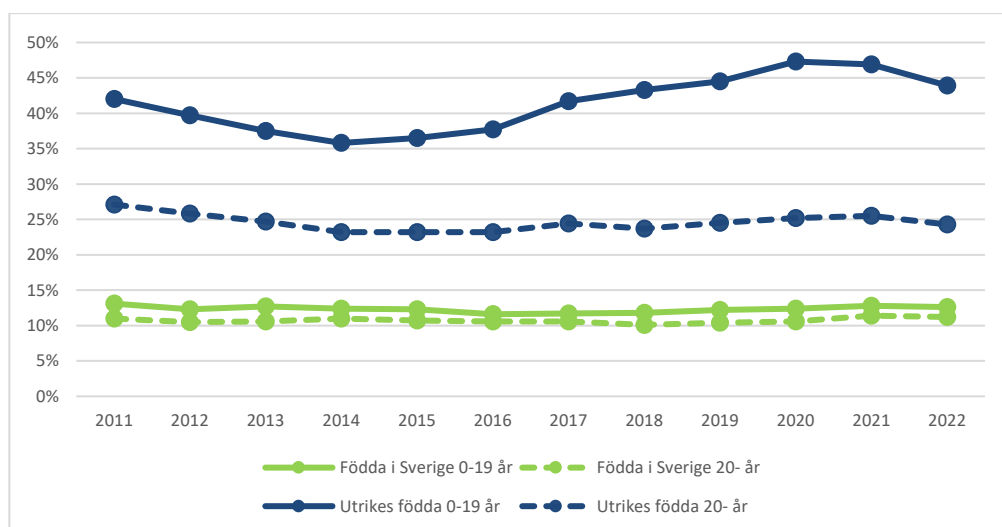
Arbetspendlingen till och från kommunen är stor. Under 2022 pendlade 25 205 personer till Uppsala från andra kommuner (+ 625 personer), medan 30 591 Uppsalabor pendlade till arbetsplatser utanför kommunen (+ 1 567 personer). Män pendlar i högre grad än kvinnor ut från Uppsala, men både andelen utpendlande män (29,1 procent, + 0,4 procentenheter) och andelen utpendlande kvinnor (20,6 procent, + 0,5 procentenheter) ökade under 2022. Andelen inpendlande män var oförändrad under 2022 (23,0 procent) medan andelen inpendlande kvinnor minskade något (20,0 procent, - 0,1 procentenhet).

Uppsala kommun har ett stort och över tid ökande positivt pendlingsnetto gentemot det egna länet, men ett ännu större och över tid betydligt snabbare ökande negativt pendlingsnetto gentemot Stockholms län. Det positiva pendlingsnettot mot Uppsala län uppgick år 2022 till 7 578 personer, en ökning med 180 personer under året, medan det negativa pendlingsnettot mot Stockholms län samma år uppgick till 13 405 personer, till följd av en betydligt större ökning om 1 088 personer under året.

Inkomster

Sverige tillhör fortfarande de länder i världen som har en relativt jämn inkomstfördelning, men inkomstskillnaderna har ökat sedan 1980-talet. Även om ekonomin som helhet vuxit under perioden, så har tillväxten främst tagit sig uttryck i stigande inkomster hos den rikare delen av befolkningen. De delar av befolkningen som tjänar minst har upplevt en svagare utveckling.

Andelen personer i Uppsala kommun som bor i hushåll med låg ekonomisk standard (under 60 procent av den nationella medianinkomsten) har ökat marginellt de senaste åren. Skillnaden mellan utrikes födda och födda i Sverige är dock stor, särskilt mellan barn. Det är mer än tre gånger så vanligt att någon 0–19 år som är född utomlands bor i ett hushåll med låg ekonomisk standard jämfört med någon 0–19 år som är född i Sverige. Skillnaden i åldersgruppen 0–19 år ökade åren 2015–2020 men har sedan dess varit avtagande, medan skillnaden i åldersgruppen 20-år har varit mer stabil. Samtidigt utgjordes folkökningen i kommunen under perioden till övervägande del av utrikes födda personer.

Figur 4. Andel personer i hushåll med låg ekonomisk standard. Med låg ekonomisk standard menas en disponibel inkomst per konsumtionsenhet som är lägre än 60 procent av medianinkomsten.

Källa: Statistiska centralbyrån.

Medborgarundersökning

Hösten 2023 deltog Uppsala kommun för elfte gången i Statistiska centralbyråns (SCB) medborgarundersökning. Undersökningen är en attitydundersökning som skickades till 3 200 invånare 18 år och äldre och den besvarades av 1 229 personer. Det motsvarar en svarsfrekvens på 38 procent.

Undersökningen visar att Uppsalaborna generellt sett är nöjda med kommunen. Detta märks tydligt genom de höga betygen på exempelvis frågorna om vad man tycker om kommunen som en plats att bo och leva på och hur man tycker att kommunen sköter sin verksamhet. Även den centrala frågan om man kan rekommendera någon att flytta till Uppsala får ett högt betyg.

Vad gäller mer specifika områden är det också övervägande positiva resultat (exempelvis de lokala arbets- och utbildningsmöjligheterna, kommunikationerna, kultur, idrott och friluftsliv, förskolor, utbudet av gång- och cykelvägar samt underhåll av den offentliga miljön). Men det finns också områden där nöjdheten är lägre jämfört med riksgenomsnittet. Det gäller framför allt inom områden som möjligheten att transportera sig med bil, trygghet, äldreomsorgen samt möjligheten att påverka inom de kommunala verksamheterna som får lägre betyg jämfört med genomsnittet i riket.

Uppsala kommun deltar i SCB medborgarundersökning vartannat år och 2021 omarbetades frågorna vilket innebär att det endast finns en tidigare undersökning att göra jämförelser med.

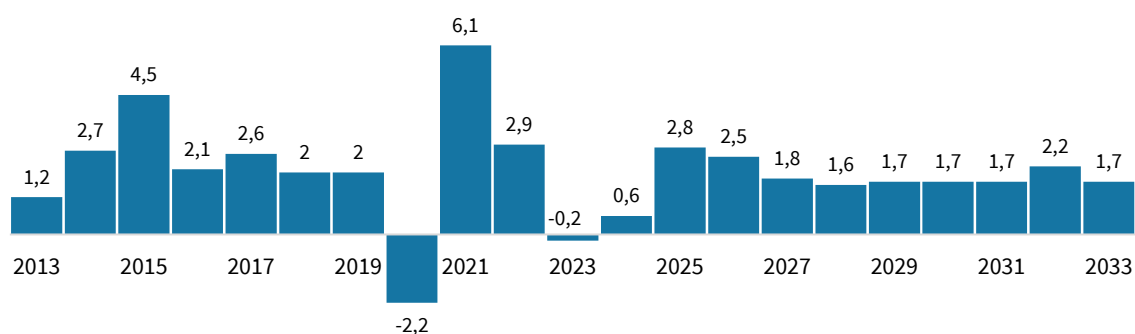
Endast fem av frågorna har ett statistiskt säkerställt resultat som skiljer sig från undersökningen 2021. För dessa fem frågor har resultatet försämrats. För frågan om förtroende för politiker i riksdagen så har resultatet noterbart försämrats men uppsalaborna tillhör ändå den kommungrupp i landet som är mest nöjda. För frågorna om huruvida kommunens politiker är ansvarstagande och arbetar för kommunens bästa så har resultatet sjunkit med cirka 8 procentenheter och Uppsala ligger i mittengruppen av kommunerna i riket. På frågan om hur kommunen sköter idrotts- och motionsanläggningar har resultatet sjunkit med tio procentenheter vilket flyttar Uppsala från mittengruppen till kommungruppen med lägst resultat. Uppsala ligger i kommungruppen med lägst resultat på frågan om man är orolig för att det kommer ske

en terrorhandling där resultatet försämrats med fjorton procentenheter jämfört med undersökningen 2021.

Den svenska ekonomin befinner sig i en lågkonjunktur

Den inhemska efterfrågan började försvagas redan andra halvåret 2022 och fortsatte att dämpas under 2023 till följd av den höga inflationen och de penningpolitiska åtstramningsåtgärderna. Hög inflation och höjda räntor har slagit hårt mot räntekänsliga svenska hushåll och mot bostadsbyggandet. Investeringarna, exklusive bostadsmarknaden, har däremot stått emot starkt delvis till följd av stora påbörjade investeringar, bland annat i grön omställning. Även exporten har utvecklats relativt starkt tack vare den svaga kronkursen och en mindre räntekänslig omvärld. Trots den ekonomiska inbromsningen fortsatte därför sysselsättningen att ligga kvar på en hög nivå fram till sommaren 2023.

Procentuell förändring

Figur 5. BNP i fasta priser. Källa: Konjunkturinstitutet, Sveriges kommuner och regioner (SKR), SCB.

Under hösten 2023 började arbetsmarknaden att försvagas och under år 2024 förväntas lågkonjunkturer fördjupas med ökat antal konkurser samt en arbetslöshet i riket som väntas nå 8,7 procent vid utgången av året. BNP bedöms falla med 0,2 procent under 2023 men öka svagt, med 0,6 procent, under 2024. Globalt bedöms BNP växa med strax över 3,0 procent både 2023 och 2024. Att konjunkturer förväntas utvecklas svagare i Sverige än i omvärlden beror i hög grad på den relativt höga räntekänslighet som präglar svensk ekonomi, främst på grund av hushållens höga skuldsättning och korta räntebindingstider.

Även om läget är mycket oklart förväntas inflationen bli lägre under 2024 när pristrycket faller i takt med att impulsen från de kostnadsökningar som uppstod efter bland annat covid-19 pandemin och energikrisen i kölvattnet av Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina 2022 successivt avtar och arbetsmarknaden börjar försvagas. De lägre prisökningarna för insatsvarorna kommer också börja slå igenom i konsumentprisledet. Konjunkturer återhämtningen 2025 och därmed ökad efterfrågan på arbetskraft sker initialt via högre medelarbetsstid men gradvis även genom fler sysselsatta. Riksbanken förväntas börja sänka styrräntan när inflationen stabiliseras runt målet på 2,0 procent, vilket bedöms ske under andra kvartalet 2024.

De närmaste åren efter 2025 väntas BNP-tillväxten växla upp och hushållens konsumtion öka i en hög takt till följd av räntesänkningar, stigande sysselsättning samt en förstärkning av reallönerna. Investeringarna förväntas öka snabbt till följd av behov av stora investeringar kopplat till klimatomställning, energiförsörjning och försvar och den svenska exporten väntas stärkas av en normal konjunktur i omvärlden. De höga prisnivåerna lär dock bli bestående och räntorna väntas inte heller bli lika låga som

under åren före ränteuppgången. Anpassningen till högre pris- och räntenivåer bedöms därför pågå under flera år efter att inflationen normaliserats.

Kommunens ekonomi ansträngd under 2024

I likhet med övriga sektorer drabbas kommunsektorn av den höga inflationen, de höga räntekostnaderna och den allt svagare konjunkturen. Höga prisnivåer i verksamheterna, ökade pensionskostnader och högre räntor pressar de ekonomiska förutsättningarna. Samtidigt står kommunen inför stora ekonomiska utmaningar, utifrån fortsatt höga pris- och räntenivåer, den demografiska utvecklingen samt behov av stora investeringar. Utgångsläget är dock relativt gott, tack vare flera år med starka resultat som bland annat har stärkt soliditeten.

År 2024 förväntas bli ett exceptionellt svagt år, då skatteunderlaget för riket beräknas öka med 2,7 procent, men med 3,0 om när hänsyn tas till effekten av förstärkningen av det förhöjda grundavdraget. I reala termer väntas dock skatteunderlaget minska med 1,4 procent. Inbromsningen på arbetsmarknaden bedöms fortsätta, sysselsättningen falla och arbetslösheten öka till 8,7 procent.

Under åren 2025–2027 väntas skatteunderlaget återigen öka i linje med det historiska genomsnittet, en utveckling som främst drivs av en konjunkturell återhämtning. Det reala skatteunderlaget kommer också att stärkas främst till följd av minskande pensionskostnader och sjunkande räntor. Samtidigt kommer de demografiska behoven i kommunen att öka, främst inom äldreomsorgen medan de minskar inom förskola och grundskolans tidiga år.

Näringsliv

Uppsalas näringsliv består av tre ömsesidigt beroende delar: vardagliga verksamheter (detaljhandel, välfärdstjänster, besöksnäring, logistik, bygg, fastigheter, energi, vatten och avfall) affärstjänster (företagstjänster, företagservice, IT, finans- och försäkring, media, partihandel) och export (life science, övrig industri). De vardagliga verksamheterna utgör basen i Uppsalas näringsliv, drivs av befolkningstillväxten och får vardagen att fungera för boende, besökare och verksamheter. De svarar för merparten av jobbtillväxten, men drabbades hårdast av pandemin och därefter av hushållens försämrade ekonomi. Exportindustri och affärstjänster har blivit viktigare för näringslivets tillväxt på senare år och svarar för omkring hälften av näringslivets omsättning och anställda. Företagssektorn i Uppsala omfattar i dagsläget cirka 23 000 företag, som tillsammans står för 60 procent eller 70 600 av totalt 117 500 arbetstillfällen i kommunen.

Industrin står för en stor del av den lokala efterfrågan på företagstjänster, företagservice och IT och utvecklas i nära symbios med dessa. Här är tillgång på kvalificerad (akademisk) arbetskraft en viktig utvecklings- och konkurrensfaktor. Uppsala står väl rustad i detta avseende, men har en betydande utpendling till arbetsmarknaden i Stockholmsområdet. De vardagliga verksamheterna sysselsätter framför allt praktisk yrkeskompetens, där Uppsala har ett stort nettoinflöde av arbetskraft från omgivande kommuner, framför allt inom byggverksamhet samt vård och omsorg.

Pandemin medförde en kraftig ökning i antalet konkurser. Under återhämtningen 2021-2022 minskade de, men har ökat igen under 2023 då antalet berörda anställda nått samma nivåer som under pandemin. Sannolikt är det till följd av stigande kostnader och en försämrad konjunktur.

En trend som märkts under senare år är etableringsförfrågningar inom tillverkande kunskapsintensiva exportnäringar såsom life science och clean tech. Efterfrågan på mark för verksamheter i olika lägen och prisklasser är fortsatt hög i Uppsala. Planering av tillkommande mark för verksamheter har intensifierats och pågår i flera områden på såväl privat som kommunal mark. För vardagliga verksamheter och affärstjänster är områden såsom Västra Libroäck, Fullerö och Fyrislund angelägna tillskott till utbudet vid sidan av strategiskt belägna fastigheter i ett förtätat Främre Boländerna.

Även de långsiktiga tillväxtförutsättningarna är goda i Uppsala. Samtidigt som befolkningen fortsätter öka och vardagliga verksamhet växer så står sig life science branschen stark och affärstjänsterna växer både i volym och bredd. Med ett förutseende mark-, exploaterings- och etableringsarbete kan nya verksamheter finna plats och befintliga expandera i Uppsala. Brist på kompetens riskerar bli ett hinder i utvecklingen då konkurrensen om arbetskraften ökar i takt med att befolkningen åldras och efterfrågan är hög även i andra delar av regionen och landet. Utmaningen att hitta kompetent personal berör såväl stora som små företag, alla delar av kommunen och samtliga branscher.

Besöksnäringen

Besöksnäringen har haft en god utveckling under 2023 och Uppsala har nått nya rekordnivåer gällande gästnätter från besökare. Antalet kommersiella gästnätter i Uppsala kommun överstiger 786 000 vilket motsvarar en ökning om cirka 10 procent jämfört med föregående år, även det ett rekordår. Svenska besökare står för över 80 procent av gästnätterna. Gästnätter från utlandsmarknader ökar och är viktiga för besöksnäringen, största marknader är Tyskland, Storbritannien, USA och Finland. Samtidigt utmanas delar av besöksnäringen av ökade drifts- och omkostnader och svårigheter att rekrytera inom vissa yrkeskategorier samt en mer ansträngd ekonomi för hushåll och företag.

Möten och evenemang

Uppsala har en stark ställning på mötes- och idrottsevenemangsmarknaden. I Uppsala präglades mötesåret 2023 till stor del av Sveriges ordförandeskap i EU och de internationella mötena var betydligt fler än tidigare år. Under år 2023 genomfördes 204 möten med drygt 29 600 deltagare samt 70 mästerskap och större idrottscuper. Det är fler än åren innan pandemin. Ökningen beror till en del av arrangemang som flyttats fram i och med pandemin. Under ett normalår i Uppsala genomförs omkring 190 möten och 52 idrottsevenemang.

Nystartade företag

Uppsala har en stor bredd i tillväxten. Nästan alla branscher bidrar till skapandet av nya jobb. Life Science, företagstjänster, företagservice, bygg samt vård och omsorg har alla mer än dubblat sin omsättning på 10 år.

65 procent av tillväxten har skett inom privat sektor, där små- och medelstora företag varit drivande och jobbtillväxten till stor del skett inom nytillkomna företag och arbetsställen. 16 851 fler anställda i aktiebolagen 2010–2022 innebär 2,8 procent i genomsnittlig tillväxttakt per år och att Uppsalas näringsliv växt snabbare än företagssektorn i riket.

Nystartade företag var 2022 10,4 per 1000 invånare 16–64 år och därmed under riksgenomsnittet (11,5). En stark efterfrågan på arbetskraft har sannolikt bidragit till

färre nystartade företag. 6,2 procent av befolkningen 15–74 år är företagare, vilket också är under riksgenomsnittet (7,6 procent).

Hållbar och innovativ näringslivsutveckling

Under 2023 ingicks ett nytt treårigt avtal med Uppsala Innovation Centre (UIC) för att förstärka teknikklustret, vilket markerar ett fortsatt engagemang för att stärka stödet till innovativa företag i Uppsala.

Med en årlig upphandling på 5,5 miljarder erbjuder kommunen stora möjligheter för klimatdriven innovation i näringslivet. Genom etablering av tre nya branschråd inom livsmedel, fordon och transport samt vård och omsorg, kompletterar kommunen tidigare initiativ inom bygg, anläggning och IT. Dessa forum har möjliggjort viktig dialog om hållbarhet, innovation och krisberedskap.

Ett strukturerat arbete med testbäddar har genomförts i samarbete med Ignite Sweden och andra partners, där kommunen agerat som behovsägare. Denna insats ledde till att Uppsala kommunkoncern och Uppsalahem belönades med Ignite-priset "Master of Startups" för tredje året i rad, vilket understryker framgången i att matcha lokala behov med innovativa lösningar.

Dialoger har även förts med forskningsfinansiären Formas och andra strategiska partners såsom Uppsala universitet för att ytterligare stärka Uppsalas position som en ledare inom hållbar innovation.

Uppsalas universitet

Uppsalas två universitet, Uppsala universitet och Sveriges lantbruksuniversitet, är med sina cirka 29 000 helårsstudenter och omkring 8 800 anställda en viktig del för kommunens utveckling.

Uppsala kommun har en lång tradition av samverkan med både Uppsala universitet och Sveriges lantbruksuniversitet. Samverkan mellan Uppsala kommun och universiteten ska bidra till att utveckla universitetens vitalitet, Uppsala kommun som organisation och samhället i stort. Under 2024 löper samverkansavtalet vidare.

Byggnade - bostäder, verksamhetslokaler och infrastruktur

Det osäkra världsläget och dess inverkan på ekonomin för företag och hushåll har tillsammans med en hög inflation och högre räntor påverkat byggandet i Uppsala under 2023. Byggaktörer har blivit mer återhållsamma i att genomföra markaffärer och starta byggprojekt. Samtidigt har hushållens möjligheter att köpa eller hyra nya bostäder och företagens möjligheter att investera i ny verksamhetsmark minskat. Både kommunen och byggaktörer ser ändå ett fortsatt behov av att planera för att konjunkturen vänder. Det finns stora framtida behov av såväl bostäder som verksamhetslokaler i Uppsala. Under året har bygglov givits för 1 096 nya bostäder och 1 804 slutbesked har lämnats. Under 2023 har efterfrågan på bygglov minskat markant på grund av den avmattade byggkonjunkturen. Under 2023 inkom 18 procent färre bygglovsansökningar än 2022 och 38 procent färre än 2021. I antalet beviljade bostäder är nedgången 40 procent jämfört med 2022 och ner 68 procent jämfört med 2021.

Samtidigt som efterfrågan på bygglov har minskat har efterfrågan på detaljplaner varit fortsatt hög i Uppsala. Efterfrågan har minskat i antal men sett till storlek på beslut har detaljplanintäkterna varit dubbelt så stora som för två år sedan. Stora beslut för

Uppsala kommun är ärenden som Ubbo, Gunsta, kapacitetsstark kollektivtrafik, Flogstaskolan och Flustret.

Under 2023 antogs 14 detaljplaner vilket kan jämföras med 18 för 2022 och 23 för 2021. 70 406 kvadratmeter yta avsett för verksamhetslokaler har beslutats inom detaljplan under året vilket är en ökning med 10 000 kvadratmeter sedan 2022. Planreserven uppgår för närvarande till 13 000 bostäder¹.

Under året har en markförsäljning för bostadsändamål och en för förskola genomförts i Rosendal och tre försäljningar av mark för verksamheter genomförts i Librobäck. Fyra markanvisningsavtal har ingåtts, två i Ulleråker och två i Sala Backe. Två markanvisningstävlingar har genomförts, en i Rosendal och en i Sala Backe. Trots de oroliga tiderna är det positivt att många aktörer uttrycker att de vill fortsätta utveckla fastigheter i Uppsalaområdet.

Under året har en markanvisningstävling med klimatfokus genomförts i Rosendal. De klimatkrav som ställdes i tävlingen var de tuffaste krav som någonsin ställts i Sverige. Responsen från byggaktörerna har varit mycket positiv och intresset från branschen och andra kommuner har varit stort. I tävlingen ingick de sista fem kvarteren i etapp 4 och under hösten fattades beslut om att utse vinnarna i tävlingen och om att teckna optionsavtal med de fyra aktörer som valdes ut. Som en inledning på samarbetet hölls i november en träff på plats i Rosendal med de utvalda byggaktörerna och deras arkitekter.

Uppsala kommun arbetar med att skapa möjligheter för kommuninvånarna att hitta ett boende för alla skeden i livet. Inom stadsbyggnadsprojekten markanvisas därför kvarter med blandade upplåtelseformer såsom bostadsrätter, hyresrätter och äganderätter samt särskilda boendeformer såsom boenden för äldre, studentlägenheter, byggemskaper och kollektivboenden. Under året har bland annat ett markområde till studentbostadsföretaget Basecamp markanvisats för uppförande av 500 studentbostäder i Tallstråket, Ulleråker. I Rosendal har Alive haft framgång med att få in många ungdomar på bostadsmarknaden genom sitt forskningsprojekt i samarbete med Institutet för bostads- och urbanforskning (IBF) vid Uppsala universitet. I Gottsunda markanvisar ETC Bygg hyresrätter med kollektivboende som planeras ha lägre hyra än normal nyproduktion. De vidtagna åtgärderna förväntas över tid leda till ett blandat utbud av bostäder som möter kommuninvånarnas behov.

Arbetet med fyra spår mellan Uppsala C och Uppsala Södra har varit intensivt under året. Överenskommelser med Trafikverket om stationsområden samt sträckan mellan dessa är avgörande för att kunna genomföra fyrspårsavtalet. Kring Uppsala C har arbetet gått in en ny fas. En utvecklingsplan beslutades under sommaren och därefter har planarbete inletts. Projektet innebär ett komplicerat arbete med att omvandla dagens resecentrum till en ny station med förbindelser, nya byggnader och två nya järnvägsspår. För Uppsala Södra finns nu ett beviljat planbesked för det första området samt för den viktigaste infrastrukturen.

I arbetet med spårväg i Uppsala kommun har under året detaljplanerna för spårvägen och för spårvägsdepån varit ute på granskning och samråd. Samråd inför tillståndsansökan för vattenverksamhet inför byggandet av bro vid Ultuna för spårvägen har genomförts. Projektering har inletts för förarbeten som kommer att upphandlas och påbörjas 2024.

¹ Siffrorna över planreserven för 2023 är inte jämförbara med tidigare år med anledning av systembyte.

Ett projekt har startats upp för en ny skola i Bälunge, där planarbetet nu är i gång. Utöver det har nya planbesked givits för privata initiativ i bland annat Björklinge centrum och för ett nytt bostadsområde i Länna. Planarbetet för bostäder i Knutby har också tagit fart.

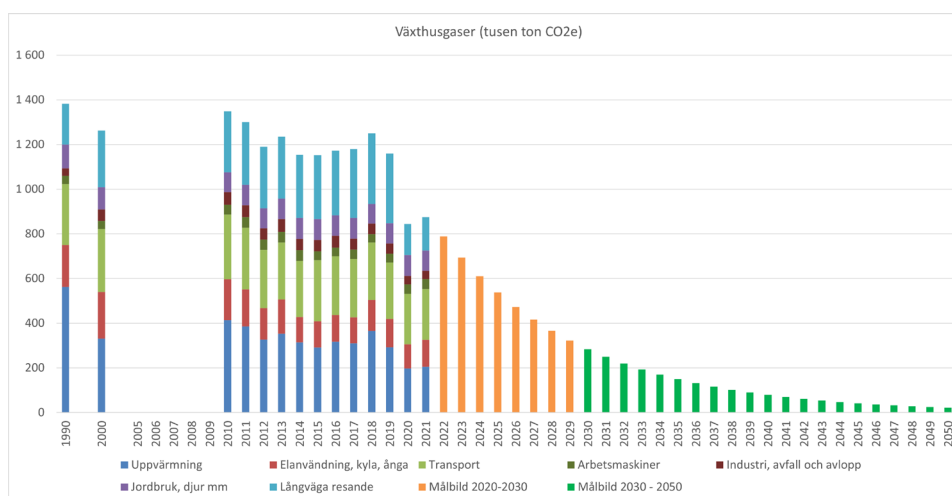
Det långsiktiga och viktiga arbetet med att tillhandahålla mark för näringslivets behov fortsätter enligt den strategi som tidigare tagits fram. Utifrån strategin har under 2023 ett flertal markköp initierats och genomförts.

Etableringsförfrågningar har under perioden visat att det finns brist på byggbar mark för exportindustri. Som ett komplement till arbetet med att skapa mer byggbar mark har kommunen också börjat undersöka omvandlingspotentialen hos kommersiella fastighetsbolags befintliga fastighetsportfölj. En första inledande analys har genomförts i nära samverkan med de kommersiella fastighetsbolagen med fokus på att utveckla matchningen mellan befintliga fastigheter och de behov som identifierats vid bland annat större etableringsförfrågningar samt snabbväxande bolag.

Klimatpåverkan

Uppsala kommuns övergripande kommungeografiska klimatmål är att Uppsala ska vara klimatneutralt år 2030 och klimatpositivt senast år 2050. Detta ligger i linje med vad vetenskapen säger måste göras för att Uppsala ska bidra till att nå de globala klimatmålen. Uppsalas mål är mer ambitiöst än Sveriges nationella mål, att vara ett klimatneutralt land 2045. För att Uppsala ska nå sina mål måste omställningstakten öka och utsläppen minska med 10–14 procent årligen. För att stärka arbetet har kommunfullmäktige fastställt att en koldioxidbudget ska införas för att löpande följa upp takten i utsläppsminskningar och säkerställa att de åtgärder som genomförs är tillräckliga för att ligga i linje med klimatmålen.

Utsläppen av växthusgaser har minskat i Uppsala kommun sedan 1990, men legat i princip stilla under 2010-talet. 2020 sjönk utsläppen betydligt till cirka 844 tusen ton, jämfört med 1382 tusen ton år 1990, för att sedan öka igen med cirka 4 procent till 875 tusen ton 2021. Sammantaget går utvecklingen i fel riktning, trots att påverkan från covid-19-pandemin bidragit till att utsläppen minskat i ett längre perspektiv.

Figur 6. Utsläpp av växthusgaser i det geografiska området Uppsala kommun (tusen ton koldioxidekvivalenter). Olika källor som kombineras av Uppsala kommun.

Fullständig statistik för växthusgasutsläppen 2022 och 2023 finns ännu inte tillgänglig. Kvalitetssäkrade data för 2022 kommer att kunna presenteras hösten 2024. Data för år 2023 presenteras under hösten 2025.

Den stora nedgången mellan 2019 och 2020 beror delvis på Vattenfalls utfasning av torv, kol och olja ur fjärrvärmeproduktionen, vilket följer trenden med minskade utsläpp relaterade till värme- och elanvändning. Drygt hälften av nedgången mellan 2019 och senare förklaras dock av en uppskattad minskning i långväga flygande på grund av pandemin.

Under 2021 har utsläppen ökat jämfört med 2020 inom områdena el- och värmeanvändning, transporter och långväga resande. Ökningen är i samma storleksordning som på nationell nivå. Samtidigt har utsläpp från jordbruk och industri minskat något. Utsläpp från långväga resande domineras av utsläpp från flygresor men inkluderar även väg- och båttrafik. Trots en viss ökning från det långväga resandet mellan 2020 och 2021 är dessa utsläpp lägre 2021 jämfört med 2019.

Klimatpåverkan från byggmaterial, produkter och livsmedel som används i Uppsala men som produceras någon annanstans syns inte i figur 6 ovan, men är en stor utmaning för Uppsala nu och framöver. Detsamma gäller utsläpp från markanvändning, där ett utvecklingsarbete för att beräkna och minska klimatavtryck från byggnation över hela livscykeln har genomförts och börjat tillämpas.

Tidiga data för 2022 indikerar en minskning av utsläpp från uppvärmning och elanvändning, vilket speglar en minskad energianvändning jämfört med föregående år. Utsläpp från långväga resande väntas öka markant från 2021 till 2022, uppskattat utifrån beräkningar från Chalmers tekniska högskola och Transportstyrelsens avgångsstatistik. Ökningen följer framför allt av ökat flygresande jämfört med pandemiåren. Även om resenivåerna är lägre jämfört med före pandemin kan utsläpp från långväga resande komma att öka framöver om resvanor återgår till nivåerna före pandemin. För 2024 och framåt bedöms utsläppen från transporter och arbetsmaskiner i Sverige kunna öka till följd av förändringar i reduktionsplikten för drivmedel, enligt Klimat- och näringslivsdepartementet. Förändringen i de nationella regelverken kommer sannolikt även påverka utsläppen från dessa sektorer i Uppsala kommun.

Uppsalas planerade expansion kommer att ge upphov till betydande utsläpp av växthusgaser. Byggprocessen, val och framställning av byggmaterialet samt skapandet av förutsättningar för hållbara levnadssätt kommer att ha stor betydelse. För att nå kommunens högt ställda miljö- och klimatmål krävs strukturella förändringar i samhällsplaneringen, energiförsörjningen och val av byggmaterial, transporter och mobilitetslösningar, matvanor och konsumtionsmönster. Fokus behöver riktas mot både utsläppsreducerande åtgärder och åtgärder för klimatanpassning.

Händelser av väsentlig betydelse

Säpo höjde under sommaren terrorhotnivån i Sverige från 3 till 4. Säpo bedömer att hotet kommer att bestå under en längre tid och lyfter det försämrade säkerhetsläget i omvärlden som bidragande orsak, som Rysslands invasion av Ukraina och desinformationskampanjer. Kriget mellan Israel och Hamas som bröt ut som följd av Hamas terrorattack mot Israel i oktober har sedan dess ytterligare ökat riskerna. Höjningen innebär att Sverige nu bedöms vara ett prioriterat mål för våldsbejakande islamism. Tidigare ansågs Sverige vara ett legitimt mål. Även svenska intressen i utlandet omfattas av hotet. Kommunen följer regeringens och statliga myndigheters rekommendationer och för löpande dialog med polisen, säkerhetspolisen och kommunens verksamheter om hur hotnivån ska hanteras.

Uppsala kommun såg under hösten en oroväckande våldsupptrappning som skapade oro och otrygghet i samhället och i kommunens verksamheter. Konflikten mellan olika kriminella intressen involverade denna gång även anhöriga och skedde delvis i stadsdelar och områden som tidigare varit förskonade. Vid årets slut hade våldsvågen avtagit, men situation beskrivs inte som stabil av polisen och nya våldshandlingar kan inte uteslutas. I mycket nära samverkan med polisen och andra berörda aktörer har kommunen agerat för att skapa trygghet bland såväl allmänhet som internt i verksamheterna.

Kriget i Ukraina har pågått med oförminskad styrka under hela 2023. Även om rörelserna vid fronten varit små särskilt under andra halvåret orsakar de ryska krigshandlingarna mot Ukraina stora lidanden och förlorade människoliv, förutom de mycket omfattande materiella skadorna på byggnader och infrastruktur. I Sverige innebär det fortsatt stora satsningar på uppbyggnad av det svenska totalförsvaret, där kommunen har en mycket viktig roll.

Hotet från omvärlden i form av cyber- och ransomware attacker har ökat. Cyberattacker kan hota samhällets grundläggande funktioner och de demokratiska processerna. Cyberområdet används för underrättelseinhämtning, påverkanskampanjer och förstörande angrepp. Kommunen arbetar därför ständigt med att stärka och se över kontinuitetsarbetet och IT-säkerheten. Inom krisberedskap har utbildningar, övningar och resursinventeringar genomförts.

Polisen meddelade under året att de inte längre klassar Gottsunda/Valsätra som ett särskilt utsatt område. Det klassas nu som ett riskområde vilket är en lägre grad av utsatthet. Kommunen fortsätter dock sitt långsiktiga arbete för att inte ha några utsatta områden.

Året som gått – ett axplock av stort som smått

- SM i bandy spelades på Studenternas den 17–18 mars. Evenemanget genomfördes för första gången i Bandyförbundets regi och hade cirka 12 000 besökare.
- Uppsala fick utmärkelsen Årets Fairtrade City. Kommunen delar priset med näringslivet och civilsamhället för sitt engagemang för en hållbar och etisk konsumtion.
- Stora Torget har fått ett lyft med ny grönska, sittplatser och mer plats för uteserveringar.
- En ny återvinningscentral invigdes i Fyrislund som kan ta emot lika mycket avfall som alla övriga återvinningscentraler tar emot sammanlagt.
- Uppsala Summer Zone slog rekord och lockade 41 000 besökare i alla åldrar. Parken invigdes som kommunens första pep-park av Carolina Klüft.
- Från och med juni 2023 erbjuder kommunen svenskundervisning till personer från Ukraina med uppehållstillstånd enligt massflyktsdirektivet.
- Uppsalahem AB vann Ignite Sweden-priset för sitt innovationsarbete som har lett till innovativa lösningar för till exempel vattenbesparing i tvättstugor.
- Antalet besökare till Uppsala konstmuseum nådde ett nytt rekord, med över 125 000 fysiska och knappt 330 000 digitala besökare.
- Uppsala kommun tilldelades Svenska Jämställdhetspriset 2023 för att genom tydliga mål, styrning och uppföljning bidragit till verklig förändring.
- Ett nytt torg i Kungsängen invigdes och namngavs efter Inga Löwdin. Hon var verksam som idrottsledare i Uppsala och gjorde stora insatser för kvinnors idrottande.

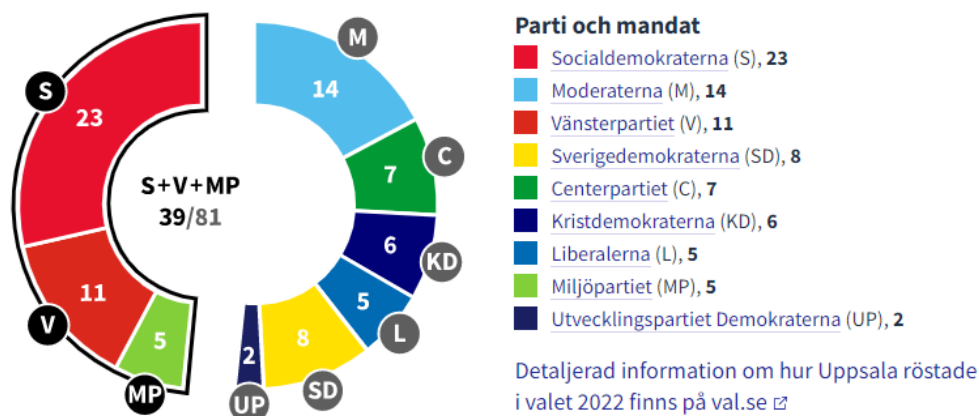
- Uppsnack har åkt ut på turné och besökt olika platser i kommunen. Uppsnack är ett sätt för att få in synpunkter till Uppsala kommuns samhällsbygge.
- En ny brandstation invigdes i Almunge som bidrar till säkrare utryckningar och som är utrustad med solceller och laddstationer för elfordon.
- Bostad först infördes i samarbete med Uppsala Stadsmission. Genom Bostad först erbjuds personer i långvarig hemlöshet en egen lägenhet med individuellt anpassade stödinsatser.
- En ny sorts tillsyn av avfallstransporter genomfördes tillsammans med polisen. Vid första tillsynstillfället hade 82 procent av transporterna brister i sin dokumentation, vid tredje tillfället hade andelen sjunkit till 30 procent.
- Av de elever som gick ut grundskolan 2023 hade en högre andel gymnasiebehörighet, efter en nedgång de senaste åren i spåren av pandemin.
- Uppsalas första rollatorlopp ägde rum på utomhusarenan på Gränby i juni. Målet var att skapa en möjlighet för äldre att komma ut och röra på sig och ha roligt tillsammans med andra.
- Uppsala Bostadsförmedling förmedlade 8 000 bostäder, vilket är 10 procent fler än året innan. Dessutom sjönk kötiderna med 8 procent.
- Ulva kvarn har rustats upp till en säkrare och finare plats för verksamheterna och besökare.
- Inflyttning har skett i nya Brantingsskolan och Västra Stenhagenskolan har fått en solcellsanläggning, den största på en skola hittills.
- Demoteket har blivit ett återkommande event på Uppsala Konsert & Kongress. Demoteket är en liveklubb för att upptäcka lokal musik från regionen.
- Uppsalaborna fick strax före julen 2023 en ny parkering med centralstationen och stadskärnan inom bekvämt gångavstånd: Norra Hovstallängen.
- Uppsala utsågs till Årets Anhörigkommun. Kommunens anhörigcentrum fick priset för sitt starka fokus på anhörigas behov och önskemål.
- Stadsteatern nådde en rekordstor publiksiffra på drygt 80 000 besökare, bland annat var musikalen 9 to 5 en stor publiksuccé.

Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten

Det kommunala styret

Den högsta demokratiska församlingen i Uppsala är kommunfullmäktige. De förtroendevalda i kommunfullmäktige är valda av kommunens invånare i allmänna val. Kommunfullmäktige beslutar om hur mycket av kommuninvånarnas pengar i form av exempelvis avgifter och kommunalskatt som ska gå till kommunens verksamheter och hur kommunen bör utvecklas. Kommunfullmäktige beslutar också om vilka kommunala nämnder och bolag som ska finnas och vilka förtroendevalda som ska sitta i nämnder och bolagsstyrelser.

Sedan valet i september 2022 leds Uppsala av ett politiskt styre som leder i minoritet. Styret består av Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet.

Figur 7. Mandatfördelning i Uppsala kommunfullmäktige 2022–2026.

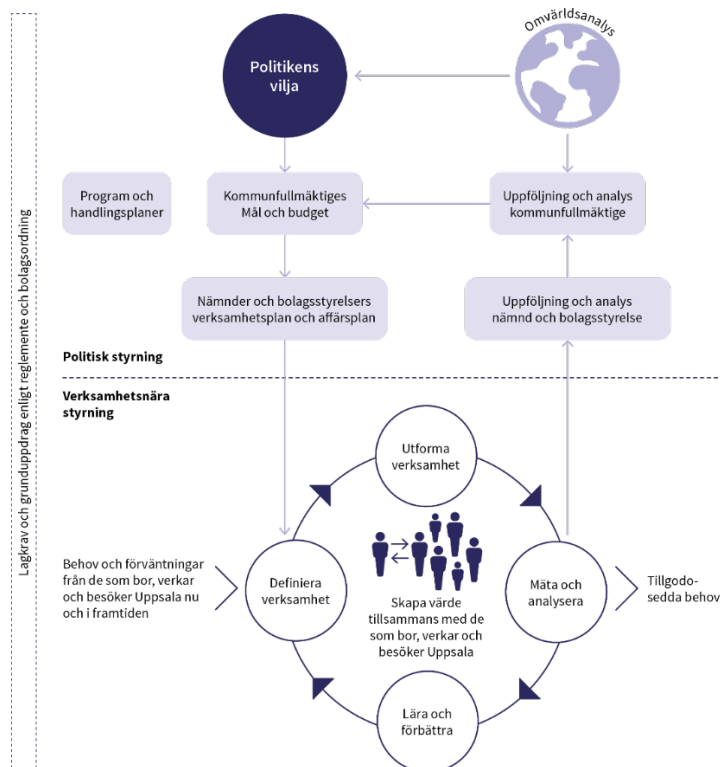
Program och fokusmål pekar ut riktningen

I Uppsala kommun används mål- och resultatstyrning. Mål- och resultatstyrning syftar till att fokusera på vilken service eller tjänster medborgarna får för sina skattepengar och vilken kvalitet det är på servicen och tjänsterna. I stora delar av kommunens verksamhet kombineras mål- och resultatstyrningen med regelstyrning, det vill säga lagar och förordningar inom olika verksamhetsområden.

Grunden i Uppsalas mål- och resultatstyrning är Mål och budget. Mål och budget är kommunens övergripande styrdokument som beslutas av kommunfullmäktige i november, gäller för tre år och revideras årligen. Inom de ekonomiska ramar som ges, lagstiftningen, reglementen för nämnder och bolagsordning för bolagen, anger kommunfullmäktige mål, uppdrag och indikatorer samt ägardirektiv till bolagen. De globala hållbarhetsmålen i FN:s agenda 2030 är integrerade i kommunfullmäktiges mål som under 2023 var fyra fokusmål. Verksamhet och budget följs upp per mars/april, per augusti och per helår och analyseras för att se om utvecklingen går i önskvärd riktning.

I Uppsala beslutar kommunfullmäktige även om program inom flera olika områden. De innehåller den politiska viljeinriktningen inom området.

Nämnderna och bolagen ansvarar för att driva en effektiv verksamhet inom sina respektive uppdrag. De omsätter den politiska styrningen i praktisk handling och beskriver den planerade utvecklingen i sina verksamhets- och affärsplaner. Nämnder och bolag ska även planera sin kompetensförsörjning i samband med verksamhetsplaneringen. Kommunens styrmodell nedan visar styrningens flöde.

Figur 8 Uppsala kommuns styrmodell 2023.

Utveckling av styrningen

Under året har kommunfullmäktige beslutat om förändrad ansvarsfördelning i Reglemente för kommunstyrelsen och övriga nämnder i Uppsala kommun. Ansvaret mellan omsorgsnämnden och socialnämnden när missbruk och psykisk funktionsnedsättning förekommer samtidigt har förtydligats. Revideringen syftar till att främja samverkan mellan nämnderna och underlätta för den enskilde att få sina behov tillgodosedda i fall där båda nämndernas ansvarsområden berörs. Kommunfullmäktige har också beslutat om revidering av reglementet så att ansvaret för belägenhetsadress- och lägenhetsregisterfrågor enligt lagen (2006:378) om lägenhetsregister övergår från miljö- och hälsoskyddsnämnden till plan- och byggnadsnämnden.

I enlighet med överenskommelsen som utgår från Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH), Förordning (2006:637) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (FEH) samt Kommunallag (2017:725) har kommunfullmäktige fattat beslut om Program för krisberedskap och civilt försvar 2024-2027 för Uppsala kommun. Programmet anger kommunens övergripande mål och inriktning för arbetet.

Kommunfullmäktige har fattat beslut om en revidering av Riktlinje för kontroll och uppföljning av privata utförare. Beslutet ersätter den tidigare antagna riktlinjen för kontroll och uppföljning av kommunalt finansierad verksamhet. Styrningen i riktlinjen har avgränsats till privata utförare för att renodla styrningen och bättre svara upp mot lagstiftningen inom området. Betydelsen av allmänhetens insyn har även förtydligats liksom betydelsen av att nämnderna genom avtal säkerställer riktlinjens intentioner.

Kommunstyrelsen har under året bland annat fattat beslut om Handlingsplan mot välfärdsbrott med syftet att utveckla kommunkoncernens gemensamma arbete, Riktlinje för koncerngemensam prioritering och beredning av investeringar, om en revidering av Riktlinje för beräkning av 1 procent till offentlig konst, om en revidering av Riktlinje för verksamhetsplanering, uppföljning och interna kontroll, samt om Riktlinjer för föreningsbidrag och bidrag till fria kulturlivet. Mer information om beslutade styrdokument finns i bilagan Beslutade förändringar avseende styrdokument.

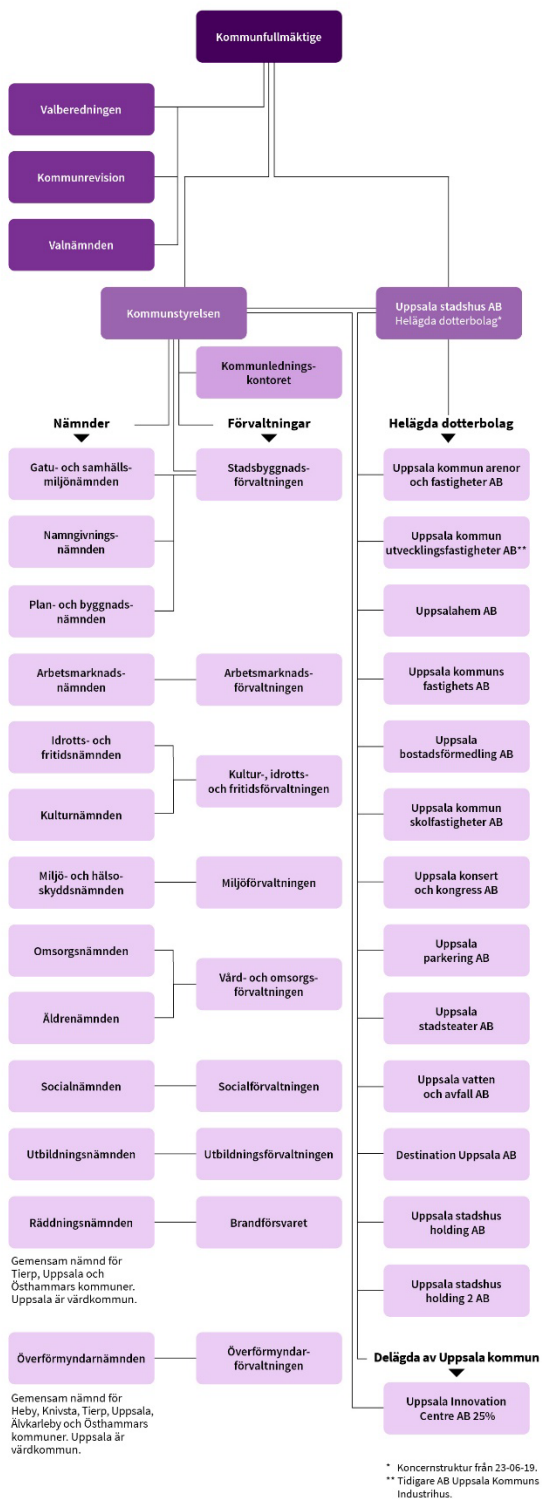
Uppsala parkerings AB har under sommaren bytt namn till Uppsala parkering AB. Uppsalahem genomförde i augusti en fusion av två dotterbolag.

Intern kontroll

Syftet med intern kontroll är att säkerställa att verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och resurseffektivt sätt, att information om verksamheten och rapporteringen om verksamheten och ekonomin är tillförlitlig och rättvisande och att verksamheten efterlever lagar och avtal med mera. Arbetet med intern kontroll inom kommunen utgår från reglemente för intern kontroll och riktlinje för nämndernas och bolagsstyrelsernas planering, uppföljning och internkontroll. En reviderad riktlinje beslutades av kommunstyrelsen i mars 2023. En reviderad versionen av reglementet för intern kontroll beslutades i mars 2022.

I kommunen har respektive nämnd och bolagsstyrelse ansvar för den interna kontrollen inom sina ansvarsområden. Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att se till att det finns en god intern kontroll i kommunen och har tillsammans med Uppsala stadshus AB ett samordnande ansvar för den interna kontrollen. Kommunstyrelsen ska enligt uppsiktsplikten bidra med stöd till och utvärdering av den interna kontrollens funktionalitet och ändamålsenlighet och rapportera detta till kommunfullmäktige. Nämndernas och bolagsstyrelsernas internkontrollplaner beskriver vad som behöver göras utifrån prioriterade risker som framkommit i riskanalysen. Nämnder och bolagsstyrelser ansvarar för att följa upp kontrollmomenten i internkontrollplanen enligt beskriven frekvens och metod. Nämnder och bolagsstyrelser redovisar årligen resultatet av sin uppföljning till kommunstyrelsen.

Figur 9. Organisationsschema Uppsala kommunkoncern från 19 juni 2023.

God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning

Uppsala kommunkoncern förverkligar kommunfullmäktiges intentioner inom ramen för de ekonomiska förutsättningarna. Koncernen har visat en förmåga att anpassa sig till den oväntade påfrestning som pandemin har inneburit och till effekterna av årets höga inflation. Koncernen uppfyller kommunfullmäktiges mål och bedöms ha en god ekonomisk hushållning. Samtidigt strävar koncernen självklart efter att skapa ännu mer värde per insatt krona för att långsiktigt ge goda förutsättningar för kommunens invånare, företag och organisationer.

Sammanfattning

Det ekonomiska resultatet för Uppsala kommunkoncern 2023 uppgick till 406 (800) miljoner kronor. För kommunen i förvaltningsform uppgick resultatet till 222 (701) miljoner kronor och för de kommunala bolagen till 192 (164) miljoner kronor efter skatt. I resultatet för kommunkoncernen ingår koncerninterna elimineringar och justeringar på sammanlagt -7 miljoner kronor. Justerat för jämförelsestörande poster uppgick resultatet till 857 (991) miljoner kronor för kommunkoncernen, 589 (780) miljoner kronor för kommunen i förvaltningsform och 239 (199) miljoner kronor efter skatt för de kommunala bolagen.²

Årets investeringar i kommunkoncernen uppgick till totalt 3 514 (3 366) miljoner kronor. De kommunala bolagen investerade för 2 522 (1 976) miljoner kronor och nämnderna för 1 042 (1 466) miljoner kronor. Ett internt markförvärv på 50 (76) miljoner kronor eliminerades i kommunkoncernen. Kommunkoncernens investeringar finansierades till två tredjedelar av kassaflödet från den löpande verksamheten på 2 551 (2 654) miljoner kronor. Årets resultat innehåller betydande ej likviditetspåverkande poster såsom medfinansiering av statlig infrastruktur och en relativt hög avsättning för den förmånsbestämda ålderspensionen.

Soliditeten inklusive ansvarsförbindelsen uppgick till 27 procent vid utgången av 2023, oförändrat från 2022 tack vare att årets investeringar i hög grad finansierades med egna medel. Detta och den fortsatt relativt höga befolkningstillväxten har bidragit till att låneskulden per invånare fortsatte att minska. Vid utgången av året uppgick låneskulden till 72 474 (73 098) i kronor per invånare. Sett över tre år har låneskulden per invånare minskat med 0,8 procent årligen.

Årets resultat efter skatt för stadshuskoncernen uppgick till 192 (164) miljoner kronor. Resultatet efter finansiella poster och före skatt uppgick till 225 (284) miljoner kronor. Både i årets och föregående års resultat ingår jämförelsestörande poster såsom realisationsresultat från avyttrade fastigheter, utrangeringar och nedskrivningar. Under 2023 har Uppsalahem gjort en värdering av mark på grund av förekomst av cinnoberbaggen. Justerat för jämförelsestörande poster uppgick resultatet efter finansiella poster och före skatt i stadshuskoncernen till 272 (319) miljoner kronor.

Årets resultat för kommunen i förvaltningsform uppgick till 222 (701) miljoner kronor, vilket motsvarar 1,4 (4,8) procent av intäkterna från skatter, generella statsbidrag och utjämning. Resultatet påverkades negativt av jämförelsestörande poster om netto 367 miljoner kronor. Justerat för jämförelsestörande poster uppgår resultatet till 589 (780) miljoner kronor, vilket motsvarar 3,8 (5,3) procent av intäkterna från skatter, generella statsbidrag och utjämning.

² Värdet i parentes avser föregående år.

Årets resultat för finansförvaltningen uppgick till 672 (835) miljoner kronor och blev 527 miljoner kronor högre än det budgeterade resultatet om 145 miljoner kronor. Den positiva budgetavvikelsen förklaras av att skatteintäkterna blev 257 miljoner kronor högre och de generella statsbidragen och utjämningen 239 miljoner kronor högre än beräknat i kommunfullmäktiges budget. Den positiva utvecklingen i skatteintäkter beror framför allt på att arbetsmarknaden höll emot den ekonomiska avmattningen som inleddes redan hösten 2022. Budgetavvikelsen i de generella statsbidragen och utjämningen förklaras huvudsakligen av nya tillskott i generella statsbidrag och regleringar i budgetpropositionen för 2023.

Med undantag av kommunstyrelsen, gatu- och samhällsmiljönämnden, plan- och byggnadsnämnden och socialnämnden redovisade nämnderna överskott eller en ekonomi i balans. Nämnderna exklusive kommunstyrelsen redovisade ett samlat överskott om 94 miljoner kronor för verksamhetsåret 2023.

Nettokostnaderna för verksamhet i förvaltningsform, rensat för jämförelsestörande poster, ökade med 6,8 procent jämfört med 2022 men understeg budgeterat ökningsutrymme på 7,8 procent. Merparten av kostnadsökningen från 2022 beror på inflationen – prisökningen i kommunal verksamhet i riksgenomsnitt för 2023 beräknas enligt Prisindex för kommunalverksamhet (PKV) uppgå till 6,1 procent. Nettokostnaden blev lägre än budgeterat bland annat inom ekonomiskt bistånd, missbrukarvård och övrig vuxenvård, förskoleverksamhet, grundskoleverksamhet, kommunal vuxenutbildning och vård och omsorg om personer med funktionsnedsättning. Budgeterade nettokostnader överskreds däremot inom barn- och ungdomsvård, infrastruktur, färdtjänst och gemensam verksamhet.

Balanskravsresultat

Enligt kommunallagen ska en kommun ha en god ekonomisk hushållning och en lagstadgad del i detta är att intäkter och kostnader är i balans. En kommun som redovisar ett negativt balanskravsresultat ska redovisa en plan för återställande av eget kapital inom en period av tre år om inte underskottet kan motiveras med synnerliga skäl. Detta är ett minimikrav för att säkerställa god ekonomisk hushållning.

Vid beräkning av ett balanskravsresultat ska redovisat resultat rensas för de poster som inte är en del i den ordinarie verksamheten såsom realisationsvinster på anläggningstillgångar och eventuella orealiserade förluster från värdepapper.

Tabell 2. Balanskravsutredning.

Belopp i miljoner kronor	2021	2022	2023
Årets resultat enligt resultaträkningen	1 150	701	222
Realisationsvinst vid avyttring av anläggningstillgångar	-27	-3	-63
Justering för realisationsvinster enligt undantagsmöjlighet			
Justering för realisationsförluster enligt undantagsmöjlighet	-	-	-
Orealiserade vinster och förluster i värdepapper	-	-	-
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	1 123	698	159
Synnerliga skäl			
Reservering av medel till resultatutjämningsreserv	-	-75	-
Användning av medel från resultatutjämningsreserv		-	-

Balanskravsresultat	1 123	623	159
----------------------------	--------------	------------	------------

Efter justering för realisationsvinster från försäljning av anläggningstillgångar uppgick 2023 års balanskravsresultatet till 159 miljoner kronor, och därmed uppfyller Uppsala kommun det lagstadgade resultatmålet för ekonomi i balans.

Väsentliga personalförhållanden

Under 2023 har kommunstyrelsen fortsatt att stödja samtliga nämnder i kompetens- och verksamhetsutveckling inom arbetsgivarområdet. Ledningssystemet för arbetsgivar-, arbetsmiljö- och kompetensförsörjningsområdet är väl etablerat och utvecklas löpande i förhållande till mål, uppdrag och målsättningen att vara en attraktiv arbetsplats. Genom fortsatt utveckling är målsättningen att förbättringarna ska leda till ökad jämställdhet, likabehandling och inkludering. Fortsatt stöd för utveckling av ledarskap, medarbetarskap, kultur och ett hållbart arbetsliv är avgörande faktorer för att medarbetarnas kompetens ska kunna utvecklas på rätt sätt i förhållande till förändringstryck i samhälle och omvärld.

Jämställt och hållbart arbetsliv

Det har inte skett några omfattande förändringar i kommunens totala personalstruktur jämfört med 2022. I slutet av 2023 var 13 691 personer tillsvidareanställda i Uppsala kommun (70,9 procent kvinnor och 29,1 procent män).

Det finns fortfarande strukturella skillnader mellan män och kvinnor. Kvinnor är starkt överrepresenterade inom administration, vård och omsorg, socialt arbete samt inom skol- och barnomsorgsarbete. Inom teknikarbete råder en något jämnare könsfördelning. Teknikarbete är det enda verksamhetsområdet där män är överrepresenterade.

Fördelningen av kvinnor och män i chefsleden speglar fördelningen i verksamheten. Andelen kvinnor på mellanchefernsnivå svarar dock något sämre mot fördelningen mellan män och kvinnor sett till den totala fördelningen mellan könen bland tillsvidareanställda. I traditionellt kvinnodominerade yrken tenderar chefstätheten att vara lägre, vilket även gäller för Uppsala kommun.

Uttag av fyllnadstid och övertidsersättning har minskat jämfört med föregående år, men ligger fortfarande något högre jämfört med 2020. Detta bedöms vara en konsekvens av en fortsatt hög korttidssjukfrånvaro och hög arbetsbelastning i vissa verksamheter under delar av året.

Det har inte skett några omfattande förändringar i stadshuskoncernens personalstruktur jämfört med 2022. Antal medarbetare i de kommunala bolagen var 1214 personer under 2023, vilket är i stort sett samma som föregående år. Andelen kvinnliga anställda i bolagen (43,4 procent) är något lägre än andelen anställda män (56,6 procent).

Allmän personalstatistik	2019	2020	2021	2022	2023
Antal tillsvidareanställda medarbetare	12 652	12 955	13 217	13 603	13 691
Tillsvidareanställningar omräknat till heltider	12 298	12 615	12 890	13 282	13 372
Visstidsanställningar omräknat till heltider	1 356	1 238	1 328	1 163	927
Timavlönades arbetade timmar omräknat till heltider	1 471	1 399	1 322	1 512	1 732
Övertidsuttag omräknat till heltider	49	46	79	69	58
Fyllnadstidsuttag omräknat till heltider	50	40	64	55	37

Genomsnittlig ålder för tillsvidareanställda	45,6	45,5	45,4	45,3	45,6
Andel kvinnor tillsvidareanställda Uppsala kommun (%)	72,8	72,4	72,1	71,4	70,9
Andel män tillsvidareanställda Uppsala kommun (%)	27,2	27,6	27,9	28,6	29,1
Genomsnittligt antal anställda inom stadshuskoncernen	1 019	1 010	1 158	1 166	1 214
Andel kvinnor stadshuskoncernen (%)	44,4	45,5	42,6	44,1	43,4
Andel män stadshuskoncernen (%)	55,6	54,5	57,4	55,9	56,6

Tabell 3. Allmän personalstatistik.

Sedan januari 2019 har alla tillsvidareanställda medarbetare i Uppsala kommun en heltidsanställning och alla nya medarbetare som får en tillsvidareanställning anställs på heltid. Detta gör att heltid som norm säkerställs framöver. Samtliga tillsvidareanställda har dock rätt att gå ner i tjänstgöringsgrad, något som infördes för att öka jämställdheten inom kommunen, främja hållbara anställningar och skapa förutsättningar för kompetensförsörjning i framtiden.

Heltid och deltid	2019	2020	2021	2022	2023
Andel deltidsanställda av tillsvidareanställda medarbetare (%)	5,53	5,08	4,75	4,29	4,26
Andel deltidsanställda kvinnor av tillsvidareanställda medarbetare (%)	3,99	3,52	3,19	2,73	2,68
Andel deltidsanställda män av tillsvidareanställda medarbetare (%)	9,64	9,14	8,75	8,16	8,07

Tabell 4. Andel heltids och deltidsanställda.

Tillsvidareanställda medarbetare som fortfarande har en deltidsanställning ingår i de personalgrupper som undantagits från heltid som norm. Det handlar om personliga assistenter, skolläkare samt medarbetare som uppstår livränta, har partiell sjukersättning eller partiell tjänstepension.

Per den 31 december 2023 var den totala sjukfrånvaron i kommunen 8,1 procent. Detta är något lägre jämfört med samma tidpunkt föregående år (8,3 procent) men fortfarande högre jämfört med innan pandemin (6,4 procent för 2019). Jämfört med föregående år har sjukfrånvaron minskat för både kvinnor och män. Kvinnor har dock fortsatt högre sjukfrånvaro jämfört med män och särskilt vad gäller långtidssjukfrånvaro. Detta är en ihållande trend över tid.

Sjukfrånvaron för åldersgruppen under 30 år samt 30–49 år har minskat jämfört med föregående år. För åldersgruppen över 49 år har sjukfrånvaron istället ökat något.

Andelen medarbetare som har haft sex frånvarotillfällen eller fler på grund av sjukdom under de senaste 12 månaderna ligger på 14 procent per den 31 december 2023. Detta är något lägre jämfört med föregående år samma tid (16 procent) och motsvarar i stort sett nivån innan pandemin (13 procent för 2019). Den positiva utvecklingen bedöms bero på en stabilisering av korttidssjukfrånvaron efter pandemin. En större andel kvinnor (15 procent) har haft upprepade korttidssjukfrånvaro jämfört med män (12 procent).

De nämnder som bedriver verksamhet med nära vardaglig kontakt med kommuninvånare, brukare, förskolebarn och elever har en långvarig trend med högre sjukfrånvaro jämfört med övriga nämnder som har en mer stabil trend med lägre sjukfrånvaro. Sammanfattningsvis bedömer samtliga nämnder att verksamheten har kunnat bedrivas på en godtagbar nivå under året.

Per den 31 december 2023 var den totala sjukfrånvaron inom stadshuskoncernen 4,6 procent. Detta är lägre jämfört med samma tidpunkt föregående år (5,4 procent) och

motsvarar nivån innan pandemin (4,6 procent för 2019). Jämfört med föregående år har sjukfrånvaron minskat för både kvinnor och män i bolagen.

Sjukfrånvaro	2019	2020	2021	2022	2023
Total sjukfrånvarotid (%)	6,4	7,7	8,7	8,3	8,1
Långtidssjukfrånvaro (>59 dagar) av total sjukfrånvarotid (%)	-	45,8	40,0	42,4	44,1
Sjukfrånvaro kvinnor (%)	7,2	8,5	9,4	9,1	8,8
Sjukfrånvaro män (%)	4,3	5,6	7,1	6,5	6,4
Sjukfrånvaro åldersgrupp <30 år (%)	5,5	7	8,5	7,6	7,2
Sjukfrånvaro åldersgrupp 30–49 år (%)	6,1	7,2	8,3	7,9	7,4
Sjukfrånvaro åldersgrupp >49 år (%)	7,1	8,5	9,3	9,2	9,3
Total sjukfrånvarotid, stadshuskoncernen (%)	4,6	4,5	4,2	5,4	4,6
Sjukfrånvaro kvinnor, stadshuskoncernen (%)	5,5	4,5	4,3	5,3	4,2
Sjukfrånvaro män, stadshuskoncernen (%)	3,9	4,5	4,2	5,5	4,9

Tabell 5. Sjukfrånvaro.

Arbetet med korttidssjukfrånvaro skiljer sig åt mellan nämnderna men det finns en medvetenhet och arbetet med att fånga upp tidiga signaler på ohälsa fortsätter. Flera nämnder och bolag arbetar systematiskt för att minska korttidssjukfrånvaron, bland annat genom tidiga omtankessamtal. Kommunens sjuktal visar att kvinnodominerade arbetsplatser procentuellt sett har högre sjukfrånvaro än mansdominerade arbetsplatser.

Under 2023 har den grundläggande rehabiliteringsutbildningen för chefer genomförts vid fyra tillfällen. Utbildningen syftar till att säkerställa rättssäkerhet och likabehandling i rehabiliteringsärenden. Genom utbildningen får chefer verktyg, stöd och förutsättningar för att arbeta med sjukskrivna medarbetare. Under året har ett nytt stödmaterial i form av kortfilmer om specifika stödåtgärder kopplat till rehabilitering tagits fram. Att digitalisera och tillgängliggöra utbildningsmaterial för chefer inom rehabilitering fortsätter under 2024 genom att den grundläggande rehabiliteringsutbildningen ska göras om till en e-utbildning.

Som en del i det förebyggande arbetet med att fånga in medarbetare med psykisk ohälsa i ett tidigt skede och på så sätt minska korttidssjukfrånvaron fortsätter arbetet med förstärkta omtankesamtal. Detta är ett arbetsätt som prövats med goda resultat. Under det senaste året har omkring 40 medarbetare haft förstärkta omtankesamtal.

Från och med 1 januari 2023 höjdes kommunens friskvårdsbidrag till 3000 kronor per år. Antal medarbetare som använder friskvårdsbidraget har ökat jämfört med föregående år. Av de drygt 17 850 medarbetare som tilldelats bidraget har 15 000 nyttjat bidraget i någon omfattning. Aktiveringsgraden, det vill säga antal anställda som nyttjat friskvårdsbidraget i relation till antal anställda med tillgång till friskvårdsbidrag, ligger i år på 84 procent. Nyttjat saldo av friskvårdsbidraget i relation till totalt tilldelat belopp ligger på 77 procent, vilket även det är en ökning jämfört med föregående år (70 procent).

Sedan 1 januari 2023 finns två nya arbetstidsavtal som syftar till att skapa förutsättningar för en flexibel och hållbar arbetsdag, utifrån både individuella förutsättningar och verksamhetens behov. Det fortsatta utvecklingsarbetet handlar om att se de nya arbetstidsavtalen i ett bredare förändringsperspektiv gällande hur vi arbetar mot resultat, snarare än att mäta hur mycket tid som läggs på arbete.

Kompetensförsörjning

Uppsala kommun har infört en enhetlig metodik för kompetensförsörjningsplanering inom ordinarie verksamhetsplanering. Genom att arbeta metodiskt med kompetensförsörjning kan kommunen som arbetsgivare samordna prioriterade behov samt säkerställa kompetensförsörjningen på kort och lång sikt. Samtliga nämnder har kompetensförsörjningsplaner och arbetar i enlighet med beslutad metodik. En utmaning i nämnderna är att utveckla det löpande arbetet med kompetensförsörjningsplanering och ersättningsplanering samt att knyta ihop det med den mer övergripande verksamhetsplaneringen.

Uppsala kommun har generellt sett balans vad gäller tillgången på kompetens. Dock finns det fortsatt stora kompetensförsörjningsutmaningar inom vissa yrkesgrupper där behovet av rekrytering är stora de kommande åren. Den demografiska utvecklingen, med en växande andel unga och äldre, innebär att allt färre människor i yrkesarbetande åldrar ska försörja allt fler som inte arbetar. För de kommunala verksamheterna innebär detta att efterfrågan av medarbetare kommer öka, främst inom brukar- och elevnära verksamheter men även inom andra kommunala sektorer.

Nämndernas kompetensanalyser visar att det finns utmaningar att rekrytera och behålla medarbetare med relevant utbildning, rätt kompetens och erfarenhet inom vissa verksamhetsområden. Det handlar till exempel om socionomer, undersköterskor, sjuksköterskor, kockar, ekonomer, upphandlare samt miljö- och hälsovårdsinspektörer. Konkurrensen om legitimerad personal inom vård- och omsorgssektorn förväntas fortsätta öka framöver. Detta gäller speciellt sjuksköterskor från såväl bemanningsföretag, regioner samt närliggande kommuner.

Digitalisering och nya arbetssätt erbjuder möjligheter att arbeta mer resurseffektivt och höja kvaliteten i olika verksamheter. Med ökat förändringstryck och digitalisering förändras dock arbetsuppgifter och kompetenskrav. För att kunna möta ett förändrat servicebehov och säkra välfärden blir det allt viktigare att säkerställa att medarbetarnas kompetens används på rätt sätt och utvecklas i takt med verksamhetens behov.

Samtliga nämnder har identifierat att det finns behov av att stärka den digitala kompetensen bland medarbetarna för att bättre nyttja möjligheter med ny och digital teknik. Digitalisering och att utnyttja ny teknik och dess möjligheter kräver tid och resurser. Utvecklingen går snabbt och det finns en otydlighet gällande vilken digital kompetens som krävs i förhållande till roll och uppdrag.

Fokus på det kontinuerliga lärandet är en betydande del av kommunens arbete med kompetensutveckling. Lärportalen är etablerad och ska öka organisationens förmåga till flexibilitet och effektivitet i arbetet med lärande och kompetensutveckling. Under året har det skett en fortsatt omställning till och utveckling av det digitala och blandade lärandet. Genom Lärportalen har chefer och medarbetare i dagsläget tillgång till cirka 240 olika kurser, där e-utbildning och utbildningar med blandat lärande utgör merparten. För att förbättra förutsättningarna för ett livslångt lärande och ha beredskap för snabbare omställning kompletteras den kommungemensamma kompetensförsörjningsprocessen med en strategi för lärande och kompetensutveckling.

Arbetet som syftar till att öka medvetenheten om betydelsen av icke-diskriminerande förhållningssätt samt betydelsen av mångfald och inkludering på arbetsplatsen och vid rekrytering har fortsatt under året. En e-utbildning för chefer finns tillgänglig i

Lärportalen. Genom utbildningen kan ledare stärka sina kunskaper inom området samtidigt som de får material och metoder för att leda inkluderande.

Under året har kommunen genomfört ett antal utvecklingsinsatser med hjälp av medel från Omställningsfonden. Sammanfattningsvis syftar insatserna till att utveckla medarbetarna för att tillgodose verksamhetens efterfrågan av specifik kompetens. Bland annat har omsorgsnämnden genomfört insatser för att utbilda stödpedagoger. Kommunstyrelsen och utbildningsnämnden har beviljats medel för språkhöjande insatser i yrkessvenska. Utbildningsnämnden har sökt medel för att validera barnskötare inom förskolan och elevassistenter inom grundskolan.

Chefsförsörjning är en utmaning. Antal chefsrekryteringar är många och i vissa verksamheter råder en hög personalomsättning av chefer. Rekrytering av chefer behöver säkerställas utifrån de förutsättningar och förändringar som ledarförsörjning påverkas av, både inom kommunen och i omvärlden. Rekrytering kommer dock inte lösa hela ersättningsbehovet. Arbetet med att engagera, utveckla och behålla chefer samt fortsätta att stärka ledarskapet är därför ett prioriterat arbete de närmaste åren för att säkerställa en långsiktig chefsförsörjning. Att införa ett riktmärke för antal medarbetare per chef är en del av arbetet med att säkerställa ett hållbart, utvecklande och attraktivt uppdrag för chefer på samtliga ledningsnivåer. Arbetet har synliggjort förändrade behov när det gäller ledarutveckling och framtida ledarförsörjning, till exempel genom mer verksamhetsanpassad chefsrekrytering och introduktion.

Uppsala kommuns program för framtida ledare (Ledarlabbet) bidrar till arbetet med långsiktig ledarförsörjning. Fjärde omgången startade i december 2023. Uppsala kommuns nya program för den som ska leda utan att vara formell chef (Nyfiken på ledarskap) etablerades under 2023 och är från och med 2024 en del av utbudet inom ledarutveckling i Uppsala kommunkoncern. Programmet Ny som chef är sedan hösten 2023 en strategisk del av chefsförsörjningen för den som är helt ny i sin roll som chef i Uppsala kommun. Programmet är ett komplement till övrig ledarutbildning för nya chefer. Målet är att ge nya chefer möjlighet att reflektera kring sitt ledarskap och utvecklas i sin nya roll.

Under 2023 har Uppsala kommun publicerat 1 560 rekryteringsannonser. Antalet ansökningar har uppgått till omkring 63 500, vilket ger ett snitt på cirka 41 ansökningar per annons. Jämfört med föregående år har det varit fler sökanden per annons.

Förändringar i lagen om anställningsskydd (LAS) innebär att verksamheternas förutsättningar för rekrytering och bemanning har påverkats i grunden. Arbetet som syftar till att uppnå en mer robust bemanning i verksamheterna har fortsatt under året, bland annat genom att identifiera åtgärder som leder till hållbara och mer stabila bemanningslösningar. Utmaningarna är störst inom de verksamheter som har många visstidsanställda som är timavlönade. Omställningen mot en mer robust bemanning påverkar också vikarieförmedlingens arbete med rekrytering och bemanning av korta vakanser. Arbeta med att stödja verksamheterna och samordna omställningen har påbörjats.

Stödet till chefer i rekrytering utvecklas kontinuerligt i syfte att möta det framtida behovet av rekrytering och bemanning. Under året har fokus legat på att vidareutveckla rekryteringsprocessen i Uppsala kommun gällande effektivitet och kvalitet ur ett digitalt perspektiv samt för att möta lagkrav inom området. Ett coachande stöd för rekryterande chefer har etablerats och fler chefer väljer att få stöd under rekryteringsprocessen. Därtill har en e-utbildning i rekrytering för chefer lanserats.

I dagsläget är drygt 13 procent av kommunens medarbetare 60 år eller äldre. Under perioden 2024 till 2026 förväntas cirka 250 och 300 avgångar per år, förutsatt att dessa lämnar arbetet vid 65 års ålder. Detta motsvarar 5 procent. Högst andel pensionsavgångar fram till 2026 finns inom administration (6 procent). Under perioden 2024 till 2026 beräknas sju procent av cheferna som var anställda den 31 december 2023 gå i pension.

Systematiskt arbetsmiljöarbete

Processerna för det systematiska arbetsmiljöarbetet utvecklas och förbättras kontinuerligt. Systematik och väl fungerande rutiner bidrar till att kommunen som arbetsgivare kan säkerställa en god organisatorisk, social och fysisk arbetsmiljö med hållbara arbetsätt. Medarbetarnas hälsa och välmående följs upp på flera sätt, bland annat genom medarbetarundersökningen samt genom den löpande dialogen mellan chef och medarbetare om mål, uppdrag, utveckling och arbetssituation.

Uppföljningen av det systematiska arbetsmiljöarbetet genomförs digitalt under året i kommunens system för styrning och ledning. Att uppföljningen digitaliserats ger chefer bättre översikt samt möjlighet att planera för olika aktiviteter och insatser. Att skyddsombud har möjlighet att följa och ta del av det pågående arbetet underlättar dialog och samarbete. Resultatet för 2023 visar att nämndernas systematiska arbetsmiljöarbete är tillfredsställande. Fokus för fortsatt arbete handlar därför i huvudsak om att bibehålla befintlig nivå.

Antal rapporterade tillbud och arbetsskador på kommunövergripande ligger på 6 880 och har ökat jämfört med föregående år (5 911). Ökningen bedöms främst bero på att medvetenheten om att rapportera incidenter har ökat och att mörkertalet av incidenter som tidigare inte rapporterades har minskat. Hot och våld är fortsatt den mest rapporterade skadeorsaken. Majoriteten av de rapporterade incidenterna handlar om hot och våld relaterade till utåtagerande barn, elever och brukare. För medarbetare så står hot och våld för cirka 30 procent av rapporterade incidenter.

Under 2023 har ett arbete påbörjats för att ta fram digitala utbildningar i kommunens gemensamma system för rapportering av personincidenter (KIA). Utbildningarna beräknas bli klara under 2024 och syftar till att öka kunskapen och bidra till användningen av systemet på ett systematiskt sätt.

Medarbetarundersökningen är en del i det systematiska arbetsmiljöarbetet och genomförs årligen. Resultatet ger en indikation på hur kommunen fungerar som arbetsgivare när det handlar om motivation, ledarskap, styrning och arbetssituation. Över tid har resultatet legat på en jämn nivå. Index för hållbart medarbetarengagemang (HME) ingår i undersökningen och har samma totalindex som föregående år (79). Jämförvärdet för de nio kommuner som ingår i resultatnätverket R9 är också 79.

Arbetet med att se över utvecklingen av medarbetarundersökningen har resulterat i ett beslut att justera befintlig undersökning. Inför 2024 revideras tre frågeställningar och urvalet av svaranden breddas till att inkludera fler medarbetare. Syftet är att skapa en mer tidsenlig undersökning med frågor anpassade till kommunens utveckling. Genom att urvalet från och med 2024 baseras på ett anställningskriterium istället för ett närvarokriterium ges fler medarbetare möjlighet att svara på undersökningen.

En digital och hybrid arbetsplats med flexibla arbetsätt är en konkurrensfördel för den attraktiva arbetsgivare som Uppsala kommun strävar efter att vara. Därför fortsätter arbetet med att utveckla och införa arbetsätt och arbetstider som skapar

förutsättningar för en hållbar och hälsofrämjande arbetsmiljö, både utifrån individuella förutsättningar och verksamhetens behov. Utifrån förändrade förutsättningar och möjligheter i det nya arbetslivet kan Uppsala kommun som arbetsgivare behöva se över vad det systematiska arbetsmiljöarbetet kommer innebära framöver.

Lönebildning

Uppsala kommun är en av kommunerna i resultatnätverket R9 som har haft minst skillnad i medianlön mellan kvinnor och män. R9-kommunernas medianlöner för 2023 är inte framtagna ännu, men redovisas i kommande delårsbokslut. Arbetet med att nå jämställda löner fortgår.

Under året genomfördes löneöversynen som planerat och avslutades i maj. En särskild utmaning i årets löneöversyn var att hantera förväntningarna på att arbetsgivaren skulle kompensera för ökad inflation.

Under 2023 har arbetet med arbetsvärdering fortsatt. En arbetsvärdering innebär att organisationens olika arbeten värderas utifrån kraven i arbetsuppgifterna. Resultatet av arbetsvärderingen ligger till grund för den årliga lönekartläggningen. Medarbetarvärderingen är klar och arbetet med att nivåindela vissa befattningsgrupper/uppdrag utifrån en jobbkitektur har genomförts. Under 2023 har en arbetsvärdering för chefer tagits fram. Under 2024 fortsätter arbetet med att införa en jobbkitektur/nivåindelning för chefer.

Förväntad utveckling

Uppsala kommuns omvärldsanalys beskriver situationer och skeenden i omvärlden som förväntas ha betydande påverkan på kommunkoncernens verksamheter och ekonomi. Klimatförändringarna och hoten mot den biologiska mångfalden, det pågående kriget i Ukraina, ett generellt försämrat säkerhetspolitiskt läge och den nätverksbaserade kriminalitetens fördjupade och våldsamma påverkan på samhället är alla kriser som Sverige och Uppsala befinner sig i. Relativt sett är dock Uppsala kommuns utgångsläge gott, med en växande och välutbildad befolkning, kunskapsintensiva branscher och ett gynnsamt geografiskt läge.

Större folkmängd och förändrad befolkningsstruktur

Uppsalas befolkning har ökat kraftigt de senaste decennierna och denna utveckling förväntas fortsätta. Men några tydliga osäkerhetsfaktorer nu är en ökad registrering av tidigare utvandrade personer som utvandrade, starkt driven av Skatteverkets åtgärder mot felaktig folkbokföring, och ett minskande födelseöverskott på grund av en historiskt låg summerad fruktsamhet. Summerad fruktsamhet är ett demografiskt mått där antalet födda barn ställs i relation till antalet kvinnor i barnafödande åldrar. En utveckling som dock är svår att ifrågasätta är att de äldre i befolkningen kommer att bli fler. I Uppsala förväntas gruppen 80+ år mer än fördubblas i antal till år 2050.

Befolkningsutvecklingen ställer krav på anpassning av den kommunala verksamheten och infrastrukturen, inklusive bostäder, vatten, avlopp och elförsörjning. Befolkningsutvecklingen gör att efterfrågan på kommunala tjänster ökar samtidigt som försörjningskvoten försämras då det blir relativt sett färre i arbetsför ålder som ska försörja de unga och de äldre. Det blir allt viktigare att fler kommer i arbete, att fler arbetar i högre åldrar, eller att deltidsarbetande arbetar fler timmar.

Uppsala kommun behöver dra nytta av innovationer, digitalisering, införandet av välfärdsteknik och en ökad samverkan såväl inom kommunkoncernen som med externa aktörer, för att fortsätta tillhandahålla välfärdstjänster som är resurseffektiva och har god kvalitet. Den långsiktiga kompetensförsörjningen behöver säkras, samverkan med näringslivet förbättras och samhället bli mer äldrevänligt.

Miljö- och klimatförändringar

Planeten står inför betydande klimatförändringar och den biologiska mångfalden är hotad. Hur stora effekterna av klimatförändringarna blir beror på hur snabbt världen slutar använda fossila bränslen, men också på samhällets förmåga att anpassa sig till de förändringar som inte längre går att undvika. Kostnaderna för att sätta in effektiva åtgärder bedöms som betydligt lägre än klimatförändringarnas negativa ekonomiska konsekvenser.

De kommunala verksamheternas klimatpåverkan behöver minska. Kommunen behöver prioritera systemskiften och vidta åtgärder inom områden med stor klimatpåverkan som till exempel energiförsörjning, transporter, samt material- och konstruktionsval inom bygg- och anläggning. Kommunen ska arbeta avfallsförebyggande, främja cirkulär ekonomi och bidra till att samhället anpassas för att hantera klimatförändringar.

Globalisering, konkurrens och näringslivsutveckling

Globalisering och frihandel har gett världen en ökad ekonomisk tillväxt och handel, migration och investeringar har integrerat världens länder. Många mellanstatliga samarbeten, internationella avtal och globala institutioner som understött globaliseringen påverkas idag av ökade spänningar mellan länder. Om fler länder försöker skydda det egna landets produktion mot konkurrens, till exempel genom höga tullavgifter, kommer det sannolikt försvåra rörligheten för varor och tjänster och åtminstone på kort sikt leda till ökade kostnader. Företag och andra verksamheter försöker skapa större motståndskraft mot kommande globala risker. Platser och regioner som ska förbli konkurrenskraftiga behöver kontinuerligt stärka sina unika fördelar och attraktionskraft.

Uppsala kommun behöver säkerställa en klimatpositiv, energieffektiv och hållbart byggd miljö som samtidigt har hög flexibilitet i förhållande till framtida behov. Uppsalas internationella attraktionskraft behöver stärkas och möjligheterna att bo, verka och leva såväl på landsbygden som i de mindre tätorterna och i olika delar av staden behöver utvecklas.

Teknikutveckling, digitalisering och delaktighet

Det finns stora förväntningar på att teknikutvecklingen ska ge möjlighet att hantera många av de utmaningar samhället står inför. Teknikutvecklingen ses som en avgörande del för att hantera klimatkrisen. Välfärdsteknik och artificiell intelligens (AI) kompletterar redan människan inom en rad områden. Det moderna fossilfria välfärdssamhället kommer vara elektrifierat och digitaliserat. Den svenska riksdagen har 100 procent fossilfri elproduktion 2040 som mål och har lanserat en färdplan för ny kärnkraft. EU driver på för mer förnybar energi och ökad energieffektivisering av byggnader. Utvecklingen ställer stora krav på utbildningssektorn och arbetsgivare att utbilda och vidareutbilda för morgondagens arbetsmarknad.

En förutsättning för digitalisering är att användardata delas i stor utsträckning, vilket ställer nya krav på hur ansvarsskyldighet, öppenhet och säkerhet kan garanteras. Digitaliseringen ökar den tekniska sårbarheten genom risk för driftstörningar, förlust av information, dataintrång och andra virtuella angrepp. Cyberattacker kan hota samhällets grundläggande funktioner och de demokratiska processerna. Digitaliseringen kan också medföra en bristande tillgänglighet för vissa grupper, vilket det offentliga har en skyldighet att avhjälpa.

Uppsala kommun ska medverka till omställningen av energisystemet och att energiförsörjningen säkras. Förmågan att dra nytta av den digitala strukturomvandlingen behöver stärkas och förutsättningarna för digital delaktighet i alla samhällsgrupper utvecklas. De stora datamängder som digitaliseringen ger behöver hanteras strategiskt och koncernövergripande, för att öka samhällsnyttan.

Ojämlikhet, levnadsförhållanden och hälsa

Den ekonomiska lågkonjunkturen påverkar människors levnadsförhållanden, arbetsmarknaden har börjat ge vika och antalet långtidsarbetslösa förväntas öka. Samtidigt kvarstår bristen på utbildad arbetskraft inom flera sektorer. Redan innan den ekonomiska nedgången rådde en tydlig obalans mellan hushållens ekonomiska förutsättningar och kostnadsbilden i bostadsutbudet. Nu har byggandet minskat kraftigt, och antalet färdigställda bostäder bedöms inte närma sig det totala byggbehovet på många år. Många hushåll har en osäker boendesituation eller är trångbodda. Den socioekonomiska boendesegregationen är tydlig i kommunen.

Psykisk ohälsa är ett allvarligt folkhälsoproblem. Psykisk ohälsa är den främsta orsaken till längre sjukfrånvaro i Sverige, och är också den vanligaste orsaken till att personer står utanför arbetsmarknaden. Det är skillnad på mäns och kvinnors arbetsvillkor och livsmöjligheter. Arbetsmiljön inom offentligt finansierade kvinnodominerade sektorer är känslig för nedskärningar till följd av eventuella minskade skatteintäkter.

Det dödliga våldet har ökat i Sverige, även om nivån fortfarande är lägre än under början av 1990-talet. Ökningen är främst relaterad till olika konflikter inom kriminella miljöer. Förövarnas ålder har tydligt sjunkit och våldet har blivit hänsynslösare.

Uppsala kommun behöver möta arbetslöshetens och kompetensförsörjningens utmaningar. Folkhälsoarbetet behöver stärkas och ungas välmående och likvärdiga livschanser behöver främjas. För att undvika att ungdomar hamnar i en kriminell livsstil behövs samordnade insatser mellan skola, polis, socialtjänst och fritidsverksamhet. Kommunen behöver möjliggöra blandad bebyggelse, bostäder och mötesplatser för alla samhällsgrupper i hela kommunen. För att bidra till jämställda arbetsvillkor och hälsa behöver kommunen erbjuda goda arbetsförhållanden och utveckla sitt förebyggande arbetsmiljöarbete.

Värderingar, samhällsklimat och demokratins förutsättningar

Sverige ligger internationellt sett högt vad gäller befolkningens tillit, men det finns tendenser sen ett par år tillbaka att tilliten minskar och att fler anser att Sverige är på väg i fel riktning. Den snabba spridningen av nyheter och desinformation och människors tillgång till andra nyhetskällor än traditionell journalistik bidrar till upplevelsen av att konfliktlinjerna blivit fler och allvarligare nu. Det finns dock få tecken på att vi i Sverige har en polarisering som hotar att lamslå demokratiska samtal eller processer.

Det försvårade säkerhetspolitiska läget sammanfaller med påverkanskampanjer och desinformation mot Sverige. Terrorhotnivån i Sverige har höjts till en fyra på en femgradig skala. Våldsbejakande extremistmiljöer använder våld, hot och trakasserier eller brott systematiskt mot måltavlor inom politiska rörelser och myndigheter. Otillåten påverkan från nätverksbaserad brottslighet genom hot och utpressning, korruption och infiltration är en risk för medarbetare inom offentlig förvaltning, politiska organ och det privata näringslivet.

Uppsala kommuns resurser ska användas på sätt som stärker förutsättningarna för en ökad samhörighet och jämlika levnadsförhållanden. Demokratiska värden som öppenhet och möjlighet till inflytande behöver förstärkas. För att främja invånarnas delaktighet och hantera ryktesspridning eller desinformation behövs tydlig och saklig kommunikation samt god tillgänglighet såväl fysiskt som digitalt.

Nya krav på beredskap och beslutsfattande

Kriget i Ukraina, klimatförändringarna och den ökade graden av organisation och brutalitet i den nätverksbaserade brottsligheten är alla kriser som, utöver deras primära skeenden, ger upphov till händelseförlopp som hakar i varandra och har konsekvenser på många samhällsområden såväl som på systemnivå. Att förstå och hantera risker och kriser som påverkar system och sektorer utanför det ursprungliga området är en utmaning för samhället generellt och inte minst för beslutsfattare och samhällsbärande institutioner. Sådana situationer är svåra att hantera genom traditionella förhållningssätt inom riskanalys, beredskapsplanering och styrning.

Kommunen behöver utveckla förmågan att förutse och förstå komplexa skeenden och kriser. Inför kommande kriser behöver beslutsfattare ha övat upp förmågan att agera såväl snabbt som i stor skala, och ofta utifrån ofullständiga underlag. Samverkan både inom kommunen och med externa aktörer behöver stärkas. En öppen, aktiv och tillitsskapande kommunikation även i kris bör eftersträvas och förmågan att hantera systematisk desinformation stärkas. Stärkt tillsyn, krisberedskap och strategier för IT-säkerhet och digital trygghet är viktiga verktyg för att stärka säkerheten, garantera vatten- och elförsörjningen samt ha beredskap för nya risker och kriser.

Utmaningar kommande år

Sveriges ekonomi befinner sig i en lågkonjunktur som förväntas fördjupas under 2024. Hög inflation och höjda räntor har slagit hårt mot bostadsbyggandet även om prisökningstakten har sjunkit under 2023 på grund av lägre energipriser och lägre internationella råvarupriser. Den senare tidens fallande inflation förväntas leda till att Riksbanken sänker styrräntan under 2024. En stor del av koncernens låneskuld är emellertid räntesäkrad på olika löptider varför framtida ränteförändringarna inte får ett omedelbart genomslag på resultatet, men kommer stegvis att slå igenom i samband med nyupplåning och omsättning av befintliga lån.

Den rådande lågkonjunkturen och det höga allmänna prisläget har lett till en fallande efterfrågan på bostäder och arbetsplatser och därmed kraftigt minskade markförsäljningar. Därtill råder det betydande fördyrningar av de pågående exploaterings- och nybyggnationsprojekten. De höga prisnivåerna riskerar leda till att vissa projekt inte kan genomföras som planerat samtidigt som utgifterna för pågående investeringar och underhåll blir högre.

De senaste åren har kommunen lyckats sänka kostnaderna för försörjningsstöd trots en hög uppräknings av bidragsnormen. Detta tack vare att en större andel av

Uppsalaborna befinner sig i arbete och för att kommunen satsar på arbetsmarknadsanställningar för att få fler att bli självförsörjande. Under året har andelen vuxna biståndsmottagare minskat med 459 personer och utbetalt försörjningsstöd med 27 miljoner kronor. Den rådande lågkonjunkturen kan emellertid resultera i att fler förlorar sitt arbete och att fler inte lyckas komma in på arbetsmarknaden. Det finns därför en överhängande risk att kostnaderna för försörjningsstöd ökar under 2024.

Kommunen har en god ekonomistyrning och årets resultat når det fastställda resultatmålet på 2,0 procent av skatter, generella statsbidrag och utjämning när jämförelsestörande poster beaktats. De rådande höga prisnivåerna förväntas emellertid bestå och räntorna väntas inte heller återgå till nivåerna före ränteuppgången. Denna utveckling tillsammans med en förväntad låg nominell tillväxt i skatteunderlaget medför att det reala skatteunderlaget minskar med 1,4 procent under 2024. Framöver finns det också betydande risker och osäkerhet kring den ekonomiska utvecklingen. En fördjupad fastighetskris i Kina och en svagare ekonomisk tillväxt i Europa är risker som kan påverka den svenska konjunkturen ytterligare negativ riktning med högre arbetslöshet och en fördröjd återhämtning.

Kommunen har de senaste åren stärkt sin ekonomiska ställning tack vare en gynnsam ekonomisk och demografisk utveckling i kombination med en god styrning. De närmaste årens lågkonjunktur och det höga pris- och ränteläge tvingar dock kommunen till att både prioritera och effektivisera, bland annat genom nya arbetssätt, digitalisering och innovation samt samnyttjande av lokaler för att klara av både välfärden och förutsättningarna för tillväxt. Bland utmaningarna på ett strategiskt plan utmärker sig kompetensförsörjning och klimatomställningen.

Tillgång på rätt kompetens är en kritisk förutsättning för att kommunen ska klara av sitt välfärdsuppdrag. Konkurrensen om befintlig arbetskraft ökar i takt med att befolkningen åldras. SKR:s beräkningar visar att omkring 54 procent av den ökade sysselsättningen fram till 2031 behövs i kommuner och regioner, givet oförändrad personaltäthet. Personer i arbetsför ålder ökar endast med fyra procent under samma period vilket medför en hård konkurrens om arbetskraften. Inom arbetsmarknaden i stort finns liknande behov av arbetskraft och kompetenser.

Uppsala kommun står som många andra kommuner inför utmaningen att bryta en oroväckande utveckling när det gäller tryggheten i samhället. Kommunen har sedan tidigare en långsiktig samverkan med polisen och andra berörda aktörer vilket är en förutsättning för att kommunen ska nå önskad effekt av de gemensamma insatserna.

Det säkerhetspolitiska läget i vår närhet är fortsatt osäkert och säkerhetshotet mot Sverige har ökat. Den mer komplexa hotbilden mot Sverige och den pågående totalförsvarsuppbyggnaden innebär förändringar i vad som är skyddsvärt. Främmande makt riktar i allt större omfattning intresset mot civila mål. Cyberområdet används för underrättelseinhämtning, påverkanskampanjer och förstörande angrepp. Kommunens arbete med att skydda det mest skyddsvärda måste fortsätta att öka för att minska sårbarheterna i våra verksamheter.

Bedömningen är att arbetet med civilt försvar kommer att öka i hög grad under de kommande åren då regering och myndigheter föreslår att kommuner tillförs ytterligare medel för arbetet med civilt försvar.

Uppsala har i dag en miljö- och klimatpåverkan som är flera gånger större än vad som är hållbart ur ett globalt perspektiv. Miljö och klimatomställningen är därför brådskande och behöver skyndas på.

Kommunfullmäktiges fokusmål och uppdrag

Målsättning för verksamheten

Mål och budget 2023–2025 har sammanlagt fyra fokusmål och 27 uppdrag. Till fokusmål 1 finns ett gemensamt nämnd-/bolagsmål och ett gemensamt nämndmål. De följs upp vid årsbokslut men ingår inte i statistiken som redovisas nedan. Utöver uppdragen från Mål och budget 2023–2025 finns det sex kvarvarande uppdrag från tidigare Mål och budget och 37 tillkommande uppdrag som kommunfullmäktige lämnat till nämnder och bolagsstyrelser vid sidan av Mål och budget.

Rapporteringen av arbetet med kommunfullmäktiges uppdrag sammanfattas i de diagram som följer. Diagrammen visar uppdragen enligt följande:

- Samtliga uppdrag till nämnder och styrelser kopplade till fokusmålen
- Uppdrag som ingår i Mål och budget 2023–2025
- Kvarvarande uppdrag från tidigare år
- Tillkommande uppdrag som beslutats av kommunfullmäktige vid sidan av Mål och budget.

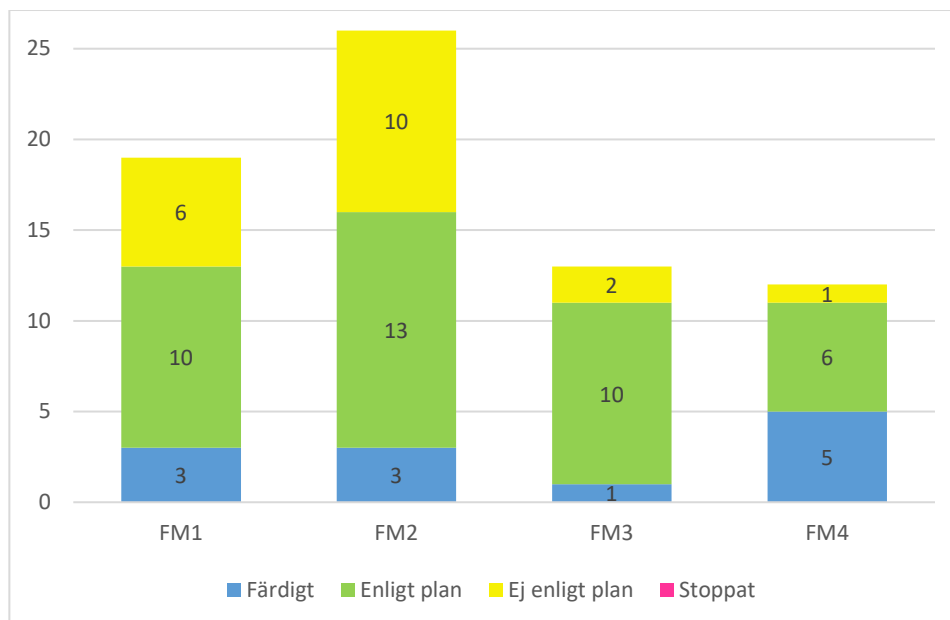
I bedömningen av status för uppdragen används följande färger:

Blått	Uppdraget är färdigt
Grönt	Arbetet med uppdraget pågår enligt plan
Gult	Arbetet med uppdraget är försenat, det vill säga inte påbörjat eller löper inte enligt plan
Rosa	Uppdraget genomförs inte

Tabell 6. Alternativ för statusbedömning av uppdrag.

Samtliga uppdrag till nämnder och bolagsstyrelser

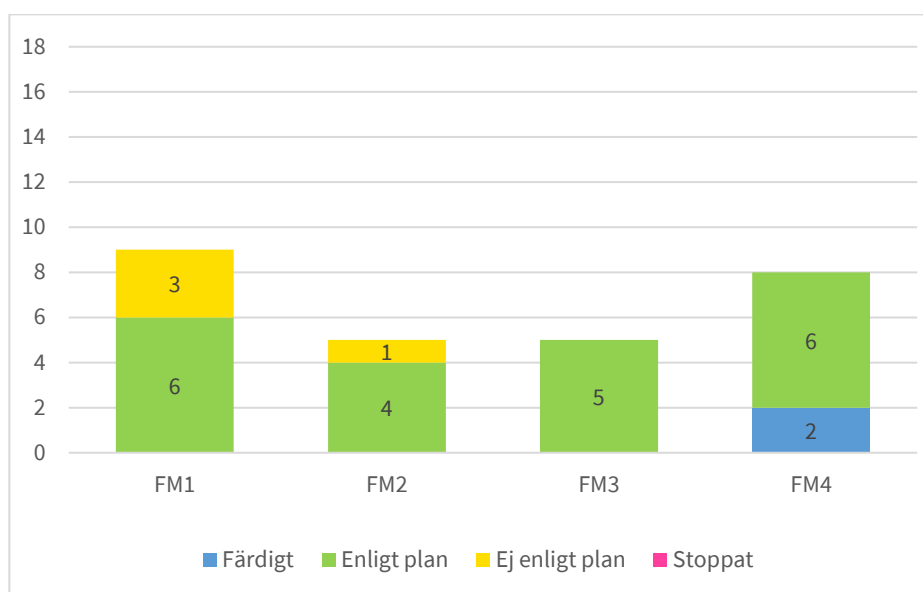
Kommunfullmäktige har lämnat sammanlagt 70 uppdrag till bolag och nämnder. Det handlar om uppdrag i Mål och budget 2023-2025, kvarvarande uppdrag från tidigare års Mål och budget samt tillkommande uppdrag som lämnats vid sidan av Mål och budget. Av dessa uppdrag är tolv färdiga, 39 uppdrag pågår enligt plan och nitton uppdrag går inte enligt plan. Följande diagram ger en överblick över uppdragens status och visar hur uppdragen fördelas mellan fokusmål.

Figur 10 Diagram över status för det totala antalet uppdrag fördelade på fokusmål.

Uppdrag som ingår i Mål och budget 2023–2025

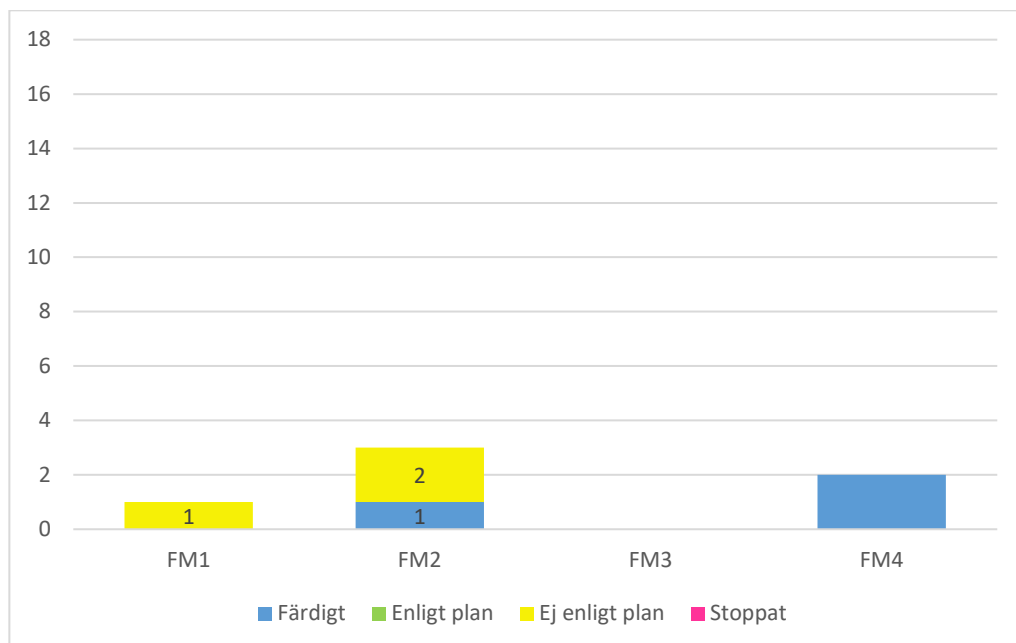
Kommunfullmäktige har lämnat sammanlagt 27 uppdrag till nämnder och bolagsstyrelser i Mål och budget 2023 med plan för 2024–2025. Av dessa är två färdiga, 21 pågår enligt plan och fyra går inte enligt plan.

Figur 11. Diagram över status för uppdragen i Mål och budget 2023–2025 fördelade på fokusmål.

Kvarvarande uppdrag från tidigare år

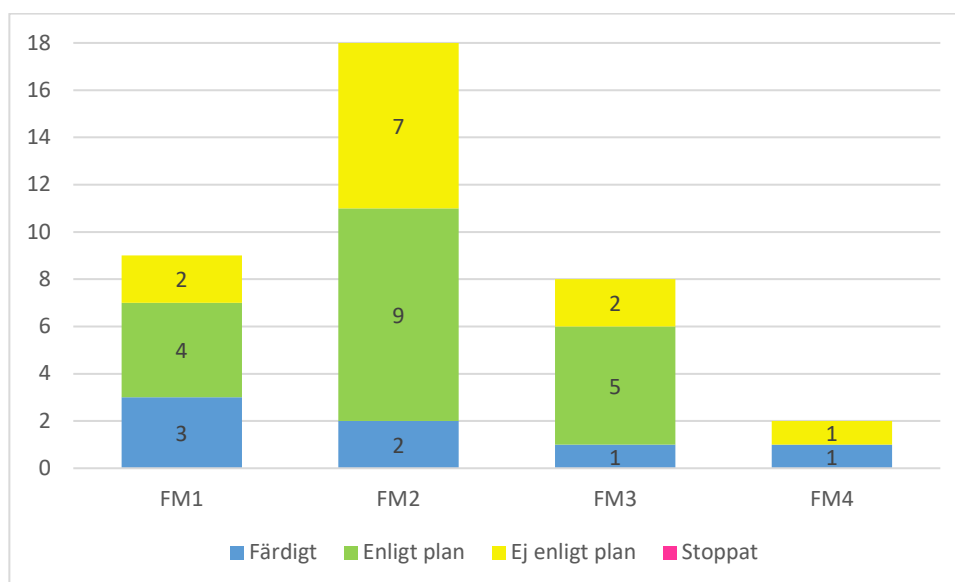
Av de sex uppdrag som är aktuella från tidigare Mål och budget är tre färdiga och tre uppdrag går inte enligt plan.

Figur 12. Diagram över status för kvarvarande uppdrag från tidigare år.

Tillkommande uppdrag som beslutats av kommunfullmäktige vid sidan av Mål och budget

Av de 37 uppdrag som fullmäktige beslutat om vid sidan av Mål och budget är sju färdiga, 18 pågår enligt plan och tolv går inte enligt plan.

Figur 13. Diagram över status för tillkommande uppdrag.

Bedömning av måloppfyllnad och status för uppdrag

Nedan redovisas en redogörelse för varje fokusmål. För varje fokusmål finns status för uppdrag och indikatorer som finns i Mål och budget 2023–2025.

För bedömningen av måluppfyllnad används något av följande:

Bedömning	Vad bedömningen avser
Helt uppfyllt 	Kommunens verksamhet tycks leda till de resultat som önskas inom målet vid årets slut.
I hög grad uppfyllt 	Kommunens verksamhet tycks till övervägande del leda till de resultat som önskas inom målet vid årets slut.
Delvis uppfyllt 	Kommunens verksamhet tycks delvis leda till de resultat som önskas inom målet vid årets slut.

Tabell 7 Bedömningsgrader av måluppfyllnad.

I bilagan Uppföljning av uppdrag, indikatorer och Agenda 2030 redovisas uppdragen i Mål och budget 2023–2025, tillkommande uppdrag och kvarvarande uppdrag från tidigare Mål och budget med status, slutår, beskrivning och rapportering. I bedömningen av status för uppdragen används följande text i färg:

Uppdraget är färdigt

Uppdraget pågår/väntar enligt plan

Uppdraget är försenat/ inte påbörjat

Uppdraget genomförs inte

I bilagan finns indikatorerna fördelade på kön och med uppgift om källa samt de nationella nyckeltalen för Agenda 2030.

Fokusmål 1. Uppsala ska säkra en stark ekonomi och värna välfärden

Målbeskrivning Mål och budget 2023–2025

Uppsala går in i en svår tid och många invånare och verksamheter får det tuffare ekonomiskt på grund av omvärldsläget. Uppsala kommunkoncern har en välkött ekonomi och ska fortsätta att utveckla en effektiv förvaltning för att klara kommunens välfärdsuppdrag.

Hållbar ekonomisk utveckling är en av förutsättningarna för en stark välfärd och behövs för att säkra människors försörjning och sociala trygghet. En hållbar ekonomi innebär att kostnaderna inte överstiger intäkterna och att kostnaderna inte överförs på kommande generationer. Kommunens resurser ska fördelas jämnt. Ansvarsfull resursanvändning innebär bland annat att kontinuerligt ta tillvara möjligheterna till både effektiviseringar och omprioriteringar. Ekonomisk hållbarhet förutsätter också ett framtidsperspektiv som skapar utrymme för kvalitetsförbättringar och nödvändiga investeringar idag som skapar nytta över lång tid framåt.

Uppsala kommun ska ge de som bor, verkar och besöker Uppsala välfärdstjänster och service av god kvalitet. Barn och elever ska ges förutsättningar att minst nå kunskapskraven och nå gymnasieexamen. För att lyckas ges elever förutsättningar att tillgodogöra sig utbildning genom att deras utveckling och lärande stimuleras i en trygg miljö under hela utbildningskedjan, från förskola till gymnasium. Varje barn ges rätt stöd och stimulans i sitt lärande. Oavsett ålder ges förutsättningar för ett livslångt lärande, ständig utveckling, god livskvalitet, minskade kunskapsklyftor och goda utbildningsresultat.

Stöd, vård och omsorg ska ha god kvalitet och utformas utifrån individens behov och förutsättningar. Det ska finnas valfrihet för äldre och kvaliteten alltid ska värnas. Kvaliteten inom äldreomsorgen ska stå i fokus, både i egen och i upphandlad verksamhet. Uppsala ska vara en äldrevänlig kommun där äldreomsorgen känns trygg för Uppsalas äldre och deras anhöriga.

Kommunen kännetecknas av god service, tillgänglighet och effektivitet i alla kontakter med invånare, företag, organisationer och besökare. Verksamhetens kvalitet utvecklas kontinuerligt utifrån nyskapande, innovationer, omvärldsbevakning och ständiga förbättringar. Uppsalas invånare, brukare och medarbetare har erfarenheter och förslag om kommunens utveckling och är en resurs som ska tas till vara.

Att vara en attraktiv arbetsgivare som erbjuder en hållbar arbetsmiljö och goda utvecklingsmöjligheter är grundförutsättningar för att engagera, motivera och utveckla medarbetare. Det kräver ett strukturerat och systematiskt arbete med kompetensplanering. Kommunen behöver bli bättre på att ta hand om den kompetens som redan finns i verksamheten och säkerställa en stabil grundbemanning. För att kunna erbjuda service av god kvalitet behövs fler som arbetar heltid, lägre sjuktal, fler som får förutsättningar att förlänga arbetslivet och en träffsäker nyrekrytering.

Fokusmålet bedöms vara i hög grad uppfyllt vid årets slut. Kommunen har en god ekonomistyrning och årets resultat når både budget och det fastställda resultatmålet på 2,0 procent av skatter, generella statsbidrag och utjämning när

medfinansieringen för Trafikverkets anläggningar avseende järnvägsplanen beaktas. De ekonomiska utmaningarna är dock stora och kommunens verksamheter behöver anpassa sig till de förändrade förutsättningarna. Det pågår många åtgärder kring digitalisering, effektiviseringar, med att förbättra resultaten i skolan och inom vård och omsorg.

Kommunkoncernens ekonomiska utfall och finansiella mål

Kommunfullmäktige har fastställt ett antal finansiella mål för att uppnå och upprätthålla god ekonomisk hushållning. Resultatet ska motsvara minst 2,0 procent av intäkterna från skatter, generella statsbidrag och utjämning. Därtill ska soliditeten för kommunkoncernen inklusive pensionsåtaganden ligga i intervallet 27–29 procent och låneskulden per invånare ska över tid inte öka med mer än fem procent årligen.

Tabell 8. Finansiella mål.

Finansiella mål		2023	Målsättning	2022	Trend
1.1	Ekonomiskt resultat som andel av skatter och utjämning (%)	1,4	2,0	4,8	↘
1.2	Soliditet kommunkoncern, inklusive pensionsåtaganden (%)	27	27–29	27	→
1.3	Låneskuld per invånare, tkr per invånare	72	Öka ≤ 5%	73	↗

Årets resultat för verksamhet i förvaltningsform uppgick till 222 miljoner kronor, motsvarande 1,4 procent av intäkter från skatter, generella statsbidrag och utjämning. Justerat för jämförelsestörande poster uppgick resultatet till 589 miljoner kronor, vilket motsvarar 3,8 procent av intäkter från skatter, generella statsbidrag och utjämning.

Soliditeten visar betalningsförmågan på lång sikt och i kommunens soliditet ingår även den pensionsförpliktelse som ligger utanför kommunkoncernens balansräkning. De senaste årens höga resultat och starka kassaflödet har stärkt soliditeten genom att en hög andel av investeringarna finansierats med egna medel. Soliditeten för kommunkoncernen, inklusive pensionsåtagande är oförändrad på 27 procent.

Vid utgången av 2023 uppgick låneskulden till 17 780 miljoner kronor, vilket är en ökning med 80 miljoner kronor sedan 2022. Låneskulden per invånare har de senaste tre åren minskat med 0,8 procent årligen och uppgick vid utgången av 2023 till 72 474 kronor. Jämfört med föregående år minskade låneskulden per invånare med 624 kronor, vilket till stor del beror på att låneskulden ökade i lägre takt än befolkningen.

Tydlig ekonomistyrning

Uppsala kommun arbetar med effektiviseringar och att säkerställa en resurseffektiv verksamhet. Genomlysningar genomförs av administrativa stödprocesser för att identifiera hur de kan utvecklas, förenklas, effektiviseras och organiseras för att frigöra tid. Inom kommunkoncernen pågår arbete med automatisering, digitalisering, e-tjänster, appar och robotisering.

Genom en långsiktigt hållbar styrning och redovisning av exploateringsverksamheten skapas förutsättningar för kommunen att göra rätt investeringar vid rätt tillfällen. Nya åtgärder har tagits fram och beslutats för att anpassa mark- och exploateringsverksamheten utifrån en budget i balans. Åtgärderna förväntas bland annat att leda till en ökad förmåga att göra prognoser av kommande intäkter och

kostnader kopplat till exploateringsprojekten samt till en mer aktiv projektportföljhantering.

En riktlinje för koncerngemensam beredning och prioritering av investeringar har beslutats. Avsikten är att stärka kommunkoncernens styrning av investeringar och kostnadsutveckling, kopplat till kommunkoncernens finansiella mål och med säkerställande av att de politiska prioriteringarna får genomslag i genomförande. Arbetssättet ska ge förutsättningar för koncerngemensamma prioriteringar av investeringar utifrån såväl ekonomiska förutsättningar som kvalitativa värden, hållbarhetskrav och andra ambitioner.

Med fokus på styrning av investeringsprojekt kopplade till lokalförsörjningen har ett övergripande ramavtal tecknats. Ramavtalen styr bland annat tidigt i beställningsprocessen fastighetsprojekt mot en fastställd hyresnivå.

Uppdrag och indikatorer i Mål och budget 2023–2025

Uppdrag 1: Frigöra tid och resurser till kommunens kärnverksamheter genom att effektivisera administrationen och minska den administrativa belastningen.

Berörda: Alla nämnder och bolag | Beräknat slutår: 2025 | **Uppdraget pågår**

Tabell 9. Indikatorer avseende hållbar ekonomi.

Hållbar ekonomi	2020	2021	2022	2023	Mål	R9
Ekonomiskt resultat som andel (%) av skatter och kommunalekonomisk utjämning	7,4	8,3	4,8	1,4	≥ 2,0%	
Soliditet kommunkoncern, inklusive pensionsåtaganden (%)	25	27	27	27	27-29%	
Låneskuld per invånare, tkr	74	74	73	72	Öka <5%	
Effektivisering av kommunledningskontorets stödprocesser				20 mnkr	2023: 20 mnkr	

Förmåga till innovation och verksamhetsutveckling

Utvecklingsarbete pågår utifrån såväl brukar-, kommuninvånar- som medarbetarperspektiv. Det handlar exempelvis om ökad automatisering och robotisering i myndighetshandläggning, supportstugor och lärplattformar samtidigt som medarbetare delar med sig av sin kompetens till varandra. Det handlar också om fortsatt utvecklingsarbete och nya arbetssätt. Kommunens innovationslabb används som en sammanhållen fysisk plats för samordning och stöd i förändringsledning.

En modell för en snabbriktig finansieringsform har tagits fram för att stimulera innovation. Det är i form av en Idécheck som kommunkoncernens verksamheter kan ansöka om för att testa nya arbetssätt och lösningar. Den lanserades hösten 2023.

Etablering och tillämpning av ett koncerngemensamt ramverk för systematisk informationsförvaltning pågår och kommer att fortsätta under 2024. Nya arbetssätt har testats inom bland annat samordningen mellan informationsförvaltning, informationssäkerhet, dataskydd, riskhantering, regelefterlevnad, informationskartläggningar och informationstillgångar samt för e-tjänsteutveckling.

För att öka det datadrivna arbetet har geografisk information uppdaterats och utvecklats. Informationen används som kunskapsunderlag inom exempelvis detaljplanering och översiktsplanering.

Arbete har påbörjats för att etablera administrativa och tekniska förmågor kring data management, att kunna hantera de datamängder som genereras via IoT-sensorer. IoT står för sakernas internet och är ett samlingsnamn för tekniker som gör att vardagsföremål med inbyggd elektronik och internetuppkoppling kan styras eller utbyta data över nätet.

Under 2023 har kommunen genomfört ett antal initiativ med att testa och implementera IT-system med AI-teknologi. Ett par exempel är införande av verktygsstöd vid systemutveckling, AI-för effektivare verksamhetsplanering, AI för språkanalys för utveckling av Uppsalas konstmuseum och AI för att analysera trygghetsdialoger.

Uppdrag i Mål och budget 2023–2025

Uppdrag 2: Införa en modell för en utvecklings- och innovationsbudget som möjliggör helt nya arbetssätt för att effektivisera framtidens välfärd.

Berörda: KS | Beräknat slutår: 2024 | [Uppdraget pågår](#)

Uppdrag 3: Utveckla digitala välfärdstjänster för ökad samhällsnytta och ett mer effektivt resursutnyttjande.

Berörda: Alla nämnder och bolag | Beräknat slutår: 2025 | [Uppdraget pågår](#)

Attraktiv arbetsgivare och god kompetensförsörjning

Uppsala kommun har generellt en positiv utveckling när det gäller att erbjuda ett jämställt och hållbart arbetsliv. Systematik och rutiner för det systematiska arbetsmiljöarbetet är väl etablerade och syftar till att skapa förutsättningar för en god organisatorisk, social och fysisk arbetsmiljö med hållbara arbetssätt, både för chefer och medarbetare.

Samtliga nämnder har kompetensförsörjningsplaner och arbetar i enlighet med beslutad kommunövergripande metodik. Genom att höja förmågan till en metodisk och träffsäker kompetensförsörjning kan kommunen som arbetsgivare samordna prioriterade behov för att säkerställa kompetens på kort och lång sikt.

För att förbättra förutsättningarna för ett livslångt lärande och ha beredskap för snabbare omställning kompletteras den kommungemensamma kompetensförsörjningsprocessen med en strategi för lärande och kompetensutveckling. Målsättningen för fortsatt utveckling är att säkra kompetensförsörjningen samt nå ökad jämställdhet, likabehandling och inkludering.

Chefsförsörjning samt utveckling av chefer och ledare är ett prioriterat område. Arbetet under 2023 har fokuserat på chefsuppdragets förutsättningar, utveckling av dialogen mellan chef och medarbetare samt kunskapshöjande insatser om mångfald och inkludering på arbetsplatsen. Därtill har insatser gjorts för att stärka chefernas förmåga att leda och genomföra utvecklings- och förändringsarbete. Kommunstyrelsen erbjuder ett flertal utvecklingsinsatser för chefer utifrån där de befinner sig i sitt ledarskap.

En digital och hybrid arbetsplats med flexibla arbetssätt är en konkurrensfördel för den attraktiva arbetsgivare som Uppsala kommun strävar efter att vara. Därför fortsätter arbetet med att utveckla och införa arbetssätt och arbetstider som skapar förutsättningar för en hållbar och hälsofrämjande arbetsmiljö, både utifrån individuella förutsättningar och verksamhetens behov. Aktiviteter som genomförs syftar till att

åstadkomma bättre arbetstidsreglering, identifiera åtgärder som leder till hållbara och mer stabila bemanningslösningar, utveckla befintlig kompetens samt möjliggöra för fler att arbeta längre med bibehållen arbetstillfredsställelse. Arbete med att stödja chefer och samordna omställningen har påbörjats.

Förstärkning av den löpande dialogen mellan chef och medarbetare om uppdrag, utveckling, arbetssituation och verksamhetsnytta har fortsatt under 2023, med fokus på gruppdialoger och stöd för genomförande i verksamheterna. Dialogen utvecklas kontinuerligt och berör ämnen som mål, uppdrag samt verksamhetens gemensamma utveckling och resultat.

Uppdrag och indikatorer i Mål och budget 2023–2025

Uppdrag 4: Stärka kompetensförsörjningen och säkerställa ett hållbart arbetsliv och hälsofrämjande arbetssätt inom kommunkoncernen.

Berörda: alla nämnder och bolag | Beräknat slutår: 2025 | **Uppdraget pågår**

Uppdrag 6: Utveckla systematik genom exempelvis språkundervisning och språkmentorer för att säkerställa tillräckliga kunskaper i svenska språket för anställda med behov av det inom förskola, vård och omsorg.

Berörda: OSN, ÄLN, AMN och UBN | Beräknat slutår: 2023 | **Uppdraget är försenat**

Tabell 10. Indikatorer avseende kommunen som arbetsgivare.

Kommunen som arbetsgivare	2020	2021	2022	2023	Mål	R9
Tillsvidareanställda månadsavlönade, andel	78	78	79		Öka	81
Heltidsanställda månadsavlönade, andel	93	94	95		Öka	89
Visstidsanställda timavlönade, andel	15	14	13		Minska	13
Arbetad tid utförd av visstidsanställda timavlönade, andel	8	7	7		Minska	7
Visstidsanställda månadsavlönade, andel	8	8	7		Minska	7
Medarbetare som har många (6 eller fler) frånvarotillfällen under de senaste 12 månaderna, andel	18	16	16	14	Minska	
Hållbart medarbetarengagemang (HME), totalindex	79	79	79	79	Öka	79
Sjukfrånvaro kommunalt anställda totalt, andel	7,7	8,7	8,3	8,1	Minska	7,4
Heltidsarbetande månadsavlönade, andel	69	70	72		Öka	75
Månadsanställda inkl. timavlönade i intervallet 66 till 75 år, antal	705	637	755	742	Öka	

En likvärdig skola med goda kunskapsresultat

Kraftsamlingen för ökad skolnärvaro har fortsatt i alla skolformerna. En utvärdering av effekterna av närvarokoordinatorernas arbete pågår.

I juni beslutade utbildningsnämnden att förskoleklass och grundskolans årskurser 1–3 skulle ges ytterligare ersättning år 2023 med 10 miljoner kronor. Syftet var att stärka förutsättningarna för skolorna att genomföra läsa-skriva-räkna-garantin.

Analysunderlag utvecklas kontinuerligt i dialog med respektive skolform utifrån identifierade behov. Särskilda utvecklingslärare arbetar i de förskolor och skolor som av olika skäl, exempelvis låga studieresultat över tid, valts ut som utvecklingsskolor. Särskilda analyser görs av undervisningen i svenska/svenska som andraspråk samt matematik. Resultaten från våren 2023 visar på förbättrade resultat i såväl matematik som svenska som andraspråk i grundskolans åk 6 och 9.

Arbete för att stärka mottagande för samhällsplacerade elever, det vill säga elever som socialtjänsten givit en placering utanför det egna hemmet, i olika skolor fortgår. Den pilotverksamhet som genomförts i Gottsunda kommer att utökas så att alla grundskolor omfattas eftersom pilotverksamheten visat förbättrade resultat för eleverna.

Uppdrag och indikatorer i Mål och budget 2023–2025

Uppdrag 7: Stärka likvärdigheten och höja kunskapsresultaten i förskola, förskoleklass, grundskola och fritidshem, fritidsklubb och gymnasieskola.

Berörda: UBN och KTN | Beräknat slutår: 2023 | [Uppdraget är försenat](#)

Tabell 11. Indikatorer avseende utbildning.

Utbildning	2020	2021	2022	2023	Mål	R9
Barn 1–5 år inskrivna i förskola, andel	81,1	82,3	82,7		Öka	86,2
Grundskoleelever som är behöriga till yrkesinriktade program i gymnasieskolan, kommunala skolor, andel	87,9	88,0	85,4	86,4	Öka	85,3
Gymnasieelever med examen inom tre år, kommunala skolor, andel	69,1	71,8	70,8	72,2	Öka	66,4
Elever i åk 9 som uppnått kunskapskraven i alla ämnen, kommunala skolor, andel	73,1	74,1	69,4	71,7	Öka	67,7
Antal utexaminerade undersköterskor från kommunal vuxenutbildning	241	414	165	277	Öka	

Vård och omsorg med god kvalitet

Behoven av att öka kompetensen hos medarbetare inom LSS (Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade) kommer att ingå i utredningen om utbud och dimensionering av gymnasieskola och vuxenutbildning. Utredningen genomförs inom ramen för den nya lagen om planering och dimensionering inom gymnasial utbildning. Lagen tillämpas från 2025.

Gymnasieskolans barn- och fritidsutbildning innehåller kunskaper om LSS. Samtliga elever på Lundellska skolans vård- och omsorgsprogram läser kurser som är relevanta för arbete inom LSS.

Ett kommunövergripande arbete har pågått under året där diskussioner förts kring hur man kan samverka kring olika målgrupper för att stärka den psykiska hälsan. Arbetet har bland annat resulterat i att en hälsoekonomisk modell tagits fram. I korthet innebär den att man beräknar det ekonomiska utfallet på lång sikt genom att sätta in åtgärder för en specifik målgrupp.

Samverkan kring förebyggande och hälsofrämjande arbete har utvecklats inom kommunen och med intresseorganisationer. Fokus har varit att stärka förutsättningarna att ta tillvara resurser och stärka samverkan. Hälsofrämjande aktiviteter erbjuds kommunens invånare genom exempelvis biblioteksbusservice till personer som bor utanför centrala staden och genom allaktivitetshuset som anordnar verksamheter för alla åldrar. Till personer med funktionsnedsättning genomförs riktade insatser för såväl målgruppen barn och unga som för äldre.

Under 2023 ökade antal ansökningar till särskilt boende vilket medförde något längre handläggningstider. Vid gynnande beslut om särskilt boende har den enskilde personen rätt att välja vilket särskilt boende denne vill bo i. Väntetiderna kan skilja sig åt från år till år. De påverkas till viss del av den sökandes möjlighet att välja sitt boende.

Vissa boendeverksamheter är populärare än andra och det medför större kö. Sökande kan välja att invänta en ledig plats vilket ger längre väntetid.

I november 2023 fattade kommunstyrelsen beslut om en extra satsning för att motverka kriminalitet och gängvåld. I satsningen ingår olika förebyggande och hälsofrämjande insatser som bidrar till social hållbarhet. Genom att satsa på att stärka familjer och erbjuda resurser och stöd för föräldrar med barn i åldern 0-6 år på familjecentraler, kan kommunen adressera grundläggande behov och främja en trygg och stabil uppväxtmiljö för barnen.

Kommunen verkar också för andra aktiviteter för äldre. Aktiviteterna syftar till att öka delaktighet, livskvalitet, motverka ensamhet och inte minst till fysisk aktivitet genom IOP (idéburet offentligt partnerskap) med RF-SISU Uppland (riksidrottsförbundet och studieförbundet idrottsutbildarna) i samverkan med Fyrisgården. En seniorkonstgrupp har inflytande på aktuella konstprojekt. Bibliotek Uppsala har fått extra medel för att arbeta riktat till målgruppen äldre. Exempel på insatser är Boken-kommer och kulturprogram, läsecirklar och stöd för ökad IT-kompetens. Kulturhusen i Stenhagen och Sävja erbjuder seniorluncher med kulturprogram.

Under sommaren 2023 bjöds alla träffpunkter in till Uppsala Summer Zone där det erbjöds aktiviteter som dans, gåfotboll, innebandy och mycket mer. Cirka 200 deltagare var på plats.

Inom egen regi pågår arbete för att stärka grundbemanningen genom exempelvis chefsförtätning för att nå målvärdet på maximalt 30 medarbetare per chef. Tillsammans med bemanningskonsulter pågår arbete med fokus på effektiva och hållbara scheman.

Utmaningar finns främst inom ramen för kompetensförsörjning och då inte minst när det gäller behovet av inhyrd legitimerad personal. Utmaningen med inhyrd personal är komplex då konkurrensen om legitimerad personal är stor, speciellt sjuksköterskor från såväl bemanningsföretag, regioner samt närliggande kommuner.

Uppdrag och indikatorer i Mål och budget 2023–2025

Uppdrag 5: Öka kompetensen hos medarbetare inom LSS genom att utreda och genomföra en pilotsatsning med utbildning inom stödpedagogik.

Berörda: OSN, AMN och UBN | Beräknat slutår: 2024 | [Uppdraget pågår](#)

Uppdrag 8: Åstadkomma en omställning mot en effektiv och nära vård med fokus på förebyggande och hälsofrämjande insatser.

Berörda: OSN, ÄLN, KTN, IFN, SCN, UBN, AMN och PBN | Beräknat slutår: 2025 | [Uppdraget pågår](#)

Uppdrag 9: Säkerställa hög livskvalitet och förutsättningar till att åldras på egna villkor genom att främja social och digital inkludering samt stärka grundbemanningen inom äldreomsorgen.

Berörda: ÄLN, OSN, KTN och IFN | Beräknat slutår: 2023 | [Uppdraget är försenat](#)

Tabell 12. Indikatorer avseende vård och omsorg.

Vård och omsorg	2020	2021	2022	2023	Mål	R9
Brukare inom äldreomsorg som är nöjda med sin hemtjänst, andel	85	Saknas	81	82	Öka	84
Genomsnittlig väntetid till särskilt boende för 65 år, antal dagar	35	21	34*	57	Minska	40
Brukare inom äldreomsorg som är nöjda med sitt särskilda boende, andel	76	Saknas	72	74	Öka	77
Brukare inom daglig verksamhet som alltid trivs på sin dagliga verksamhet, andel	88	86	87	86	Öka	89
Brukarbedömning gruppboende LSS - Brukare som alltid trivs hemma, andel	81	84	80	81	Öka	85
Brukarbedömning med särskilt service (SoL) - Brukare som alltid trivs hemma, andel	73	74	75	75	Öka	74

*Korrigerad uppgift för 2022.

Demokrati och delaktighet

Att lyssna in behov och lokal kunskap är ett led i att bygga ett hållbart samhälle. Syftet är också att utveckla robusta former för dialog och delaktighet så som stadsdels- och bygderåd. I november antog kommunstyrelsen kriterier för att utse stadsdels- och bygderåd. En webbsida har sedan dess lanserats där intresserade föreningar kan anmäla intresse för att representera sina områden. Rådets roll är att fungera som en dialogpart för kommunen i lokala utvecklingsfrågor, föra fram lokala utvecklingsmöjligheter och involvera allmänheten och företagare i hur området ska kunna utvecklas på ett hållbart sätt.

Medborgarbudget är ett samlingsnamn för olika metoder som används för att involvera invånare i beslutsprocesser om hur kommunens resurser ska användas. Det betyder att invånare är med och lämnar förslag, prioriterar och fattar beslut om en avsatt budget. Tidigare medborgarbudgetar har bland annat använts till parkbänkar, utescen, beachvolleybollplan och utegym.

Dialoger med invånare, föreningar och näringsliv om tätorternas utveckling har genomförts i flera av kommunens tätorter. Resultat från dialogerna tas om hand som underlag för fortsatta tätortsstudier inom ramen för översiktsplaneringen. Erfarenheter från dessa tas också om hand i arbetet med att utveckla arbetsätt för dialoger.

Barn och unga involveras tidigt i planeringen inom stads- och landsbygdsutveckling. Exempelvis har skolor bjudits in att delta i dialoger som kommunen haft i flera av tätorterna. Elever från gymnasiet har även bjudits in att reflektera tillsammans med tjänstepersoner i arbetet med revidering av kommunens översiktsplan.

För att motverka digitalt utanförskap och öka förutsättningen för fler målgrupper till demokratiskt deltagande finns fysiska handlingar att ta del av vid samrådsmöten inför planläggning av områden. Utställningar och handlingar finns också i Uppsalarummet. Detta bidrar till att öka genomslagskraften av medborgardialoger i de tidiga skedena av planprocessen, vilket i sin tur främjar en mer inkluderande och representativ beslutsprocess.

Uppdrag och indikatorer i Mål och budget 2023–2025

Tabell 13. Indikatorer avseende demokrati, delaktighet och inflytande.

Demokrati, delaktighet och inflytande	2020	2021	2022	2023	Mål	R9
Medborgare med positiv uppfattning om möjligheter till insyn och inflytande (över kommunens beslut och verksamheter), andel		21		19	Öka	20
Medborgare med positiv uppfattning om kommunens bemötande och tillgänglighet, andel		84		83	Öka	82
Andel kvinnor bland förtroendevalda	43	43	44	47	50	
Andel kvinnor som är ordförande i nämnder och bolagsstyrelser	47	48	57	45	50	

Fokusmål 2: Uppsala ska ha ett välmående näringsliv och skapa fler jobb

Målbeskrivning Mål och budget 2023–2025

Ekonomisk hållbarhet skapas genom ett starkt näringsliv och en växande arbetsmarknad i hela kommunen. En stärkt lokal ekonomi och en expansiv jobbtillväxt inom stad och landsbygder är avgörande för att genom stabila skatteintäkter säkra invånarnas välfärd och sociala trygghet. Att nå klimatmålen är en gemensam utmaning men utgör även en betydande möjlighet för näringslivet.

När Uppsala växer och fler arbetar har vi råd att investera i välfärden. Arbete är det som bygger Uppsalas gemensamma välstånd och ger individer ekonomisk frihet och möjlighet att utvecklas. Vårt mål är att alla som kan också ska arbeta och att företagen ska växa och utvecklas. De konkreta åtgärderna för ett bättre näringslivsklimat ska förverkligas och Uppsala ska vara ett nav för företagande och jobb.

Invånare och besökare ges möjlighet till meningsfull fritid och rekreation. Kulturell infrastruktur och det offentliga rummet bidrar till en nära, trygg och inspirerande miljö. Uppsalas stadskärna ska utvecklas i mänsklig skala för ökad trivsel för boende och besökare. Företag väljer Uppsala som ett attraktivt alternativ för expansionsinvesteringar, nyetableringar och företagande. För att öka attraktiviteten ska Uppsala utvecklas som idrotts- och kulturkommun. Ett starkt civillsamhälle skapar mötesplatser där människor har möjlighet att aktivt delta i samhället.

I Uppsala ska stad och land utvecklas tillsammans. Den hållbara stads- och landsbygdsutvecklingen säkerställer likvärdig tillgång till boende, arbete, kommunikationer, samhällsservice och offentliga platser. Uppsala ska vara fysiskt och socialt sammanhållet. I staden ska genomfartstrafiken minska. Samhällsbyggandet ska ske med bevarad och helst ökad kvalitet. Befintliga bostadsområden ska renoveras och förtätas varsamt och med respekt för boende och befintliga miljöer.

Samarbeten med Uppsalas två universitet och de två universitetssjukhusen gör Uppsala till en stark kunskapsstad. I samverkan med bland andra universiteten utvecklas de kunskapsintensiva och exportinriktade branscherna.

I en globaliserad värld sammanlänkas det lokala med den globala utvecklingen. Det blir därför allt viktigare att som kommun förstå och analysera omvärlden, dess skeenden och konsekvenser. Kommunens roll i ett regionalt sammanhang handlar om att stärka kontakter med omkringliggande kommuner, näringsliv, akademi, statliga myndigheter och Region Uppsala för att hitta smarta och effektiva lösningar på gemensamma utmaningar. Det är även centralt att Uppsala kommun samverkar och samarbetar internationellt, med särskilt fokus på samarbeten inom vårt närområde och inom EU.

 Fokusmålet bedöms vara i hög grad uppfyllt vid årets slut. Uppsalas företagare upplever ett allt bättre företagsklimat, antal gästnätter har slagit rekord vilket genererar mer jobb i besöksnäringen och antalet personer som erhåller ekonomiskt bistånd på grund av arbetslöshet har minskat. Antalet etableringsförfrågningar inom tillverkande kunskapsintensiva exportnäringar såsom life science och clean tech har ökat. Arbetet med att stärka Uppsalas position som en internationell

aktör fortsätter och även arbetet med att involvera invånare tidigt i dialoger som rör samhällsbyggandet. Områden och platser för rekreation utvecklas kontinuerligt. Ett exempel är stadsdelparken i Nántuna som färdigställdes i juni.

Starkt näringsliv och god företagservice

SKR (Sveriges kommuner och regioner) mäter kommunernas service i myndighetsärenden löpande. Preliminära siffror för 2023 visar att Uppsala kommun kontinuerligt förbättrat sin Nöjd-Kund-Index (NKI) för myndighetsservice till företag, vilket utgör en stadigt positiv trend. Denna förbättring återspeglar kommunens förmåga att leverera service inom räddningstjänst, bygglov, miljö, hälsa, livs, servering och markupplåtelse.

Under året har en utbildning om företagandes villkor genomförts där 620 tjänstepersoner och politiker deltog. Syftet med utbildning var att utveckla kunskapen och insikten i företagets villkor och förutsättningar för att främja utveckling och företagsklimat.

Kommunikationsstrategier har varit centrala under året. De har haft fokus på att synliggöra företagservice, förenkla företagarnas vardag och på att visa Uppsalas hållbara tillväxt. Aktiviteter har bland annat inkluderat närvaro vid allt ifrån lokala till internationella mötesplatser och fastighetsmässor samt uppdatering av näringslivssidorna på Uppsala.se. Nya sociala mediekkanaler och nyhetsbrev för att nå ut till näringslivet har lanserats.

Det finns ett nätverk för kommunens etableringsarbete för exportindustrin som har skapats tillsammans med stora fastighetsägare inom den kommersiella sektorn. Det gör det möjligt för kommunen att koppla samman etableringsförfrågningar med lämpliga fastighetsägare. Nätverket har bland annat tagit fram en tjänst för företag som vill etablera sig i Uppsala. Etableringsfunktionen ger underlag för att strategiskt planera tillsammans med fastighetsägarna och för att förbereda lämpliga byggrätter för kunskapsintensiv industri.

Under året har etableringsfunktionen mött företag inom teknik- och life science-företag som är i behov av att skala upp sin verksamhet. Dessa möten har identifierat deras behov av mark, lokaler och teknisk infrastruktur, vilket möjliggör expansion och skapande av fler arbetsmöjligheter.

NKI-resultatet för markupplåtelser har ökat till 73 år 2022 (jämfört med 66 för år 2020 och 71 för år 2021). Det är en stor ökning. SKR klassar resultat över 70 som högt. Handläggningstiderna för gräv tillstånd är kortare för 2023 jämfört med tidigare år vilket är en effekt av att nämnden justerat interna handläggningsrutiner. Under året har cirka 750 markupplåtelser handlagts såsom exempelvis byggetableringar och uteserveringar samt omkring 1300 gräv tillstånd och trafikanordningsplaner beviljats.

För att minska störningar från grävarbeten på allmän plats har kommunen genomfört en så kallad ledningssamordning. Det innebär att kommunen har hjälpt olika ledningsägare med samordning när det ska genomföras grävarbeten på allmän plats. Platsen behöver då inte grävas upp flera gånger vid olika tillfällen och det minskar störningarna från grävarbetena.

Projektet Effektiv hantering av enkla planer (EHEP) pågår. Projektet hanterar enklare planer sin inte kräver omfattande utredningar eller involverar motstående intressen. Som exempel på vad som ingår i EHEP är mindre tillbyggnader eller nödvändiga upphävanden av tomtindelningar eller bekräftande av befintlig markanvändning.

Under 2023 genomfördes fyra detaljplaner och sex upphävande av tomtindelningar inom projektet. EHEP har främst inneburit en effektivisering av handläggningstiden.

Sju nya e-tjänster har lanserats för att underlätta för företag att rapportera olika ärenden online. Det handlar om rapportering av köldmedia, omklassning av livsmedelsanslaggnings, anmäla/ändra hälsoskyddsverksamhet, anmäla kompostering, skicka in utförandeintyg VA samt rapportera klagomål eller matförgiftning.

Livsmedelsverksamheter har informerats om de stora förändringar som kommer ske i livsmedelskontrollen 2024. Informationen har distribuerats via brev och finns tillgänglig på kommunens webbplats. Kommunens kontaktcenter har informerats för att säkerställa att personalen kan svara på frågor från livsmedelsföretagare.

Trots osäkerheter på marknaden planerar kommunen för att starta nyproduktionsprojekt. I juni togs till exempel ett första spadtag för fler studentbostäder i projektet Fältläkaren i Kåbo och i december togs ett första spadtag för 72 studentbostäder och en förskola i projektet Spexaren på Rackarberget.

Flera arbetsmöten har hållits med fastighetsägare och handeln i city för att vidareutveckla Povel Snickares gränd och Dragarbrunnsgatan. Det har lett till kunskapsdelning och en gemensam bild av vilka åtgärdsbehoven för platserna är.

Arbetet med att utveckla Uppsala som en attraktiv och trygg plats fortsätter. I juni invigdes Stora torget som nu är utformat för att vara en offentlig plats som tillhör alla. Det är flexibelt och kan nyttjas för olika ändamål. Busshållplatserna har tagits bort och ytan för uteserveringar har fördubblats.

Konceptet med sommargator utvecklades med sommartorg på Kungsängstorg och Vaksalatorg. För att öka folklivet på platserna har kommunen bland annat genomfört evenemang med tema mobilitet och rörelse och en växtmarknad på Kungsängstorg.

Kanotuthyrare har efterfrågat platser vid de södra delarna av Fyrisån för att bedriva verksamhet. Kommunen har möjliggjort detta på två platser, vid Lundellska skolans idrottshall och vid minigolfbanan.

Insikter från organiserade företagsbesök med fokus på de kulturella och kreativa näringarna, säkerställer en kontinuerlig dialog med näringslivet i Uppsala och ger input till revideringen av handlingsplanen kopplad till det kulturpolitiska programmet. Särskilda utbildningar inom företagande för den kulturella och kreativa näringen har tagits fram av Almi och kommer att starta under 2024. Nya nätverk för Cross-Innovation (Akademi/Civilsamhälle/Näringsliv) har presenterats under året. Arbetet intensifieras under 2024.

Inom besöksnäringen har 2023 inneburit rekord i antal gästnätter som genererar fler jobb i besöksnäringen, även antal dagsbesökare ökar. Uppsala kommun hade över 786 000 gästnätter i kommersiella boenden (hotell, stugby, vandrarhem, camping), vilket innebär en ökning med nästan 10 procent mot det tidigare rekordåret.

Uppdrag och indikatorer i Mål och budget 2023–2025

Uppdrag 10: Förenkla företagets vardag genom att utveckla en nytänkande, effektiv och rättssäker företagservice med hög kvalitet.

Berörda: Alla nämnder och bolag | Beräknat slutår: 2025 | **Uppdraget pågår**

Tabell 14. Indikatorer avseende näringsliv.

Näringsliv	2020	2021	2022	2023	Mål	R9
Företagens NKI-betyg för myndighetsutövningen i Uppsala kommun	72	73	75		Öka	75
Företagsklimat enligt Svenskt Näringslivs ranking	212	232	247	221	Högre ranking	194

Fler i arbete

Såväl antalet som andelen Uppsalabor med ekonomiskt bistånd har fortsatt att sjunka under 2023 liksom kostnaderna för utbetalt bistånd. Under 2023 så gick 555 personer som deltagit i kommunens arbetsmarknadsverksamhet vidare till arbete eller studier. Det var 240 färre än föregående år. Trots minskningen anses resultatet vara positivt med tanke på att antalet personer som erhåller ekonomiskt bistånd på grund av arbetslöshet har minskat under 2023.

Jobbtillväxten har fortsatt under 2023, men försvagats under hösten med en nedgång i såväl export som inhemsk konsumtion. Den månadsvisa trenden har varit nedåtgående sedan sommaren 2022 och ligger nu under målet 2000 nya jobb per år. Stigande inflation och räntor har haft en påtagligt negativ effekt på konsumtionen. En kraftig nergång i bostadsbyggandet i Uppsala har därtill inneburit en väsentlig minskning av aktivitetsnivån inom byggsektorn. Konkurserna har ökat sedan hösten 2022 och framför allt under inledningen av 2023, och ligger nu på samma nivåer som under pandemin.

Kommunen arbetar inom den egna organisationen och i samverkan med näringslivet för att skapa fler arbetstillfällen. Bland annat pågår ett samarbete med fastighetsägaren för Gottsunda Centrum. Syftet är att skapa fler arbetstillfällen i Gottsunda och att hjälpa det lokala näringslivet att hitta arbetskraft. Samarbetet med Almi genom Företagslabbet har fortsatt. Företagslabbet stöttar start av nya företag och utveckling av befintliga samt har samarbeten med ett företag som riktar sig särskilt till att stödja kvinnors företagande.

Kommunen samarbetar med näringslivet för att lösa matchningsproblematiken mellan befintlig och efterfrågad kompetens. Det sker exempelvis genom att utveckla vuxenutbildningen och starta yrkesutbildningar som efterfrågas.

Under 2023 genomfördes eventet Drömarbetsstaden som syftar till att lyfta fram och synliggöra arbetstagare och arbetsgivare i och omkring Uppsala län.

Kommunen träffade i december 2022 en överenskommelse med Arbetsförmedlingen i syfte att fler individer skulle få ta del av Arbetsförmedlingens insatser alternativt att insatser erbjuds i samverkan mellan kommunen och myndigheten. Intentionerna i överenskommelsen har dock inte uppfyllts och överenskommelsen är därför inte längre giltig.

Uppdrag och indikatorer i Mål och budget 2023–2025

Uppdrag 11: Öka andelen Uppsalabor som är självförsörjande.

Berörda: AMN och KS | Beräknat slutår: 2023 | [Uppdraget är försenat](#)

Tabell 15. Indikatorer avseende arbetsmarknad.

Arbetsmarknad	2020	2021	2022	2023	Mål	R9
Andel som börjat arbete eller studera vid avslut från kommunens arbetsmarknadsverksamhet	38	45	49	23	Öka	
Andel vuxna biståndsmottagare av befolkningen	2,0	1,8	1,6	1,4	Minska	1,5
Andel långtidsarbetslösa (minst 12 månader) av arbetskraften, utrikesfödda, årsmedelvärde	6,8	8,1	8,2	6,8	Minska	11,2
Nyanlända som har slutförd sfi-utbildning (kurs C) inom etableringsperioden (24 månader), andel		43	41	38	Öka	

Meningsfull fritid och rekreation

Kommunen planerar för utveckling av Fyrishovsområdet. Syftet är att säkerställa att den framtida användningen möter den växande stadens behov av grönytor, idrottsanläggningar och bostäder. Arbetet med utvecklingsplanen fokuserade under våren 2023 på att utreda områdets olika genomförandeskedan samt projektets ekonomi. I arbetet utreddes även flera möjliga alternativ för att skapa en bild av påverkan på koncernekonomin. Under hösten genomfördes en medborgardialog för att samla in synpunkter om platsens utveckling. Beslut om utvecklingsplan för Fyrishovsområdet beräknas kunna tas i april 2024.

Arbete med simhallar i flera stadsdelar pågår. En simhall som ersätter nuvarande simhall i Gottsunda finns beslutad i lokalförsörjningsplanen för idrotts- och fritidsanläggningar. Lokalisering av den nya simhallen finns beskriven i detaljplanen för Gottsunda stadsstråk.

Arbete pågår kontinuerligt med utveckling av områden och platser för rekreation. Ett exempel är stadsdelparken i Nåntuna som färdigställdes i juni. Parken har förstärkts som mötesplats, sittplatserna har setts över och den är tillgängligare med fallvänliga material. Parken har brandbilstema och kallas Brandbilsparken. Andra exempel är ombyggnationen av Fredriksbergsparken i Ekeby/Flogsta och Bärumparken i Flogsta. I samband med det utökades Fredriksbergsparken med ett utegym.

På allmän plats har antalet sittplatser i kommunen blivit fler. Under året har bland annat 37 nya parkbänkar placerats ut i Storvreta. I samband med att parksofforna placeras ut säkras också att det finns tillräckligt med utrymme vid sidan av parksoffan så att det finns plats för exempelvis rullstol eller barnvagn.

Kommunen samverkar med förenings- och näringsliv för att främja tillgång till jämställda, trygga och inkluderande idrotts- och fritidsaktiviteter är för alla.

Indikatorer i Mål och budget 2023–2025

Tabell 16. Indikatorer avseende attraktiv kommun.

Attraktiv kommun	2020	2021	2022	2023	Mål	R9
Medborgare med en positiv helhetsbedömning av kommunen som en plats att bo och leva på, andel		94		93	Öka	88

Nationell och internationell samverkan

Varumärkesarbete för Uppsalas platsvarumärke har som mål att stärka Uppsalas attraktivitet nationellt och internationellt. Det sker bland annat genom internationell marknadsföring och närvaro på internationella mässor. Besöksgrupper kan ta del av Uppsalas utveckling i Uppsalorummet i stadshuset. Arbetet med en ansökan om att bli

europaisk kulturhuvudstad 2029 lyfter frågan om samverkan med det privata näringslivet högt på agendan.

Ett aktivt arbete med bland annat deltagande i nationella och internationella branschsammankomster pågår för att stärka Uppsalas roll på den internationella marknaden vad gäller såväl konsert- som konferensverksamhet pågår.

Uppsala kommun samarbetar sedan flera år tillbaka med STUNS (Stiftelsen för samverkan mellan universiteten i Uppsala, näringsliv och samhälle), Uppsala universitet och näringslivet för att driva gemensamma projekt och erbjuda testbäddar för forskningsprojekt.

Arbetet i projektet NordicWay fortsätter med målsättningen att utveckla smarta tjänster inom transportsektorn. Kommunen har deltagit i den årliga internationella fastighetsmässan MIPIM (Marché International des Professionnels de l'Immobilier). MIPIM samlar aktörer inom fastighetsbranschen från hela världen, inklusive utvecklare, investerare, fastighetsbolag, arkitekter, stadsplanerare och andra yrkesverksamma inom fastighetssektorn.

Ett annat exempel är samverkan med Citysamverkan och näringslivet i arbetet med Uppsala Summer Zone. Konceptet med Uppsala Summer Zone har presenterats vid ett flertal tillfällen för både nationell och internationell publik.

Uppdrag och indikatorer i Mål och budget 2023–2025

Uppdrag 12: Stärka Uppsalas position som internationell aktör och driva utveckling i och tillsammans med omvärlden.

Berörda: Alla nämnder och bolag | Beräknat slutår: 2026 | [Uppdraget pågår](#)

Uppdrag 13: Utveckla arbetet med medborgarbudget i staden och landsbygderna för att stärka invånarnas delaktighet i utvecklingen av sitt närområde.

Berörda: KS | Beräknat slutår: 2025 | [Uppdraget pågår](#)

Hållbar stads- och landsbygdsutveckling

Kommunens invånare kan i form av medborgarbudget vara med och lämna förslag, prioritera och fatta beslut om hur en avsatt budget ska användas. Under första halvåret 2024 kommer det pilotprojekt som genomförts på landsbygderna att utvärderas och planering pågår för att genomföra medborgarbudget på landsbygden som en ordinarie verksamhet från och med 2024. Planering pågår också för testverksamhet med medborgarbudget i två utvalda stadsdelar 2024.

Uppsnack är ytterligare ett dialogkoncept som tagits fram för att öka delaktigheten i Uppsala kommuns samhällsbygge. Uppsnack arrangerar dialoger och minimässor på olika platser i Uppsala kommun. Där kan de som bor och verkar i ett område möta flera av kommunens verksamheter samtidigt. Resultat från dialogerna tas om hand som underlag för fortsatta tätortsstudier inom ramen för översiktsplaneringen.

Ett kontinuerligt arbete pågår med att involvera barn och unga i planeringen av stads- och landsbygdsutveckling. Exempelvis har skolor bjudits in att delta i dialoger som kommunen haft i flera av tätorterna. Elever från gymnasiet har även bjudits in att reflektera tillsammans med tjänstepersoner i arbetet med revidering av kommunens översiktsplan. Elever har även visat upp sina projekt om innerstadens utveckling.

Inom projektet Hållbart resande på landsbygderna i Uppsala kommun har arbetet fokuserats på att ta fram nulägesbilder, identifiera svårlösta frågor kopplade till arbetet med pendlarparkeringar och cykelbarhet samt ta fram förbättringsförslag. Projektet syftar till att klargöra ansvars- och resursplaneringsfrågor som har försenat utbyggnaden. Några av dessa frågor är markåtkomst, huvudmannaskap och förvaltning.

Under hösten har ett arbete med att uppdatera kommunens planeringsunderlag för kultur påbörjats. Detta för att skapa ett bättre och mer heltäckande beslutsunderlag för etableringar, synliggöra och ge stöd i hur kommunen kan planera för att skapa synergier och göra befintlig kultur mer tillgänglig. Det är även ett underlag för att lyfta in kultur i arbetet med revideringen av Uppsalas översiktsplan.

Ombyggnationen av Stora torget har präglats av återanvändning. Samtliga granithällar och gatustenar har tagits upp och inventerats sten för sten. Omkring 70 procent av granithällarna har kunnat återanvändas på Stora torget. Stenar som varit spruckna eller av andra anledningar inte återanvänts på Stora torget har använts på andra platser i kommunen, till exempel på Östra Ågatan. Sammantaget har en mycket stor andel av materialet återanvänts. Den totala klimatbesparingen för projektet är 226 ton koldioxidekvivalenter. År 2019 var klimatpåverkan från svenskarnas konsumtion i snitt 9 ton per person. Arbetssättet vid Stora torget har genom återbruk sparat motsvarande omkring 25 svenskars årliga klimatpåverkan. Genom att återanvända sten har dessutom kostnaderna för projektet kunnat sänkas med 457 000 kronor.

Kommunen arbetar också för att hantera de massor som uppkommer vid samhällsbyggande på ett effektivt sätt. Ett exempel är i Skölsta där infrastruktur nu byggs till ett exploateringsprojekt med 150 villor. I infrastrukturprojektet är det nödvändigt att spränga bort berg för att göra det möjligt att bygga gator och vägar. Det sprängda berget används för att göra bergkross som i sin tur används som fyllnadsmaterial till vägbygget på plats i stället för att köras bort. Beräkningar visar att arbetssättet besparat utsläpp från omkring 5000 lastbilstransporter mellan Skölsta och Björklinge.

I Gunsta byggs omkring 1500 bostäder, skola, idrottshall, förskolor, servicepunkter för landsbygden inklusive handel. Marken består av mycket lera och innehåller mycket vatten. Det gör att marken behöver dräneras för att den inte ska röra på sig och då förstöra gator och vägar. Markförstärkningsarbetet har ändrats från att sätta ner så kallade kalkcementpelare för att göra grundläggningen till ett arbetssätt med vertikaldränering och överlast. Det är både dyrt och dåligt för miljön att använda kalkcementpelare. Stenkrossen som används till överlasten har återanvänts från ett närliggande projekt. Planen är att en så hög återanvändning av massor som möjligt för att bygga gator och återställa gröna ytor.

Uppdrag och indikatorer i Mål och budget 2023–2025

Uppdrag 14: Dialogen med invånare, näringsliv och organisationer ska påbörjas redan i tidiga skeden av samhällsbyggandet på landsbygder, i tätorter och i staden.

Berörda: KS och PBN | Beräknat slutår: 2025 | **Uppdraget pågår**

Tabell 17. Indikatorer avseende samhällsbyggnad.

Samhällsbyggnad	2020	2021	2022	2023	Mål	R9
Färdigställda flerbostadshus och småhus	2226	1234	2 088		2000	
Medborgare med positiv bedömning av gång- och cykelvägar (utbud, trafiksäkerhet, skötsel, snöröjning)		80		80	Öka	74
Medborgare med positiv bedömning av skötsel av gator och vägar (inkl. snöröjning)		72		68	Öka	63

Hållbarhet Fokusmål 3: Uppsala ska leda klimatomställningen

Målbekrivning Mål och budget 2023–2025

Det är nu klimatmålen ska nås. Uppsala ska vara världsledande i miljö- och klimatomställningen samt förbättra beredskapen för ett förändrat klimat. Kommunen tar ansvar och motverkar klimatförändringarna genom omställning till klimatneutralt Uppsala 2030 och klimatpositivt Uppsala 2050. Det ställer krav på kraftfulla insatser inom bland annat transporter, byggande, energi och livsmedel. Samtidigt ökas takten i anpassningar för ett förändrat klimat, inte minst med avseende på nederbördseffekter.

Effekterna av klimatförändringarna i världen blir allt tydligare. Uppsala har i dag en klimatpåverkan som är flera gånger större än vad som är hållbart ur ett globalt perspektiv och mer behöver göras för att nå klimatmålen. Utsläppen ska minska med 10–14 procent per år i kommunen för att ligga i linje med Parisavtalet. Kommunen ska aktivera en koldioxidbudget för den egna verksamheten, och för kommunen som geografiskt område, i syfte att löpande kunna följa upp och vidta åtgärder som minskar kommunens påverkan.

Mer ska göras för att skydda värdefull natur, skydda grund- och dricksvatten, säkerställa ekosystem och gynnsam bevarandestatus för hotade arter samt för att bevara, utveckla och stärka ekologiska samband i landskapet. Livsmiljöer för olika arter ska utvecklas och nyskapas i syfte att stärka den biologiska mångfalden i stadsmiljö och på landsbygd. Fler naturreservat ska bildas och kompensatoriska naturvårdsåtgärder utföras vid markexploatering. Luft- och livskvalitet ska förbättras i stadskärnan för att värna verksamheter och boende i city.

Kommunens ska samtidigt skapa förutsättningar för alla invånare, verksamheter och företags möjlighet att ställa om till det nya, attraktiva, klimatomställda livet. Fler laddstationer för elfordon ska byggas samtidigt som utbyggnad av gång- och cykelvägar. Stadsmiljön ska förbättras bland annat genom att genomfartstrafiken minskar i syfte att nå en bättre luftkvalitet, ökad tillgänglighet och lägre klimatutsläpp. En stor utmaning för att nå utsläppsmålen är att minska klimatpåverkan av konsumtion och långväga resande, något som kommunen kommer att arbeta vidare med. Innovativa sätt att öka återbrukandet i samhället behöver utvecklas.

Det behövs samhällsförändringar som kräver nya sätt att leda och arbeta för att möta klimatutmaningarna. Därför är innovation centrala i klimatarbetet. Miljö- och klimatdriven verksamhets- och affärsutveckling genomförs via breda samarbeten, bland annat inom Uppsala klimatprotokoll.

Stora satsningar ska göras på en energiförsörjning som bidrar till ett klimatpositivt samhälle, på att ställa klimatkrav vid upphandling och inköp, fortsatt utbyggnad av solenergi, kretsloppslösningar, utfasning av fossila plaster, ekologiskt hållbart jordbruk och att säkra ett hållbart och klimatanpassat byggande. Kommunen ska fullfölja arbetet med att montera solceller på alla kommunala fastigheter där så är möjligt senast 2025.

Fokusmålet bedöms vara delvis uppfyllt. Arbetet med kommunfullmäktiges uppdrag pågår men utsläppen av koldioxid minskar inte i den takt som krävs för att Uppsala ska vara klimatneutralt 2030. Under de senaste åren har arbetet för att nå miljö- och klimatmålen förstärkts. Kommunen arbetar både med att minska påverkan på miljön och klimatet inom sina egna verksamheter och tillsammans med andra för att nå en samhällseffekt.

Klimatanpassning

Kommunen arbetar vidare med att stärka det långsiktiga och systematiska arbetet för att säkerställa att Uppsala ska vara anpassat till de klimatförändringar som redan sker och de som inte kan undvikas i framtiden. Som en del i detta har kommunens interna samordning kring klimatanpassningsfrågor utvecklats och en särskild arbetsgrupp har bildats. Kommunen arbetar aktivt med olika typer av insatser bland annat inom dagvattenhanteringen och anlägger nya dagvattendammar som bidrar till att motverka översvämningar vid skyfall. Kommunen har också utvecklat processen för att identifiera och omhänderta klimatrelaterade risker i ordinarie processer för riskanalys.

Ett arbete för att minska risken för översvämningar har genomförts i projektform. Inom ramen för projektet har en strukturplan med konsekvensanalys samt förslag på riskförebyggande åtgärder tagits fram. Arbetet pågår för att prioritera vilka åtgärder som behöver vidtas först. Kommunen har även tagit fram underlag för klimatrelaterade risker inom ramen för den fysiska planeringen och kartering för höga flöden i Fyrisån. Underlagen och rekommendationer bidrar till utveckling av hur kommunen motverkar klimatrelaterade risker i översiktsplanering, plan och byggprocess samt inom verksamheternas arbete med krisberedskap.

Hållbar och mer effektiv energianvändning

Kommunen arbetar med att integrera hållbarhetsperspektiv i sin verksamhet, planering och sänkning av elkonsumention. Fokus ligger på energieffektivisering, användning av hållbara material och minimering av resursanvändning vid om- och nybyggnation som också bidrar till långsiktig energieffektivisering.

Inom kommunen görs flera satsningar på förnybar energiproduktion och hållbar omställning. Bland annat har Uppsala vatten och avfall ersatt naturgas till att endast köpa biogas för att täcka upp för den efterfrågan på fordonsgas till kollektivtrafik och publika tankstationer som inte kan täckas av egenproducerad biogas. Kommunen arbetar tillsammans med Vattenfall för att bygga en station för vätgastankning och snabbbladdning av tunga fordon. Anläggningen beräknas vara klar 2024 och kommer på sikt möjliggöra för tunga fordon att använda mer hållbara drivmedel.

Kommunen har tagit fram en kunskapsbank för solenergiinstallationer som ett konkret stöd till kommunala verksamheter. Flera kommunala bolag har fortsatt att installera solceller på sina anläggningar. En utredning har genomförts kring potential och förutsättningar för ökad installation av solenergi i det kommungeografiska området och ett arbete för att se hur kommunen kan fortsätta stötta utvecklingen av sol-el har påbörjats.

Indikatorer i Mål och budget 2023–2025

Tabell 18. Indikatorer avseende hållbar och effektiv energianvändning.

Indikator	2020	2021	2022	2023	Mål	R9
Solenergi – installerad effekt (MW), kommungeografisk	25,5	41,7	52,1		2030: 100	34,7

Stärkt kapacitet för klimatomställning

Uppsala kommun arbetar med en rad digitala verktyg för planering, modellering, beräkning och visualisering kopplat till uppdraget att aktivera en koldioxidbudget för Uppsala kommun som organisation och som geografisk plats. Detta som ett stöd i genomförandet av klimatomställningen. Under 2023 har kommunen utsetts till pilotkommun inom ramen för EU:s mission för 100 klimatneutrala och smarta städer, NetZeroCities. Genom detta har kommunen fått finansiering för ett två-årigt projekt för implementeringen av koldioxidbudgeten och satsningar inom cirkulär ekonomi. Inom samhällsbyggnadsprocessen har en kartläggning av klimatpåverkan i processens olika delar genomförts och ett projekt har påbörjats för att kunna visualisera koldioxidbudgetar i ett kartverktyg.

I arbetet med stadsdelen Rosendal har Uppsala kommun genomfört ett tävlingsupplägg för markanvisning med syfte att minimera klimatpåverkan och ambitionen att bygga Sveriges första klimatpositiva stadsdel. Uppsala bygglogistikcentrum har kompletterats med en tjänst för nytt överblivet byggmaterial och i Ulleråker demonteras två byggnader med ambitionen att allt brukbart material ska återanvändas. Arbetet med att utveckla kommunens interna återbrukssystem för möbler och andra produkter, Plocket, fortsätter enligt plan.

För att Uppsala ska kunna bli klimatneutralt behöver motsvarande mängd koldioxid som släpps ut år 2030 också bindas in i skog, mark eller byggmaterial. För att öka kolbindningen anlägger kommunen våtmarker och fosfordammar. Förprojektering för våtmark vid Ekebysjön är klar. Nya statliga medel för att anlägga våtmarken beviljades via Naturvårdsverkets lokala naturvårdssatsning (LONA) i december 2023. Kommunen har under året även ökat användningen av biokol vid anläggning av regnvattenbäddar och trädplanteringar. Användningen av biokol bidrar både till förbättring av jordens egenskaper och till att binda in koldioxid i marken.

Uppdrag och indikatorer i Mål och budget 2023–2025

Uppdrag 15: Öka takten i klimatomställningen för att minska växthusgasutsläppen och nå målet om ett klimatneutralt Uppsala 2030 och klimatpositivt Uppsala senast 2050.

Berörda: Alla nämnder och bolag | Beräknat slutår: 2025 | [Uppdraget pågår](#)

Tabell 19. Indikatorer avseende stärkt kapacitet för klimatomställning.

Indikator	2020	2021	2022	2023	Mål	R9
Medborgare med positiv helhetsuppfattning om kommunens klimat och miljöarbete, andel		70		67	Öka	72
Utsläpp av växthusgaser, kommungeografiskt, CO ₂ ekvivalenter, absoluta tal	844	875			Minska 10-14 % per år	
Utsläpp av växthusgaser, kommungeografiskt, ton CO ₂ ekvivalenter per invånare	3,8	3,7			Minska	

En hållbar mobilitet

För att snabba på utbyggnaden av den infrastruktur som behövs för el-laddning och för val av andra hållbara drivmedel har kommunen förstärkt flera interna samarbeten. Bland annat har kommunen arbetat för att fler laddplatser ska byggas på kommunala fastigheter och för att möjliggöra att dessa platser ska kunna användas av både de kommunala verksamheterna och av allmänheten. Som en del i arbetet har en prioritering av vilka skollokaler som först ska utrustas med laddare genomförts under året.

Kommunen har kartlagt och identifierat lämpliga platser för installation av snabbaddare för lätta fordon, så som personbilar. Resultaten har publicerats och legat till grund för dialog med aktörer som bygger snabbaddare för att underlätta fortsatt etablering av kommersiella snabbaddare.

Arbete pågår för att främja hållbara transportalternativ som kollektivtrafik, cykling och gång. Pendlarparkeringar utvecklas och det arbetas med att minska transporter med bil inom kommunen. Internt arbetar kommunen med att säkerställa en hållbar fordonsflotta vid inköp av nya fordon, bland annat genom att ta fram en vägledning för tjänstepersoner som stöd vid inköp av nya fordon till kommunen. Det är ett sätt att utbilda och uppmuntra anställda att välja hållbara transportalternativ i tjänsten.

Uppdrag och indikatorer i Mål och budget 2023–2025

Uppdrag 16: Snabba på utbyggnaden av infrastruktur för el-laddning och andra hållbara drivmedel.

Berörda: KS, GSN, PBN, UPAB, SKOL, UHEM, UKAF och UVA | Beräknat slutår: 2025 | [Uppdraget pågår](#)

Tabell 20. Indikatorer avseende hållbar mobilitet.

Indikator	2020	2021	2022	2023	Mål	R9
Andel förnybara drivmedel, egna personbilar/lätta lastbilar, kommunorganisatoriskt	77	89	89	88 (jan-nov prel.)	100	
Cykel som färdmedel för resor som börjar och slutar i Uppsala kommun, andel	27	25	26	25	2030:50	
Cykel som färdmedel för resor som börjar och slutar i Uppsala tätort, andel	36	34	35	33	2030:50	

Ren luft och giftfri miljö

Arbete pågår för att förbättra vattenmiljöer och skydda grundvattnet, för giftfria och slutna kretslopp, för ett hållbart samhällsbyggande samt för att minska växthusgasutsläpp och luftföroreningar. Detta görs genom att bedriva tillsyn och prövning enligt miljöbalken bland annat gällande miljöfarliga verksamheter, förorenade områden, fluorerade växthusgaser, luftkvalitet, strandskydd, naturreservat samt enskilda avlopp. Kommunen arbetar vidare med att säkerställa god luftkvalitet i enlighet med miljökvalitetsnormerna och prioriterar gator i riskzon i renhållningsarbetet för att minska utsläppen av skadliga partiklar.

Aktiviteter genomförs för att minska nedskräpningen i Fyrisån. Eftersom omkring 85 procent av skräpet i ån kommer från land ligger fokus på att ta bort skräpet innan det når den. Det görs bland annat genom initiativet gula vågen, en aktivitet där kommunens stadsvårdare på fredagarna går genom staden i gula västar och städar.

Invånare i alla åldrar bjuds in till att delta i arbetet. Som ett led i det arbetet pågår också planeringen för att öka källsorteringsmöjligheterna i offentlig miljö.

Utfasningen av fossila plastprodukter inom flera verksamheter fortsätter. Besöken hos Återbruket och elektronikåtervinningen har fortsatt att öka i jämförelse med tidigare år. Verksamheterna möjliggör för Uppsala och dessa invånare att bidra till klimatomställningen genom minskade utsläpp och ökad återanvändning.

För att minska påverkan på människor och miljö från gifter i livsmedel har kommunen satt upp ett mål om att 100 procent av livsmedel inköpta av verksamheter finansierade av Uppsala kommun ska vara ekologiska 2023. Målet har inte kunnat uppnås. Det beror främst på att det inte finns ett utbud av ekologiska livsmedel för alla de produkter kommunen efterfrågar och att priserna på ekologiska livsmedel är höga. Under året har fokus legat på att försöka bibehålla uppnådda nivåer ekologiskt, vilket inte lyckats på grund av stora prisökningar på livsmedel. Vid utgången av 2023 bedöms 51 procent av inköpta livsmedel vara ekologiska.

Uppdrag och indikatorer i Mål och budget 2023–2025

Uppdrag 17: Främja möjligheterna till stads- och byodling samt utreda förutsättningarna för en lokalt förankrad livsmedelsförsörjning som bidrar till cirkulära flöden och stärker Uppsalas krisberedskap.

Berörda: KS, PBN, GSN, UVA och UHEM | Beräknat slutår: 2025 | [Uppdraget pågår](#)

Tabell 21. Indikatorer avseende ren luft och giftfri miljö.

Indikator	2020	2021	2022	2023	Mål	R9
Antal tillfällen som mätningar överskrider normvärde för partiklar kväveoxid (avser mätpunkt i centrala staden)	2	2	2	0	Minska	
Antal tillfällen som mätningar överskrider normvärde för partiklar PM10 (avser mätpunkt i centrala staden)	6	4	12	11	Minska	
Ekologiska livsmedel i kommunens verksamhet, andel	52	54	54	51	100	

Skydd av natur och ekosystem och säkrad vattenförsörjning

För att fortsätta arbetet med skydd av natur och ekosystem beslutade kommunfullmäktige i slutet av året om att bilda ett nytt naturreservat i området kring Gamla Uppsala. För att långsiktigt skydda den fridlysta cinnoberbaggen och dess livsmiljöer har kommunen arbetat med att ta fram en strategi för hur baggen och dess livsmiljöer ska säkras långsiktigt i samband med att Uppsala växer. Kommunen har också i samband med upphandling av gräs och ängslotter i de nordöstra stadsdelarna prioriterat att fördubbla mängden blomsterängar, från fyra till åtta hektar. Detta för att stärka ekosystem och gynna biologisk mångfald.

Gröna och blå kärnor och stråk är viktiga i staden och i tätorterna för att säkra och stärka biologisk mångfald, rekreation och andra ekosystemtjänster. En kartberättelse om ekosystemtjänster har tagits fram. Verktyget ska användas för att tillvarata eller förstärka viktiga ekosystemtjänster i planprocessen samt inom drift- och förvaltning. En modell för naturhänsyn och ekologisk kompensation vid förändrad markanvändning är under uppbyggnad. Modellen kommer på sikt att leda till att stadsbyggandet minimerar förlusten av naturvärden.

Kommunens insatser för att förbättra vattenkvaliteten i sjöar och vattendrag och i grundvattnet har fortsatt. Det handlar om att övervaka vattenkvaliteten, identifiera problemområden och implementera åtgärder för att minska föroreningar och förbättra vattenstatusen. Under året har ett arbete att ta fram en ny handlingsplan till kommunens vattenprogram genomförts för att peka ut prioriterade åtgärder för att nå målen för vattenkvalitet. Handlingsplanen beslutas av kommunstyrelsen under början av 2024.

Uppdrag i Mål och budget 2023–2025

Uppdrag 18: Motverka förluster av biologisk mångfald och skydda hotade arter genom sammanhängande livsmiljöer för växter och djur.

Berörda: KS, GSN och PBN | Beräknat slutår: 2025 | [Uppdraget pågår](#)

Uppdrag 19: Utveckla arbetet för att säkerställa god tillgång till natur och parker i stad och tätorter.

Berörda: KS, GSN och PBN | Beräknat slutår: 2025 | [Uppdraget pågår](#)

Fokusmål 4: Uppsala ska bli tryggare med jämlika livsvillkor

Målbekrivning Mål och budget 2023–2025

I Uppsala kommun är trygghet en rättighet för alla och ingen ska begränsas av otrygghet eller oro att utsättas för brott. Uppsala ska upplevas som en trygg kommun att verka och leva i. Uppsala ska inte ha någon utsatt stadsdel. Uppsala kommuns arbete med trygghet, säkerhet och att förebygga brott är till för att skydda människors liv och hälsa, samhällets funktionalitet, egendom, demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter. Ett starkt områdesarbete förebygger och förhindrar social oro. Insatser för att bekämpa kriminaliteten kombineras med förebyggande åtgärder som ger resultat. Kommunen ska fortsätta att utveckla samarbetet med polisen för ökad trygghet.

Kommunens verksamhet har jämlikhet, mänskliga rättigheter, demokrati, jämställdhet och rättvisa som utgångspunkt. Kommunen stärker förutsättningarna för alla människor i alla delar av samhället. Alla ska erbjudas en livsmiljö där de kan växa, utvecklas och må bra oavsett individuella förutsättningar. Alla ska känna sig välkomna och inkluderade i kommunens verksamheter och kunna lita på att få det stöd de behöver av samhället. All utveckling ska ske med särskild hänsyn till människor och områden som har sämst socioekonomiska förutsättningar. De som står längst utanför idag ska prioriteras.

Uppsala är en öppen, jämställd och solidarisk kommun som berikas av mångfald och tar ansvar för integrationen. Klyftorna mellan människor och områden ska minska och där är jämställdhetsarbetet särskilt viktigt. Livsvillkoren ska vara lika goda oavsett var i kommunen man växer upp och lever. Kompensatoriska insatser kan krävas för att uppnå det.

I Uppsala ska barn och unga ha en god och trygg uppväxtmiljö som präglas av framtidstro och samhörighet. Att investera i barns utveckling är en av de viktigaste vägarna till social hållbarhet och minskade skillnader i hälsa och utbildning. Barnets bästa ska alltid sättas i främsta rummet. Barnperspektivet ska genomsyra stadsplaneringen. Välfärd och god folkhälsa ska bygga ett hållbart Uppsala.

Alla barn ska kunna se sina föräldrar gå till jobbet. En lyckad integration leder till att fler arbetar. Kommunen ska satsa på att säkerställa att fler som idag står långt från arbetsmarknaden kommer in i arbete.

Boendesegregationen måste brytas. Kommunen kommer svara mot de utmaningar som finns på bostadsmarknaden. Många av Uppsalas hushåll har en osäker boendesituation eller är trångbodda och riskerar att drabbas av ökande priser på el och värme. Behoven av bostäder med lägre boendekostnad är stora och kommunen behöver stärka arbetet för att säkra boendevillkoren.

Kommunen ska ha en god krisberedskap för att kunna hantera olika sorters samhällsstörningar och förmågan till civilt försvar ska stärkas.

Fokusmålet bedöms vara delvist uppfyllt vid årets slut. Året har inneburit utmaningar med många händelser som påverkat Uppsalas invånare.

Kommunen arbetar brett med trygghet och säkerhet i samverkan med många andra aktörer. Samverkan är en förutsättning för att kommunen ska nå önskad effekt av de gemensamma insatserna. Under året har Uppsala kommun genomfört åtgärder för att göra kommunen tryggare, motverka brott och för att invånarna ska få mer jämlika livsvillkor. Särskilt fokus har varit på barn och unga genom insatser i förskola, skola och fritidsverksamhet. Arbetet inom fokusmålet är långsiktigt och de förväntade effekterna har ännu inte uppnåtts.

Under 2023 ökade hotet från omvärlden vilket ledde till att Uppsala kommun har stärkt sin krisberedskap i samverkan med försvaret och civilsamhället. En särskild insats har gjorts för att minska risken för cyberattacker. Arbeta pågår med att skapa en krigsorganisation.

En trygg och säker kommun

Kommunen och polisen samarbetar för att upprätthålla nolltolerans mot brott och skapa ett tryggare Uppsala. Kameraövervakningen har utökats i centrala Uppsala som en åtgärd. Medborgarlöftet om brottsförebyggande och trygghet vid resecentrum har avslutats. En handlingsplan mot välfärdsbrott har antagits för att motverka dessa brott i kommunala verksamheter. Under året har insatser genomförts för att stödja äldre att förebygga bedrägerier.

Uppsala kommun deltar i regeringsuppdraget Municipal. Det handlar om en myndighetsgemensam satsning mot organiserad brottslighet och syftar till att hjälpa kommunerna närma sig myndigheternas arbetssätt.

För att förebygga brott och öka tryggheten har metoden Effektiv samordning för trygghet (EST) införts som är en samverkansform mellan kommun, polis och andra aktörer. Syftet är att skapa en gemensam lägesbild om ligger till grund för att prioritera och samordna insatser. Gruppvåldintervention (GVI) har implementerats som en strategi för att minska grovt våld i kriminella miljöer. Båda metoderna bygger på samverkan mellan polis, kommun, kriminalvård och civilsamhället. Medborgarlöftet om brottsförebyggande arbete och trygghet vid resecentrum har avslutats.

Sedan november 2023 klassar Polisen inte längre Gottsunda/Valsätra som ett särskilt utsatt område. Det klassas nu som ett riskområde vilket är en lägre grad av utsatthet. Kommunen fortsätter dock sitt långsiktiga arbete för att inte ha några utsatta områden.

Under året har Uppsala kommun drabbats av våldsdåd från kriminella nätverk, vilket skapat oro och otrygghet. Orosanmälningar som rör barn och unga har ökat betydligt under det senaste året. Därför har ett stort fokus legat på förebyggande åtgärder i samarbete med socialtjänst, skola, polis och fritid (SSPF). Proaktiva insatser har genomförts inom grundskolan och gymnasiet för att förhindra att unga dras in i kriminell verksamhet. Kompetensutvecklingsinsatser har också stärkt medarbetarna i det förebyggande arbetet.

Arbetet mot prostitution, människohandel samt hedersrelaterade brott pågår inom flera verksamheter i kommunen. Det förebyggande arbetet sker i nära samverkan inom SSPF. Kommunen fortsätter att samverka med polisen med fokus på ett kunskapsbaserat arbetssätt kring våld i nära relation. Arbetet görs i samverkan med bland annat Uppsala Kvinnojour och Barnombudet i Uppsala län.

I Uppsala är nu Business Improvement District (BID) införd. Det är en internationell modell som används för att förbättra och främja utvecklingen inom specifika geografiska områden, såsom Gottsunda och Gränby/Kvarngärdet i Uppsala. Inom BID har platssamverkansföreningar bildats, där Uppsala kommun är medlem, med målet att skapa en starkare gemenskap och förbättra området genom att öka trivsel, trygghet och attraktivitet.

Det kommunala bostadsbolagets områdesvärdar stärker tryggheten i bostadsområden genom närvaro utomhus på kvällstid i bland annat Gottsunda och Bäcklösa. Under året har trygghetssensorer installerats i flera fastigheter och trygghetsvandringar genomförts.

Trafiksäkerheten har förbättrats på olika sätt det senaste året. En ny gång- och cykelbana mellan Berthåga och Stenhagens centrum har ökat säkerheten för gående och cyklister, vilket möjliggör en trafiksäker cykelförbindelse mellan Vänge och centrala Uppsala. För att minska hastigheterna har hastighetsgränser setts över och tre snällgupp har installerats. Dessutom har sinusplattor satts upp för att tydliggöra gångvägens riktning och underlätta för synskadade.

Uppdrag och indikatorer i Mål och budget 2023–2025

Uppdrag 20: Utveckla kommunens förmåga att förebygga och bekämpa ungdomsbrottslighet och kriminalitet.

Berörda: Alla nämnder och bolag | Beräknat slutår: 2025 | [Uppdraget pågår](#)

Uppdrag 21: Implementera Business Improvement District (BID) och testa nya koncept och innovativa arbetsätt för ett aktivt områdesarbete.

Berörda: KS, AMN, GSN, KTN, UHEM och UKAF | Beräknat slutår: 2023 | [Uppdraget är färdigt](#)

Tabell 22. Indikatorer avseende trygghet och säkerhet.

Trygghet och säkerhet	2020	2021	2022	2023	Mål	R9
Medborgare med upplevd trygghet, andel (mörkt ute, oro inbrott, oro våldsbrott)		74		75	Öka	72
Andel som alltid känner sig trygga i sitt bostadsområde på kväll och natt, årskurs 7, 9 och årskurs 2 gymnasiet		47		49	Öka	
Andel som känner sig trygga i skolan, grundskola, kommunala skolor	92	93	93	92	Öka	
Anmälda brott om grov kvinnofridskränkning, antal/100 000 invånare	22	19	52		Minska	30
Anmälda misshandelsbrott mot kvinna, inomhus i nära relation med offret i kommunen, antal/100 000 invånare	71	76	71		Minska	121

Jämlika livsvillkor och folkhälsa

Kommunen samverkar med bland annat Region Uppsala med förebyggande och samordnade insatser för att förbättra förutsättningar för folkhälsa och livskvalitet särskilt för äldre och personer med funktionsnedsättningar

Arbetet med psykisk hälsa i alla åldrar utvecklas kontinuerligt inom områdena hälsa, omsorg, skola, fritid och samhällsbyggande. Insatser görs bland annat för att motverka ofrivillig ensamhet och isolering, hot och våld samt missbruk. Tidiga insatser riktade

mot barn och unga är ett prioriterat område. Inom det suicidpreventiva arbetet samverkar kommunen med Region Uppsala, länets kommuner civilsamhället och brukarrörelsen. Där pågår bland annat implementering av en länsöverskridande metod för händelseanalys i samverkan vid suicid hos barn under 18 år.

En av de främsta skyddsfaktorerna för ungas psykiska hälsa är att avsluta skolan med godkända betyg. Under året har kommunen arbetat för att öka skolnärvaron och förbättra kunskapsresultaten inom alla skolformer. Arbetet har bidragit till flera positiva resultat för elever med omfattande stödbehov. Bland annat har skolnärvaron ökat för dessa elever och eleverna har blivit mer aktiva genom stöd i att hitta lämpligt fritidsaktiviteter.

För att stötta utsatta grupper i samhället har kommunen infört uppsökande team som arbetar med invånare i akut hemlöshet. Under året har Bostad först implementerats, som innebär att hemlösa erbjuds hjälp med egen bostad och stödinsatser för att klara av att bo kvar i bostaden.

För att minska ekonomisk utsatthet och arbetslöshet så pågår olika åtgärder. Ett exempel är Arbetslivsintro, som riktar sig till personer som får ekonomiskt bistånd på grund av ohälsa och saknar sjukpenninggrundande inkomst. Resultatet av åtgärderna visar att många deltagare har närmast sig arbetsmarknaden och kommit ut i arbete. Under året startade projekten Familjefokus Bäcklösa och Kvinna Hälsa Arbete som båda syftar till att stärka områdesnärvaro och tillgängliga insatser med särskilt fokus på utrikes födda kvinnor boende i Bäcklösa och Gottsundaområdet.

Under 2023 erbjöds barn kostnadsfria sommaraktiviteter. Vid mötesplatserna i Stenhammarsparken, Gottsunda och Bäcklösa fanns det sommaraktiviteter som besöktes av både barn och föräldrar. Dessutom har dessa aktiviteter gett många ungdomar sommarjobb.

Under året har Uppsala kommun gjort riktade insatser till barn med och unga med NPF (Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar) för att underlätta deras deltagande i idrotts- och fritidsaktiviteter samt biblioteksbesök. Kulturskolan har erbjudit Dans utan krav, som är en metod som främjar ökad hälsa för tjejer mellan 13 och 18 år som upplever nedstämdhet, oro och kroppsliga besvär.

Flera insatser görs för att säkerställa en god tillgänglighet till kommunens olika anläggningar. Stadsteaterns publikfoajé har nyligen renoverats och gjorts mer tillgänglig. Även parkeringsanläggningar och idrotts- och fritidsanläggningar har anpassats för att öka tillgängligheten. I Gottsundabadet erbjuds besökare ett flex-omklädningsrum för personer med funktionshinder, HBTQ-personer och andra med behov av avskild omklädning.

Uppdrag och indikatorer i Mål och budget 2023–2025

Uppdrag 24: Stärka arbetet med att främja psykisk hälsa och förebygga och hantera ökad psykisk ohälsa.

Berörda: Alla nämnder och bolag | Beräknat slutår: 2025 | **Uppdraget pågår**

Tabell 23. Indikatorer avseende folkhälsa.

Folkhälsa	2020	2021	2022	2023	Mål	R9
Ungdomar som uppger att de mår bra eller mycket bra, årskurs 7, 9 och årskurs 2 gymnasiet, andel		70	71	69	Öka	

Ungdomar som aldrig använt narkotika, årskurs 7, 9 och årskurs 2 gymnasiet, andel	92	98	Öka
---	----	----	-----

Snabb och jämställd integration och bostäder för alla

Kommunen arbetar med många olika insatser för att bryta segregation och främja jämlika livsmiljöer samt en god bostadsförsörjning. Detta inkluderar införlivandet av socialt hållbarhetsperspektiv i hela byggprocessen från områdesplanering till förvaltning av offentliga miljöer. Stadsformsanalyser genomförs för att säkerställa helhetsperspektivet i planeringen. De senaste fem åren har antalet färdigställda bostäder i genomsnitt varit över 2 000 bostäder per år. Under 2023 minskade antalet påbörjade bostäder till drygt 1 000, vilket är en minskning med 40 procent. Huvudsakliga orsaker är ökade priser för byggmaterial, ränteläge och ökade driftskostnader. Hushållens minskade resurser har haft en direkt påverkan på bostadsbyggandet. Kommunen har tillsammans med bostadsutvecklare arbetat för att hitta lösningar för att bibehålla takten i bostadsbyggandet och för att ha en robust planberedskap inför förändrade marknadsförhållanden

För att förbättra samhällsbyggandet har flera initiativ tagits, bland annat en ökad variation av bostäder, strategisk placering av offentlig och kommersiell verksamhet samt etablering av samlings- och mötesplatser.

För hushåll med sämre ekonomiska förutsättningar eller som har kort tid i bostadskön är det svårt att finna lämpligt boende. Arbetet för att skapa fler prisvärda bostäder och förbättra nyttjande av befintliga bostäder pågår. Dessutom pågår ett arbete med att öka tillgången på marknära bostäder för att möta efterfrågan. Ett utvecklingsarbete genomförs för att öka tillgängligheten av bostäder som attraherar äldre som möjliggör en god boendemiljö för målgruppen.

Nyanlända deltar i Arbetsförmedlingens etableringsprogram och får kompletterande stöd från kommunala arbetsmarknadsinsatser för att påskynda etablering på arbetsmarknaden. Kunskaper om socioekonomiska utsatta områden utgör grunden för att forma en inkluderande och tillgänglig idrotts- och fritidsmiljö för alla invånare.

Uppdrag och indikatorer i Mål och budget 2023–2025

Uppdrag 22: Förebygg och bryt segregationen och skapa förutsättningar för fler bostäder med låg boendekostnad.

Berörda: KS, AMN, GSN, IFN, KTN, OSN, PBN, SCN, UBN, ÄLN, UHEM, SKOL, UKAF och UBF | Beräknat slutår: 2025 | [Uppdraget pågår](#)

Uppdrag 23: Påskynda integrationen för en snabbare etablering av nyanlända.

Berörda: Alla nämnder och bolag | Beräknat slutår: 2025 | [Uppdraget pågår](#)

Tabell 24. Indikatorer avseende bostadsförsörjning.

Bostadsförsörjning	2020	2021	2022	2023	Mål	R9
Andel av Uppsalahems ABs nyuthyrning som kommunen hyrt ut i andra hand till personer som av särskilda ekonomiska och/eller sociala skäl inte kan få en bostad på egen hand	0,04	0,03	0,02			
Andel av Uppsalahem ABs nyuthyrning som kommunen hyrt ut i andra hand till personer som omfattas av bostättningslagen	0,09	0,06	0,04			

En bra start i livet

Antal barn som ingår i hushåll med ekonomiskt bistånd har stadigt minskat sedan 2020. Minskningen är inte lika markant i hushåll med ensamstående kvinnor som har barn jämfört med barnfamiljer med två vuxna.

Målgruppen för ungdomssamtal inom socialtjänst - ekonomiskt bistånd har utökats och fler samtal har genomförts under 2023 jämfört med 2022. Kommunen stöttar också den ideella sektorn i deras arbete med att erbjuda unga vuxna en meningsfull tillvaro och sysselsättning.

Metoden Samordnad planering av individuellt stöd (SPIS) har införts och utvecklats för att framgångsrikt hantera enskilda ärenden. Under året har även Samordnat individuellt stöd (SIP) introducerats för att tydliggöra ansvarsfördelningen mellan socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Familjer som har beviljats boendestöd och där barn har sociala insatser kan få ytterligare hjälp från kommunen, för att underlätta för barnen att bo kvar i sitt hem.

I juli infördes ny lagstiftning som syftar till att fler barn ska gå i förskola och få möjlighet till bättre språkutveckling i svenska. Under året har kommunen tagit fram informationsmaterial, uppdaterat webbsidor och arrangerat öppet hus för att öka intresset för förskoleverksamheten. Av de 89 barn som fick erbjudande om plats har sex barn börjat i förskolan.

Kostnadsfria sommaraktiviteter har erbjudits till barn och unga av det kommunala bostadsföretaget. Aktiviteterna har haft ett jämt deltagande från tjejer och killar.

Undervisningen för nyanlända och flerspråkiga elever inom förskola, grundskola och gymnasiet förbättras genom olika insatser. Ett exempel är ett nätverk för språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt i förskolan. Samarbetet med Stockholms universitet används för att förbättra undervisningen i svenska som andraspråk. På gymnasiet genomförs insatser för att förbättra studiehandledning, främja språkutvecklande metoder och säkerställa smidiga övergångar mellan olika skolformer.

Arbetet pågår med att ta fram kommunövergripande riktlinjer för hämta- och lämna funktioner för nya och befintliga skolor och förskolor. Vilket kommer att öka trafiksäkerheten runt skolor och förskolor vilket ska bidra till att fler barn går och cyklar dit.

Uppdrag och indikatorer i Mål och budget 2023–2025

Uppdrag 25: Utveckla samverkan för att säkerställa rätt insatser till barn och unga i behov av stöd.

Berörda: UBN, SCN och OSN | Beräknat slutår: 2023 | [Uppdraget är färdigt](#)

Uppdrag 26: Förbättra trafiksäkerheten för barn och unga vid förskolor, skolor, och platser för idrotts-, kultur- och fritidsverksamhet.

Berörda: GSN, UBN, KS, SKOL, UKAF, KTN, IFN och PBN | Beräknat slutår: 2025 | [Uppdraget pågår](#)

Tabell 25. Indikatorer avseende jämlika livsvillkor och folkhälsa.

Jämlika livsvillkor	2020	2021	2022	2023	Mål	R9
Verkställda vräkningar/avhysningar som berör barn, antal barn/100 000 invånare	4,3	7,6	5,4		Minska	
Deltagande i fritidsklubb, andel inskrivna av barn 10–12 år	31	28	31	32	Öka	

Krisberedskap och civilt försvar

Uppsala kommun har under 2023 stärkt sin krisberedskap och civilförsvar genom en totalförsvarssamverkan med Försvarsmakten och andra myndigheter. En viktig del av arbetet har varit att förbereda en krigsorganisation och skapa lagstadgade styrande dokument för kommunen. En disponibilitetskontroll över all personal i kommunen har genomförts för att identifiera vilka medarbetare som kan krigsplaceras inom kommunens verksamheter under höjd beredskap. Skyddsrummen har inventerats och åtgärder vidtagits för att förbättra skyddsmaterial och minska eventuella brister. För att stärka kommunens krisberedskap har utbildningar, krisövningar och resursinventeringar genomförts. En specifik utbildning har genomförts för kommunstyrelsen om deras roll som krisledningsnämnd och under höjd beredskap.

Kommunen har arbetat fram en strategi för att förebygga och minska risken för cyberangrepp. Alla medarbetare har haft möjligheten att ta del av en utbildning om IT-säkerhet. Under året har det varit fokus på att öka robustheten i kommunens IT-infrastruktur och datacenter, implementerat riktlinjer samt genomfört kommunikations- och utbildningsinsatser för att höja medvetenheten bland medarbetarna.

Arbetet med att utveckla en långsiktig plan för kommunens sjukvård och socialtjänstens beredskap fortsätter för att säkerställa att ordinarie verksamhet kan fortgå vid avbrott och störningar. Kontinuitetsplaner har tagits fram för att klara kortare störningar.

För att minska översvämningsrisken är det viktigt att arbeta med att utveckla skyfallsanalyser. Dessa analyser syftar till att möjliggöra konstruktion av parker och andra strukturer och minska risken översvämningsrisken.

Uppdrag och indikatorer i Mål och budget 2023–2025

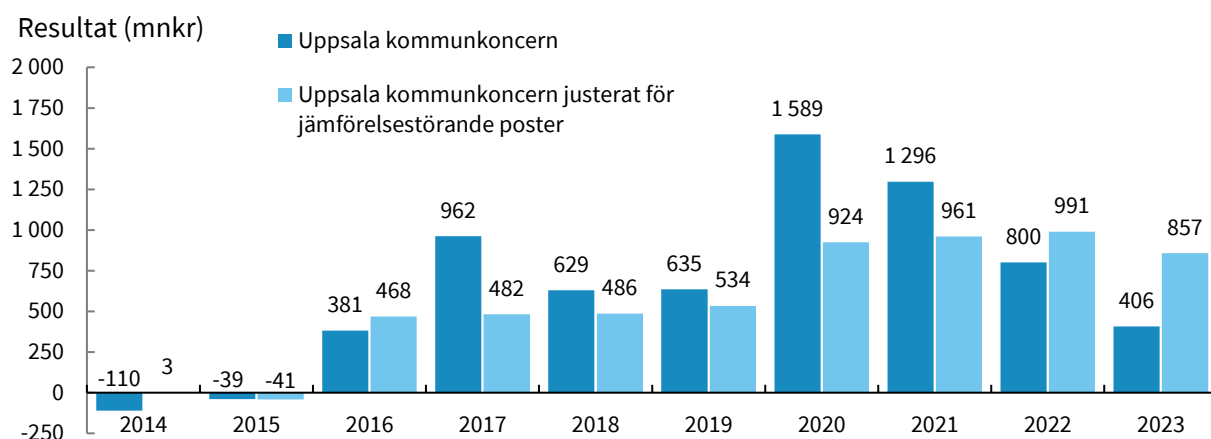
Uppdrag 27: Utveckla kommunens krisberedskap och det civila försvaret i syfte att stärka samhällets motståndskraft.

Berörda: Alla nämnder och bolag | Beräknat slutår: 2026 | **Uppdraget pågår**

Ekonomisk översikt

Kommunkoncernens ekonomiska ställning

Det ekonomiska resultatet för kommunkoncernen för verksamhetsåret 2023 blev 406 (800) miljoner kronor, 222 (701) miljoner kronor för verksamhet i förvaltningsform och 192 (164) miljoner kronor efter skatt för Uppsala stadshuskoncern. I resultatet ingår kommunkoncernelimineringar om sammanlagt -7 miljoner kronor.

Figur 14. Kommunkoncernens resultat.

Resultatet efter finansiella poster för Uppsala stadshuskoncern uppgick till 225 (284) miljoner kronor. Både i årets och föregående års resultat ingår jämförelsestörande poster såsom realisationsresultat från avyttrade fastigheter, utrangeringar och nedskrivningar. Under 2023 har Uppsalahem gjort en värdereglering av mark med 38 miljoner kronor på grund av förekomst av cinnoberbaggen. Under 2022 avyttrades Gottsunda centrum och försäljningen innebar en realisationsförlust på drygt 63 miljoner kronor. Årets resultat efter skatt i stadshuskoncernen uppgick till 192 (164) miljoner kronor.

Tabell 26. Resultat efter finansiella poster.

Belopp i miljoner kronor	Resultat 2023	Prognos 2023	Budget 2023	Resultat 2022
Uppsala stadshus AB	67	77	-2	61
Uppsala stadshus holding AB	8	1	0	8
Uppsala stadshus holding 2 AB	1	1	1	173
Destination Uppsala AB	1	1	0	1
Uppsalahem AB	228	211	207	283
Uppsala bostadsförmedling AB	2	1	0	5
Uppsala kommun arenor och fastigheter AB	-1	-7	-8	-5
Uppsala kommuns fastighets AB	0	0	2	89
Uppsala kommun skolfastigheter AB	56	69	69	100
Uppsala kommun utvecklingsfastigheter AB	44	16	15	9
Uppsala konsert och kongress AB	-37	-40	-34	-41
Uppsala parkering AB	35	34	25	39

Uppsala stadsteater AB	-79	-78	-77	-78
Uppsala vatten och avfall AB	8	11	7	4
Koncernelimineringar	-109	-119	-39	-364
Resultat efter finansiella poster	225	179	168	284
Resultat i procent av omsättningen	5,4%	4,3%	4,1%	7,2%
Jämförelsestörande poster	47	18	2	35
Resultat efter finansiella poster, exklusive jämförelsestörande poster	272	197	170	319
<i>Resultat i procent av omsättningen</i>	<i>6,50%</i>	<i>4,70%</i>	<i>4,10%</i>	<i>8,10%</i>

Alla bolag utom tre redovisade ett resultat som var i nivå med eller högre än kommunfullmäktiges fastställda resultatkrav. Uppsala kommuns fastighets AB hade inte någon operativ verksamhet under 2023 men hade under året kostnader relaterade till avyttringarna som genomfördes 2022 samt kostnader kopplat till fortsatt förvaltning av bolaget. Dessa kostnader gjorde att bolaget inte klarade kommunfullmäktiges nollresultatkrav. Uppsala konsert och kongress AB hade ökade intäkter jämfört med föregående år. Bolaget påverkades dock i stor utsträckning av inflationen, en försvagad kronkurs och konjunkturen, vilka var de främsta anledningarna till att bolaget inte nådde resultatkravet. Uppsala stadsteater AB hade ett flertal framgångsrika produktioner under året där ökade biljettintäkter också ledde till ökade kostnader. Det var framför allt ökade kostnader för skådespelare och royaltyskostnader som bidrog till att bolaget inte klarade resultatkravet.

Tabell 27. Resultat per nämnd 2023.

Belopp i miljoner kronor	Intäkter exkl. kommunbidrag	Total kostnad	Netto-kostnad	Kommunbidrag	Resultat 2023	Budget 2023
Kommunfullmäktige	0	-14	-14	16	1	0
Valnämnden	0	-2	-2	2	0	0
Kommunrevisionen	0	-7	-7	8	1	0
Kommunstyrelsen	2 748	-3 957	-1 209	661	-548	0
<i>varav kommunledningskontoret</i>	<i>2 563</i>	<i>-2 971</i>	<i>-408</i>	<i>482</i>	<i>74</i>	<i>0</i>
<i>varav stadsbyggnadsförvaltningen</i>	<i>185</i>	<i>-986</i>	<i>-801</i>	<i>179</i>	<i>-622</i>	<i>0</i>
Arbetsmarknadsnämnden	250	-1 044	-794	861	67	0
Gatu- och samhällsmiljönämnden	234	-847	-613	565	-48	0
Idrotts- och fritidsnämnden	68	-464	-396	398	2	0
Kulturnämnden	54	-503	-449	449	0	0
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	54	-87	-32	32	0	0
Namngivningsnämnden	0	-2	-2	2	0	0
Omsorgsnämnden	282	-2 245	-1 964	1 984	20	0
Plan- och byggnadsnämnden	92	-184	-92	87	-6	0
Räddningsnämnden	83	-278	-195	196	1	0
Socialnämnden	107	-1 022	-915	912	-3	0
Utbildningsnämnden	1 015	-7 062	-6 047	6 090	43	0
Äldrenämnden	629	-2 843	-2 214	2 231	17	0
Överförmyndarnämnden	15	-37	-22	22	0	0
Finansförvaltningen	18 555	-17 882	-	-	672	145
Totalt kommunen nämnder			-12 526	13 168	222	145

Nämnderna exklusive kommunstyrelsen redovisade ett samlat överskott om 94 miljoner kronor. Kommunstyrelsens resultat uppgick till ett underskott om 548

miljoner kronor. Kommunledningskontoret redovisade ett överskott om 74 miljoner kronor och stadsbyggnadsförvaltningen ett underskott om 622 miljoner kronor. Arbetsmarknadsnämnden, utbildningsnämnden, omsorgsnämnden och äldreomsorgsnämnden redovisade överskott på sammanlagt 147 miljoner kronor. Tre nämnder, gatu- och samhällsmiljönämnden, plan- och byggnadsnämnden och socialnämnden redovisade underskott medan övriga nämnder redovisade i stort sett en ekonomi i balans. För finansförvaltningen blev årets resultat 672 miljoner kronor, merparten till följd av högre intäkter från skatter och generella statsbidrag än budget.

Kommunstyrelsens underskott härleds till mark- och exploateringsverksamheten inom stadsbyggnadsförvaltningen och förklaras främst av kommunens bidrag till statlig infrastruktur på 504 miljoner kronor och uteblivna försäljningsintäkter på 187 miljoner kronor. Kommunen har under året tecknat medfinansieringsavtal med Trafikverket gällande Järnvägsplanen. Avtalet reglerar vilka kostnader kommunen ska stå för och vilka kostnader Trafikverket står för. I enlighet med gällande redovisningsregler belastade kostnaden för medfinansiering av Trafikverkets anläggningar årets resultat. För kommunledningskontoret redovisades ett överskott om 74 miljoner kronor som bland annat förklaras av realisationsvinster från försäljning av en fastighet och bostadsrätter och lägre kostnader för licenser och avtal inom IT-verksamheten.

Gatu- och samhällsmiljönämndens underskott om 48 miljoner kronor förklaras huvudsakligen av högre kostnader än budgeterat på 41 miljoner kronor för vinterväghållning och 14 miljoner kronor för färdtjänst. För att möta kostnadsökningen under året vidtog nämnden åtgärder som resulterade i besparingar på 18 miljoner kronor, bland annat vakanshållning och färre visstidsanställningar samt sänkt ambitionsnivå avseende renhållning, klottersanering, trafikplanering och vägunderhåll.

Plan- och byggnadsnämndens underskott på 6 miljoner kronor är en konsekvens av en lågkonjunktur inom byggsektorn under året vilket har haft en negativ påverkan bland annat på intäkterna från bygglov och detaljplaner. Under 2023 tog nämnden fram en åtgärdsplan för att bemöta en minskad efterfrågan på bygglov. Detta resulterade i 14 miljoner kronor lägre kostnader, huvudsakligen personalkostnader.

Socialnämndens negativa budgetavvikelse om 3 miljoner kronor härleds till barn- och ungdomsvården där nettokostnaden översteg budget med 23 miljoner kronor. Ett högt inflöde av ärenden, högre kostnader för vårdinsatser samt lägre ersättning ifrån Migrationsverket för återsökningar för insatser kopplade till nyanlända förklarar underskottet.

Arbetsmarknadsnämnden redovisade ett överskott om 67 miljoner kronor. Överskottet förklaras framför allt av att försörjningsstödkostnaderna fortsatt att minska och av högre statsbidrag för kommunal vuxenutbildning än budgeterat. Sedan 2019 har antal hushåll med utbetalt försörjningsstöd minskat med en tredjedel och kostnaden med en fjärdedel. Denna utveckling beror bland annat på ett bra arbetsmarknadsläge där fler kunnat få arbete samt att nämnden ökade tillgången på arbetsmarknadsanställningar för att få fler i sysselsättning.

Utbildningsnämnden redovisade ett överskott om 43 miljoner kronor, 33 miljoner kronor för hemkommunen och 10 miljoner kronor för huvudmannen (verksamhet i kommunal regi). Överskottet i hemkommunen förklaras av att antalet barn i grundskola blev 244 färre än beräknat i budget, vilket motsvarar 26 miljoner kronor i lägre ersättning till kommunala och fristående skolor. Överskottet för nämnden som huvudman förklaras främst av högre statsbidrag än budget inom förskola och

grundskola. Under året vidtog nämnden åtgärder kring överbemanning i gymnasieskola som fick förväntad effekt.

Överskottet för omsorgsnämnden om 20 miljoner kronor beror dels på högre statsbidrag än beräknat i budget, dels på lägre behov av personlig assistans inom insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) samt på reducerad bemanning och vakanshållning. Minskade behov av personlig assistans beror på att Försäkringskassan tagit allt större ansvar för brukare som beviljats statlig personlig assistans enligt Socialförsäkringsbalken (SFB).

Överskottet om 17 miljoner kronor för äldrenämnden beror framför allt på högre prestationsbaserade statsbidrag och högre intäkter från brukaravgifter än beräknat i budget, men även på lägre behov av hemtjänst. Trots vidtagna åtgärder under 2023 har nämnden fortsatt utmaningar med att rekrytera och behålla legitimerad sjukvårdspersonal.

Resterande sex nämnder, idrott- och fritidsnämnden, kulturnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, namngivningsnämnden, räddningsnämnden, överförmyndarnämnden och valnämnden redovisade i stort sett en ekonomi i balans för verksamhetsåret 2023.

Finansförvaltningens resultat för 2023 uppgick till 672 miljoner kronor, vilket är 566 miljoner kronor högre än budget. Överskottet beror huvudsakligen på att intäkterna från skatter och generella statsbidrag blev 257 respektive 226 miljoner kronor högre än beräknat i budget. Intäkterna från kommunalekonomisk utjämning blev 14 miljoner kronor högre än budget. Att rabatten för sociala avgifter för ungdomar avskaffades första april och att det tillkom ett familjeskydd i det nya pensionsavtalet AKAP-KR medförde en obudgeterad kostnad på sammanlagt 33 miljoner kronor. Räntenettet inom finansförvaltningen uppgick till 160 miljoner kronor och blev drygt 32 miljoner kronor högre än budget, huvudsakligen på grund av att de kommunala bolagen utnyttjade koncernkontot i högre utsträckning, vilket innebar högre ränteintäkter till kommunen. Uppräkningen av pensionskulden blev 7 miljoner kronor högre än budget till följd av både ett högre prisbasbelopp samt ett lägre inkomstbasbelopp än förväntat.

Hög inflation urholkade det reala skatteunderlaget

Under 2023 präglades den svenska ekonomin av hög inflation och penningpolitiska åtstramningsåtgärder för att bekämpa inflationen. Den konjunkturedgång som inleddes under senare delen av 2022 med en fallande hushållskonsumtion och en rejäl nedgång i bostadsbyggande förstärktes under 2023. Arbetsmarknaden hade fram till hösten 2023 stått emot avmattningen tack vare en fortsatt stark konjunktur inom tillverkningsindustrin. Detta har resulterat i en starkare nominell skatteunderlagsutveckling än tidigare prognostiserat.

För Uppsalas del beräknas skatteunderlaget öka nominellt med 6,5 procent 2023, jämfört med en ökning på 5,4 procent 2022. Prognoserna om årets skatteunderlagstillväxt reviderades successivt upp under året till följd av en alltmer stadig tillväxt i antalet arbetade timmar trots trycket från den sjunkande inhemska konsumtionen. Därtill stärktes skatteunderlaget ytterligare av höjda garantipensioner till följd den stora ökningen av prisbasbeloppet 2023. Samtidigt fick allt högre priser en negativ inverkan på kostnaderna för kommunens verksamhet. Pensionskulden ökade också reellt då den värdesäkras mot inflation. Skatteunderlagets köpkraft beräknades

därför, som en konsekvens av den höga inflationen, falla med 1,5 procent jämfört med 2022.

I skatteunderlagsprognosen från Sveriges kommuner och regioner (SKR) från december 2023 beräknades intäkterna från skatter, generella statsbidrag och utjämning för 2023 till 15 355 miljoner kronor, 13 510 miljoner kronor i skatteintäkter, 400 miljoner kronor i kommunal fastighetsavgift och 1 444 miljoner kronor i generella statsbidrag och utjämning. Generella statsbidrag och utjämning omfattar dels intäkter om 565 miljoner kronor i generella statsbidrag, 1 887 miljoner kronor i inkomstutjämning och 14 miljoner kronor i införandebidrag, dels avgifter på 968 miljoner kronor för kostnadsutjämning och 54 miljoner kronor för LSS-utjämning.

Jämfört med budget ökade skatteintäkterna med 257 miljoner kronor, varav 62 miljoner kronor är en korrigerings av skatteintäkterna för inkomståret 2022. Den återstående ökningen på 190 miljoner kronor förklaras av en större ökning av lönesumman under första halvåret 2023 till följd av en fortsatt stark arbetsmarknad och av en upprevidering av garantipensionerna som en konsekvens av den höga inflationen. Jämfört med budget blev utfallet för de generella statsbidragen 198 miljoner kronor högre till följd av nya tillskott och regleringar i budgetproposition för 2023. Utfallet för inkomstutjämningsbidraget blev 30 miljoner kronor högre än budgeterat. Kostnadsutjämningsavgiften blev 4 miljoner kronor lägre och avgiften till LSS-utjämningsbidraget blev 17 miljoner kronor högre än beräknat i budget. I bokslut 2023 uppgick den kommunala fastighetsavgiften till drygt 3 miljoner kronor lägre än budgeterat.

Utöver de generella statsbidragen som kommer centralt till kommunen tillkommer sedan 2021 generella statsbidrag som riktar sig till specifika verksamheter. Utfallet för 2023 blev 133 miljoner kronor, varav 127 miljoner kronor för prestationer genomförda inom äldreomsorgen. Inklusiva de prestationsbaserade generella statsbidragen uppgår de totala intäkterna från skatter, generella statsbidrag och utjämning till 15 488 miljoner kronor för 2023.

Jämfört med 2022 blev intäkterna från skatter 811 miljoner kronor eller 6,4 procent högre medan intäkterna från generella statsbidrag och utjämning 24 miljoner kronor eller 1,2 procent lägre. Skatteintäkterna ökade i en snabbare takt än det historiska genomsnittet på drygt 4 procent till följd av att arbetsmarknaden förblev stark en större del av 2023 och att inflationen förde med sig en högre uppräknings av garantipensionerna och relativt högre utfall av lönerörelsen. Minskningen i intäkterna från generella statsbidrag och utjämning beror främst på att kostnadsutjämningsavgiften inklusive införandebidraget blev 189 miljoner kronor högre och de generella statsbidragen 90 miljoner lägre än 2022. Detta motverkades dock delvis av att inkomstutjämningsbidraget blev 215 miljoner kronor högre.

Det finns emellertid stora osäkerheter vad gäller de ekonomiska utsikterna. De höga prisnivåerna väntas framöver bli bestående och räntorna väntas inte heller bli lika låga som under åren före ränteuppgången. Därtill kan konjunkturen bli djupare och inflationen mer seglivad än förväntat. De geopolitiska riskerna, en svagare ekonomisk tillväxt i Europa och regionala politiska konflikter som stör världshandeln är också höga och kan påverka den svenska konjunkturåterhämtningen negativt.

Riktade statsbidrag och migrationsersättningar

Årets samlade intäkter från riktade statsbidrag och kostnadsersättningar uppgick till 759 miljoner kronor, i stort sett oförändrat från 2022. Två tredjedelar av de riktade

statsbidragen tillkom förskola, skola och vuxenutbildning i ett flertal olika statsbidrag medan en fjärdedel tillkom verksamheterna inom vård och omsorg. Utöver öronmärkta riktade statsbidrag erhöll äldreomsorg och mottagandet av flyktingar enligt massflyktsdirektivet 127 respektive 6 miljoner kronor i prestationsbaserade generella statsbidrag.

I enlighet med ersättningsförordningen tog Uppsala under 2023 emot totalt 200 nyanlända personer, varav 63 var kommunanvisade. Föregående år togs emot totalt 265 personer, varav 117 var kommunanvisade. Det har skett en successiv minskning sedan 2016 då Uppsala kommun togs emot 616 kommunanvisade. Under 2023 togs 45 ukrainska flyktingar emot i enlighet med massflyktsdirektivet och vid slutet av 2023 uppgick antalet personer i Uppsala enligt massflyktsdirektivet till cirka 770. Inom de pedagogiska verksamheterna fanns det 169 ukrainska barn och ungdomar vid utgången av 2023, jämfört med 203 ett år tidigare. Vid utgången av 2023 fanns det även 36 ensamkommande barn och ungdomar, merparten från Ukraina.

De flesta är placerade i familjehem.

Tabell 28. Riktade statsbidrag och migrationsersättningar.

Belopp i miljoner kronor	2023	2022	2021
Riktade statsbidrag	659	645	613
Boendeersättningar och återsökning	56	63	60
Schablonersättning	45	50	63
Summa statsbidrag	759	758	736

I takt med att kommunen tar emot färre flyktingar så har även schablonersättningarna från Migrationsverket sjunkit. Dessa har minskat successivt från toppnoteringen på 186 miljoner kronor 2018. Schablonersättning ska täcka specifika mottagningsinsatser under etableringsperioden för kommunmottagna eller inflyttade. Vid utgången av 2023 var 213 nyanlända inskrivna i etablering hos arbetsförmedlingen vilket är en minskning från 262 vid utgången av 2022, att jämföra med toppnotering på 1 533 vid utgången av 2017.

Taxor, avgifter, hyror och försäljning

Årets intäkter från taxor, avgifter, hyror och försäljning uppgick till 1 632 miljoner kronor, vilket är 33 miljoner kronor högre än budget och 84 miljoner kronor eller 5,4 procent högre än 2022.

Taxor och avgifter är intäkter som betalas in av kommuninvånarna för de tjänster och den service som de fått av kommunen. Exempel på taxor och avgifter är barnomsorgsavgifter, hemtjänstavgifter, förrättnings- och granskningsavgifter. Dessa intäkter utgör en femtedel av de externa intäkterna och år 2023 uppgick de till 613 miljoner kronor, en ökning med 6,3 procent jämfört med 2022. Ökningen förklaras delvis av volymökning i verksamheterna men även av en hög indexuppräkning till följd av den höga inflationen.

Förskole- och skolbarnomsorgsavgifter samt äldre- och omsorgsavgifter uppgick till 252 respektive 207 miljoner kronor och svarade för tre fjärdedelar av intäkterna från taxor och avgifter. Jämfört med 2022 ökade dessa intäkter med 7,0 respektive 13,1 procent. Brukaravgifterna för äldreomsorg och vård och omsorg om personer med funktionsnedsättning höjdes i genomsnitt med 8,7 procent, i enlighet med höjningen av prisbasbeloppet. Föräldraavgifterna för förskola och fritidshem höjdes med drygt 8,9 procent jämfört med 2022.

Intäkterna från hyror och försäljning av verksamhet uppgick till 361 respektive 566 miljoner kronor. Jämfört med 2022 ökade dessa intäkter med 0,8 respektive 7,2 procent, merparten av ökningen i försäljning av verksamhet.

Tillsammans utgör intäkterna från taxor, avgifter, hyror och försäljning mer än hälften av verksamhetens totala intäkter som uppgick till 3 091 miljoner kronor 2023, och de ökade med 0,7 procent jämfört med 2022. Denna relativt låga ökning beror på att intäkterna från försäljning av exploateringsfastigheter blev drygt 100 miljoner kronor lägre än 2022. Under både 2022 och 2023 blev intäkterna från försäljning av exploateringsfastigheter lägre än budgeterat som en konsekvens av lågkonjunktur på bostads- och fastighetsmarknaden.

Nettokostnadsutvecklingen lägre än budget

År 2023 befann sig den svenska ekonomin i lågkonjunktur med en inflation som förblev hög trots en nedgång som inleddes under andra kvartalet. I likhet med övriga sektorer drabbas kommunsektorn av den höga inflationen, de högre räntenivåerna och en allt svagare konjunktur. Höga prisnivåer i verksamheterna, ökade pensionskostnader och högre räntor pressade den kommunala ekonomin.

För helåret 2023 uppgick verksamhetens samlade nettokostnader till 15 331 miljoner kronor, vilket är 650 miljoner kronor eller 4,4 procent högre än budgeterat för perioden och 1 260 miljoner kronor eller 9,0 procent högre än 2022. När verksamhetens nettokostnader justeras för jämförelsestörande poster i både budget och utfall är årets utfall för verksamhetens nettokostnader 120 miljoner kronor eller 0,8 procent lägre än budget.

Nämndernas samlade nettokostnader, exklusive finansförvaltningen och kommunstyrelsen, blev 94 miljoner kronor eller 0,7 procent lägre än den samlade budgetramen och 890 miljoner kronor eller 6,9 procent högre än 2022. Den höga inflationen som kännetecknade ekonomin under året svarade för merparten av nämndernas nettokostnadsökning i form av en allmän prisökning för varor och tjänster, löner och en uppräknings av pensionskostnaderna. Prisökningen i kommunal verksamhet i riksgenomsnitt för 2023 beräknas enligt Prisindex för kommunalverksamhet (PKV) uppgå till 6,1 procent.

Jämfört med föregående år ökade pensionskostnaderna, inklusive värdesäkring av pensionsskulden, med 370 miljoner kronor (62,8 procent), lokal- och fastighetskostnader med 143 miljoner kronor (7,2 procent), löner med 245 miljoner kronor (4,3 procent), sociala avgifter enligt lag och avtal med 210 miljoner kronor (11,2 procent) och livsmedel med 20 miljoner kronor (10,2 procent). Samtidigt fortsatte kostnaden för försörjningsstöd att minska under 2023 trots en dämpad konjunktur samt en förhöjd riksnorm för försörjningsstöd. Denna gynnsamma utveckling beror bland annat på ett bra arbetsmarknadsläge där fler kunnat få sysselsättning och att nämnden ökade tillgången till arbetsmarknadsanställningar för att få fler till självförsörjning. Det extra bostadsbidragstillägget för barnfamiljer som infördes under 2022 och senare förlängts till och med juni 2024 bidrog något till att minska försörjningsstödet.

De flesta bedömare är ense om att inflationen kommer att fortsätta sjunka och närma sig Riksbankens inflationsmål om 2,0 procent vilket bedöms möjliggöra en sänkning av styrräntan redan under sommaren 2024. Den underliggande inflationen enligt KPIF exklusive energi väntas fortsätta nedåt speciellt under det första halvåret 2024. En bred

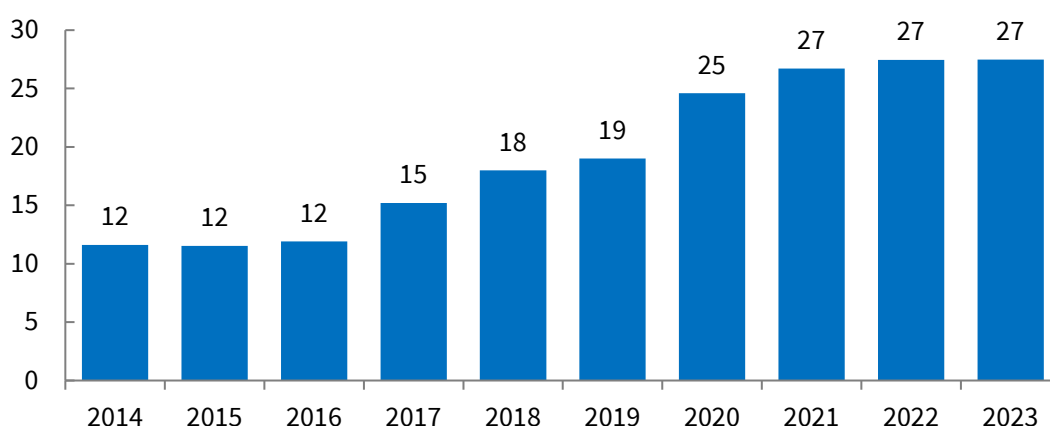
nedgång väntas, bland annat från långsammare prisökningar på livsmedel. Därtill förväntas lägre el och drivmedelspriser bidra till nedgång för KPIF-inflationen.³

Balansomslutning

Soliditet

Kommunkoncernens balansomslutning uppgick per 31 december till 40 530 (39 257) miljoner kronor, vilket var en ökning med 3,2 procent sedan förra årsskiftet. Den växande balansräkningen är huvudsakligen en följd av genomförda och pågående investeringar i den kommunala infrastrukturen kopplat till Uppsalas tillväxt och utbyggnad.

Soliditet inkl. pensionsåtaganden, Uppsala kommunkoncern (%)

Figur 15. Soliditet, inklusive pensionsåtagande (ansvarsförbindelse), Uppsala kommunkoncern.

Soliditeten för 2022 är justerad, se not 1 i avsnittet Resultaträkningen balansräkning, kassaflödesanalys och noter.

Soliditet visar betalningsförmågan på lång sikt genom att visa hur stor del av de totala tillgångarna som är finansierade med eget kapital. I måttet ingår även den pensionsförpliktelse som ligger utanför kommunkoncernens balansräkning, i syfte att visa kommunkoncernens handlingsutrymme på lång sikt.

De senaste årens starka resultat har medfört att det egna kapitalet ökat och därmed stärkt soliditeten. Soliditet inklusive pensionsförpliktelse uppgick den 31 december 2023 oförändrat till 27 (27) procent trots omfattande investeringar samt ökad ansvarsförbindelse för pensioner. En huvudsaklig förklaring är att stora delar av årets investeringar kunde genomföras med marginellt ökad belåning tack vare egna likvida medel.

Investeringsredovisning

Kommunens investeringsbehov drivs i huvudsak av tre faktorer. Att befintliga anläggningar som tjänar kommunens invånare slits och behöver stärkas eller ersättas, att nya önskemål och behov uppstår samt att kommunen växer och investeringar krävs för att möta tillväxten. De behov som avser kommunens befintliga befolkning

³ Sveriges kommuner och regioner (SKR), MakroNytt 1, februari 2024

finansieras i första hand genom skatter och avgifter. De behov som avser tillväxt och en framtida ökande befolkning ska i första hand bäras av framtida skatteintäkter som befolkningstillväxten skapar. Det är också viktigt att kommunen bedriver en aktiv exploateringsverksamhet som över tid kan ge finansiella överskott genom försäljning av förädlad mark för utbyggnad av bostäder och verksamheter.

I och med att Uppsala växer ökar behovet av kommunal infrastruktur, såsom vägar, broar, bostäder, skolor, vatten- och avfallshantering, anläggningar för idrott, fritid och parkering. Stora delar av de tillväxtdrivna investeringarna sker genom de kommunala bolagen. I Uppsalahem AB och Uppsala vatten och avfall AB finansieras investeringarna i huvudsak genom uttag av hyra mot hyresgäst respektive taxa mot abonnenter. I andra kommunala bolag är kommunen den huvudsakliga hyresgästen, exempelvis gäller detta för skolor samt idrotts- och fritidsanläggningar. Dessa kommunala bolags kostnader för drift och investeringar finansieras genom hyresfakturer till kommunen som i sin tur finansierar detta med skatteintäkter.

Investeringarna 2023 var högre än föregående år. Kommunkoncernens investeringar uppgick till 3 514 (3 365) miljoner kronor, 1 042 (1 466) miljoner kronor för kommunen i förvaltningsform, 2 522 (1 976) miljoner kronor för kommunala bolagen samt 50 (76) miljoner kronor i en eliminering avseende koncerninterna markförvärv.

Tabell 29. Investeringar nämnder och bolag Uppsala kommunkoncern.

Belopp i miljoner kronor	Investerings- budget 2023	Investerat 2023	Investerat 2022
Kommunstyrelsen	1 109	520	1 039
Gatu- och samhällsmiljönämnden	472	417	337
Idrotts- och fritidsnämnden	25	12	8
Kulturnämnden	38	25	26
Räddningsnämnden	17	16	14
Utbildningsnämnden	53	42	27
Äldrenämnden	17	7	13
Övriga nämnder	7	2	3
Totalt Uppsala kommun nämnder	1 737	1 042	1 466
Uppsalahem AB	567	476	237
Uppsala kommun arenor och fastigheter AB	302	233	189
Uppsala kommun skolfastigheter AB	1 215	1 148	899
Uppsala kommun utvecklingsfastigheter AB	10	12	10
Uppsala parkering AB	102	65	45
Uppsala vatten och avfall AB	617	580	566
Övriga dotterbolag	10	8	31
Totalt Uppsala kommun, dotterbolag	2 823	2 522	1 976
Eliminering interna poster	0	-50	-76
Totalt Uppsala kommunkoncern	4 560	3 514	3 366

I kommunen avser en stor del av investeringarna strategiska markförvärv samt utbyggnad och reinvestering av kommunal infrastruktur på allmän plats. Kommunstyrelsen har genomfört strategiska markförvärv om sammanlagt 219 (729) miljoner kronor. Förvärven avsåg i huvudsak fastigheter i Boländerna inför kommande utbyggnad av en järnvägspassage samt fastigheter i sydöstra Uppsala inför exploatering av området. Utbyggnad av infrastruktur inom kommunstyrelsens

exploateringsverksamhet uppgick till 239 (180) miljoner kronor med största investeringsvolymerna inom Skölsta och Ulleråker. Gatu- och samhällsmiljönämnden (GSN) investerade totalt 417 (337) miljoner kronor i cykelvägar, utveckling av allmän plats och parker samt reinvesteringar. Av årets investeringsvolym inom GSN utgjordes nära 40 procent av uppförandet av Tullgarnsbron över Fyrisån som beräknas vara klar under 2025. Övriga nämnder investerade i inventarier, fordon och annan utrustning till verksamheten. Därutöver investerade kulturnämnden i offentlig konst.

De kommunala bolagen investerade såväl i renovering och underhåll av befintligt bestånd av bostäder, lokaler och anläggningar som i nyproduktion utifrån tillväxt och lokalförsörjningsplanering för kommunens verksamheter. Investeringar kopplade till renovering och underhåll utgjorde sammantaget en tredjedel av bolagens totala investeringsvolym. Bland de kommunala bolagens större investeringar märktes Uppsalahem AB med 476 (237) miljoner kronor för nyproduktion och förnyelse av sitt bostadsbestånd. En återhämtning har skett för nyproduktion där två nya projekt för studentbostäder startat upp i slutet av året, samtidigt som investeringar i renoverings- och underhållsprojekten kunnat genomföras enligt plan. Uppsala kommun skolfastigheter AB investerade 1 148 (899) miljoner kronor för utveckling och förvaltning av förskolor, grundskolor och gymnasieskolor. Uppsala vatten och avfall AB:s arbete med att bygga ut ledningsnätet och öka kapaciteten i VA-anläggningar har medfört reinvesteringar och nyinvesteringar med 580 (566) miljoner kronor med största volymen i reinvestering och utbyggnad av Kungsängsverket. Uppsala kommun arenor och fastigheter AB investerade 233 (189) miljoner kronor bland annat i en ny multihall i Rosendal med förväntad invigning under 2024.

Vid utgången av 2023 uppgick saldot för pågående investeringar i kommunkoncernen till totalt 4 950 (4 091) miljoner kronor. Detta avser upparbetade investeringar som ännu inte slutförts med ett genomförande över flera år.

De största investeringsprojekten presenteras i bilagan Nämndernas överförda investeringar till 2024.

Figur 16. Investeringar och självfinansieringsgrad, Uppsala kommunkoncern.

I diagrammet ovan redovisas hur investeringarna utvecklats sedan 2014.

Investeringar kräver kapital, eget eller lånat. I diagrammet ovan framgår den egna finansieringsförmågan genom den redovisningsmässiga självfinansieringsgraden, det vill säga den andel av en investering som finansieras genom egna medel från den löpande verksamheten, från resultatet före avskrivningar. För 2023 uppgick självfinansieringsgraden till 52 (66) procent. Den lägre självfinansieringsgraden berodde framför allt på höga investeringar samt på att resultatet inte var lika högt som

de senaste åren. För en hållbar tillväxt är det nödvändigt att bibehålla en hög självfinansieringsgrad över tid då räntekostnader i annat fall riskerar att tränga ut annan verksamhet.

Exploateringsverksamheten

Kommunens exploateringsverksamhet i förvaltningsform har varit expansiv under ett stort antal år för att stötta den starka befolkningstillväxten. Områden som Rosendal, Ulleråker, Östra Fyrislund, Östra Sala backe, Jälla/Lindbacken, Gunsta, Fullerö, Kvarngärdet/Råbyleden och Kungsängen är större bostads- och industriområden som under det senaste decenniet mött upp eller nu projekteras för befolkningstillväxten. Under de senaste åren har de sydöstra stadsdelarna tillkommit med planering i tidiga skeden inför exploatering i anslutning till kommande fyrspårs- och spårvägsutbyggnad.

Under flera år fram till och med 2021 genererade exploateringsverksamheten stora resultat- och likviditetsöverskott, vilket stärkt kommunkoncernens soliditet och förmåga att finansiera pågående och framtida utbyggnad av infrastruktur i tillväxtområdena. Att exploateringsverksamheten kan bära sina genomförandekostnader och över tid generera finansiella överskott är viktigt för att kommunkoncernen ska uppnå en självfinansieringsgrad som minskar det externa upplåningsbehovet och exponeringen för räntekostnader.

En avstannad marknad för bostadsbyggande och återhållsamhet med markaffärer har kraftigt påverkat exploateringsverksamheten under 2023 liksom under 2022. Intäkterna från markförsäljning var lägre än under 2022 och avsevärt lägre i förhållande till de antaganden som gjordes tidigare år. Årets exploateringsverksamhet genererade markförsäljningsintäkter om 78 (181) miljoner kronor. Den låga markförsäljningsnivån förklarade merparten av resultatet för exploateringsverksamheten som var ett underskott om 193 (317) miljoner kronor.

De låga markförsäljningsintäkterna parallellt med att många projekt befinner sig i framtunga planerings- och utbyggnadsskeden, innebar att exploateringsverksamheten även genererade ett negativt kassaflöde om 281 (178) miljoner kronor. Av det positiva kassaflödet från inbetalningar om 296 (333) miljoner kronor, utgjorde markförsäljningsintäkterna 78 (173) miljoner kronor vilket till 68 procent härstammade från projektet Rosendal och avsåg mark för bostadsändamål. Resterande del avsåg främst inbetalda exploateringsersättningar och vidarefakturerering till ledningsägare. Det negativa kassaflödet från utbetalningar om totalt 577 (512) miljoner kronor, avsåg nyanläggning av infrastruktur i utbyggnadsområdena, markberedning och andra projektkostnader samt övergripande driftskostnader för exploateringsverksamhetens genomförandeorganisation. Största utfallen fanns inom projekten Ulleråker och Skölsta.

Finansiell uppföljning

Finanspolicy och finansiella riktlinjer sätter ramarna för finansverksamheten

Kommunfullmäktige har fastställt en finanspolicy för Uppsala kommunkoncern. Finanspolicyn utgör det övergripande ramverket och anger inriktningen för finansverksamheten. Till policyn finns finansiella riktlinjer som närmare reglerar ansvarsfördelning, identifierar finansiella risker och anger hur de ska hanteras.

Internbanken

Kommunkoncernens lånebehov hanteras centralt av Uppsala kommuns internbank. Internbanken har bland annat till uppgift att säkerställa finansiering, följa upp och hantera finansiella risker samt planera koncernens tillgång till likviditet.

En central hantering bidrar till en god intern kontroll, en minskad finansiell risk och att skalfördelar i den finansiella hanteringen tillvaratas. Den viktigaste skalfördelen är att hela den finansiella hanteringen samordnas inom koncernen, vilket ger lägre kostnader och effektivt nyttjande av resurser.

Internbanken sammanställer löpande prognoser över koncernens likviditet. Utifrån dessa prognoser planerar och tillgodoser internbanken koncernens likviditetsbehov genom extern upplåning som sedan lånas ut till bolagen utifrån behov.

Kreditvärdighet

Det internationella kreditvärderingsinstitutet Standard & Poor's betygsätter varje år kommunens kreditvärdighet, så kallad rating. Ratingen ska återspegla kommunkoncernens förmåga att infria sina betalningsåtaganden och finansiella skyldigheter på både kort och lång sikt. Uppsala kommuns långfristiga rating är den näst högsta, AA+, på en skala där AAA är högst. För investerare innebär denna rating att det är förknippat med mycket låg risk att låna ut pengar till Uppsala kommun. Den höga ratingen bekräftades under november 2023 och möjliggör att kommunkoncernen kan erhålla fortsatt fördelaktiga lånevillkor. I samband med att ratingen bekräftades kvarstod också den positiva ratingutsikten.

Likviditet och kassaflöde

Föregående års generella statsbidrag, utbetalda statliga stödpaket och relativt låga investeringar bidrog till att kommunkoncernen gick in i år 2023 med god likviditet och en stark kassa.

Kommunkoncernens likviditet är fortsatt god, men har under året minskat genom att den använts för att likvidmässigt finansiera investeringar. Banktillgodohavandena uppgick den 31 december till 985 (1 934) miljoner kronor. Här bör beaktas att årets resultat belastades med kostnader om 504 miljoner kronor för åtagande i medfinansiering av statlig infrastruktur. Dessa kostnadsposter har inte påverkat likviditeten under 2023 men kommer att påverka kassaflödet de år då utbetalning ska ske vilket är kopplat till Trafikverkets utbyggnadstakt i berörda projekt.

Kommunkoncernens sammantagna investeringsverksamhet påverkade kassaflödet med utbetalningar på 3 609 (2 786) miljoner kronor. Rensat för årets försäljningar var utflödet från investeringsverksamheten 3 514 (3 365) miljoner kronor. De pågående

investeringar har till stor del finansierats genom kassaflödet från den löpande verksamheten som uppgick till 2 551 (2 654) miljoner kronor.

En del av kassaflödet genereras från kommunens exploateringsverksamhet. Till följd av låga markförsäljningsintäkter samtidigt som många projekt befinner sig i framtunga planerings- och utbyggnadsskeden, genererade exploateringsverksamheten ett negativt kassaflöde om 281 (178) miljoner kronor.

Upplåning och utveckling av låneskulden

Kommunkoncernens externa upplåning, bruttoskulden, uppgick per 31 december till 17 780 (17 700) miljoner kronor, vilket var en ökning med 80 miljoner kronor jämfört med årets ingång. Ökningen förklaras av pågående investeringar i de kommunala bolagen.

Den externa upplåningen hanteras genom olika upplåningsformer och långivare. Det sker både genom egna marknadsprogram där certifikat och obligationer emitteras och genom separata avtal med olika banker. Under året har andelen lån från Kommuninvest minskat till förmån för obligationslån då lånevillkoren på obligationsmarknaden varit fördelaktiga. Under våren har obligationsprogrammet breddats och omfattar nu obligationer som är kopplade till kommunens hållbarhetsmål, genom så kallade hållbarhetslänkade obligationer. Under året har tre hållbarhetslänkade obligationer om totalt 900 miljoner kronor emitterats.

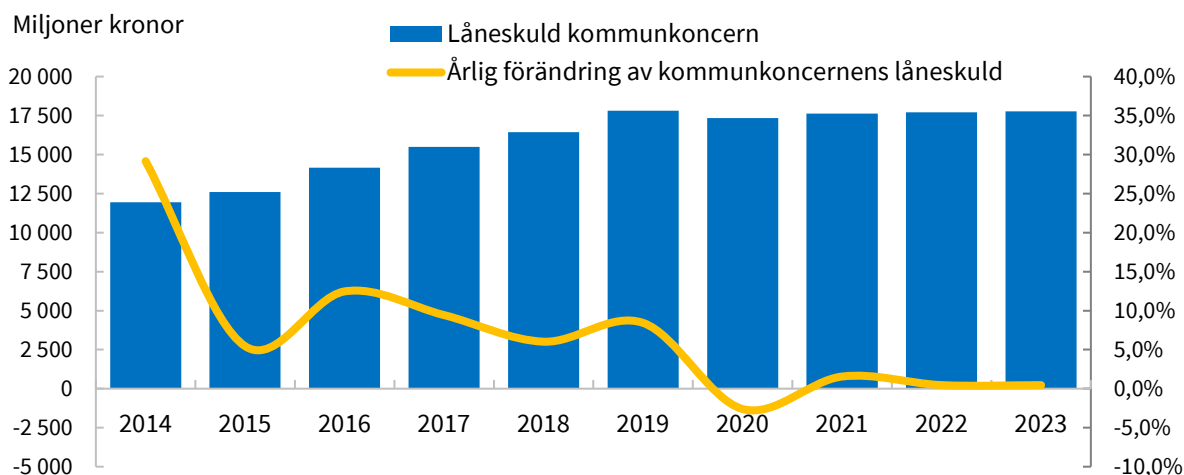
Fördelningen av kommunkoncernens externa låneskuld per 31 december anges i tabellen nedan.

Belopp i miljoner kronor	2023-12-31	2022-12-31
Obligationslån	8 000	6 200
Certifikatslån	1 050	900
Lån Kommuninvest	7 630	9 600
Lån Europarådets utvecklingsbank	600	300
Lån Europeiska Investeringsbanken	300	300
Lån Nordiska Investeringsbanken	200	400
Summa	17 780	17 700

Figur 17. Externa lån Uppsala kommunkoncern.

Nettoskulden, den externa upplåningen med avdrag för banktillgodohavanden, uppgick till per 31 december till 16 795 (15 766) miljoner kronor, vilket var en ökning med 1 029 miljoner kronor jämfört med årets ingång. Att nettoskulden ökar mer än de externa lånen beror på att banktillgodohavanden använts för att finansiera koncernens pågående investeringar. Banktillgodohavandena har minskat med 949 miljoner kronor under året.

Diagrammet nedan visar kommunkoncernens externa skuldutveckling och skuldökningstakt sedan 2014. Låneskuldens ökning mellan 2014 och 2019 förklaras av att genomförda investeringar delvis har lånefinansierats. Efter 2019 har verksamheternas eget kassaflöde stärkts och kommunkoncernens låneskuld har därför varit i stort sett oförändrad.

Figur 18. Låneskuld och årlig förändring låneskuld, Uppsala kommunkoncern.

Kommunfullmäktige har fastställt ett finansiellt mål om att låneskulden per invånare över tid inte ska öka med mer än fem procent årligen. Låneskulden per invånare för perioden 2021 till utgången av 2023 minskade med i genomsnitt 0,8 procent.

Minskningen är en följd av att befolkningsökningen varit stor medan låneskuldutvecklingen i absoluta tal varit begränsad. Per den 31 december uppgick låneskulden per invånare till 72 474 (73 098) kronor vilket är en minskning med 624 kronor per invånare.

Genomsnittsränta

Mot bakgrund av den höga inflationen har Riksbanken under året fortsatt att höja styrräntan, från 2,5 procent i början av året till 4,0 procent vid årets slut. Senaste höjningen gjorde Riksbanken i september. Under senhösten har det kommit flera positiva signaler om att räntetoppen har passerats, mycket beroende på att inflationsutvecklingen har mattats av, både i Sverige och i omvärlden

Räntehöjningarna har medfört att kommunkoncernens genomsnittsränta på den externa låneskulden har stigit och uppgick per 31 december till 1,93 (1,38) procent. Genomsnittsräntan kommer successivt fortsätta att stiga kommande år i takt med att upplåning och räntesäkringar sker till en högre nivå än den genomsnittliga räntan.

Riskhantering

Med utgångspunkt i fastställda riktlinjer hanterar internbanken de risker som är förknippade med finansverksamheten. Risker är huvudsakligen motpartsrisk, ränterisk, finansieringsrisk och likviditetsrisk. Riskerna följs upp löpande och rapporteras till kommunstyrelsen.

Med motpartsrisk menas risken för att drabbas av förluster främst på grund av att en motpart inte kan fullgöra sina förpliktelser. Riskerna hanteras genom att ställa krav på motparternas kreditvärdighet samt genom att sprida derivataffärer på flera motparter. Motpartsexponeringen för kommunens banktillgodohavanden och räntederivat är fördelade mellan fem motparter.

Med ränterisk menas risken att förändringar i marknadsräntan påverkar kommunkoncernens räntekostnader negativt. Ränterisken uttrycks som genomsnittlig räntebindningstid för den externa skuldportföljen och ska enligt riktlinjerna vara mellan 1,5 – 4 år. Genomsnittlig räntebindningstid uppgick per 31 december till 2,5

(2,5) år vilket var oförändrat jämfört med årets inledning. Räntebindingstiden hanteras i samband med upplåning vilket gör att den varierar över tid.

Med finansieringsrisk menas risken att finansiering inte kan erhållas, eller att den endast kan erhållas till en väsentligt högre kostnad. Enligt riktlinjerna får högst 40 procent av skuldportföljen förfalla inom 12 månader och den genomsnittliga kapitalbindingstiden ska vara minst 2 år. Finansieringsrisken begränsas också genom att låneförfallen sprids över tid. Kapitalbindingstiden uppgick till 2,5 (2,5) år vilket var oförändrat jämfört med inledningen av året. Internbanken arbetar aktivt med att uppnå en jämn fördelning av låneförfallen och andelen förfall inom ett år uppgick per 31 december till 27 (23) procent.

Med likviditetsrisk menas risken att inte ha tillgång till likvida medel för att genomföra framtida betalningar. Kommunkoncernen har extra betalningsberedskap i form av checkräkningskrediter och lånelöften om totalt 5 400 (5 400) miljoner kronor. Därtill har banktillgodohavandena under året varit kvar på en hög nivå även om delar använts till att finansiera koncernens investeringar.

Pensionsåtagande

Det totala pensionsåtagandet har ökat med 7,2 procent 2023. Den största orsaken till ökningen är en väsentligt högre inflation som höjer uppräkningsgraden av skulden för förmånsbestämda pensioner. Även ansvarsförbindelsen för pensioner intjänade före 1998 ökar betydligt på grund av inflationen.

Åtagandet för pensionsutbetalningar intjänade före 1998 redovisas enbart som en ansvarsförbindelse i enlighet med kommunal praxis, den så kallade blandmodellen. Detta innebär att kostnaden tas först när utbetalning görs. Årets utbetalning för denna historiska pensionsskuld uppgick till 243 (225) miljoner kronor, motsvarande 1,6 (1,5) procent av intäkter från skatter, generella statsbidrag och utjämning.

Storleken på ansvarsförbindelsen nådde sin kulmen 2013 och har sedan dess minskat varje år eftersom utbetalningen från den har varit betydligt större än ränteuppräkningsgraden. På grund av den ökade inflationen förväntas dock en tillfällig ökning av ansvarsförbindelsen under 2023–2024 då den beräknas öka från 3 532 miljoner kronor 2022 till 3 689 miljoner kronor 2024 för att därefter minska åter igen när inflationen avtar. Även utbetalningarna förväntas öka till 270 miljoner kronor 2025 för att sedan successivt avta tills ansvarsförbindelsen är slutbetald omkring 2062.

Tabell 30. Pensionsåtagande.

<i>Belopp i miljoner kronor</i>	2021	2022	2023
Avsättningar för pensioner	1 412	1 520	1 857
Upplupen pensionskostnad, individuell del	309	319	303
Pensionsförpliktelse som ansvarsförbindelse	3 652	3 532	3 595
Totalt pensionsåtagande	5 372	5 371	5 756
Placerade pensionsmedel, anskaffningsvärde	657	657	657
Placerade pensionsmedel, marknadsvärde	977	913	1 007

För helåret 2023 uppgick de totala pensionskostnaderna till 1 030 (689) miljoner kronor. Kostnaden är följaktligen nära 50 procent högre än föregående år. Det nya pensionsavtalet som trädde i kraft 2023 (AKAP-KR) innebär en ökning av kostnaden för de avgiftsbestämda pensionerna från 4,5 till 6,0 procent av utbetalda löner, det vill

säga en höjning med 33 procent. Samtidigt ökade kostnaden för den förmånsbestämda pensionen mycket eftersom den indexerats upp med inflation.

Kostnadsökningen för det nya avtalet kommer att finnas kvar även i framtiden, men tack vare en förväntad lägre inflation är bedömningen att den årliga kostnaden för pensioner hamnar under 900 miljoner kronor från och med 2025. Avsättningen för de förmånsbestämda pensionerna beräknas sjunka dels för att 19 procent av anställda som haft förmånsbestämd pension valt att frivilligt gå över till det nya avtalet med avgiftsbestämd pension, dels för att inflationen förväntas sjunka vilket innebär en lägre avsättning. En lägre andel förmånsbestämd pension innebär att pensionskostnaderna blir betydligt mer förutsägbara för kommunen i framtiden då den avgiftsbestämda pensionen inte är lika känslig för ränteförändringar.

Till skillnad från privata arbetsgivare behöver kommunen inte sätta av medel för de anställdas pensioner eller på annat sätt trygga dessa. Beskattningsrätten anses vara en garant för att kommunerna kan infria framtida pensionsutbetalningar. Trots detta har avsättningar gjorts till en pensionsstiftelse för att kommunen ska kunna minska framtida likviditetsbelastningar genom att använda medel från stiftelsen när pensionsbetalningar görs. Marknadsvärdet på kommunens andel av stiftelsen uppgick vid slutet av 2023 till 1 007 (913) miljoner kronor. Marknadsvärdet täcker med bred marginal pensionsåtagandet för de pensionärer som omfattas av stiftelsens åtagande, det vill säga födda till och med oktober 1945.

Resultaträkning, balansräkning, kassaflödesanalys och noter

Tabell 31. Resultaträkning.

Resultaträkning		Kommunkoncernen		Kommunen		
		Utfall	Utfall	Budget	Utfall	Utfall
Belopp i miljoner kronor	Not	2023	2022	2023	2023	2022
Verksamhetens intäkter		5 833	5 657	2 841	3 091	3 068
Verksamhetens kostnader ¹	26	-19 143	-17 931	-17 130	-18 025	-16 731
Avskrivningar	3	-1 431	-1 404	-392	-397	-409
Verksamhetens nettokostnader	2	-14 742	-13 678	-14 681	-15 331	-14 072
Skatteintäkter	4	13 510	12 700	13 254	13 510	12 700
Generella statsbidrag och utjämning	5	1 978	2 002	1 632	1 978	2 002
Verksamhetens resultat		747	1 024	205	157	630
Finansiella intäkter	6	79	18	508	530	241
Finansiella kostnader ¹	7	-420	-241	-568	-465	-170
Resultat efter finansiella poster		406	800	145	222	701
Årets resultat		406	800	145	222	701

1) SKR och Kommunbas har omklassificerat bankkostnader och räntedel på pensionsavsättning. Från 2023 ingår dessa i verksamhetens kostnader (tidigare finansiella kostnader). Jämförelsesiffror 2022 har justerats enligt samma princip.

Tabell 32. Specifierad resultaträkning.

Specifierad resultaträkning Uppsala kommun			
Belopp i miljoner kronor	Budget 2023	Utfall 202312	Utfall 202212
Verksamhetens intäkter	2 841	3 091	3 068
Försäljningsintäkter		91	84
Taxor och avgifter		613	577
Hyror och arrenden		361	358
Erhållna bidrag		1 265	1 288
Försäljning av verksamhet och konsulttjänster samt övriga ersättningar och intäkter		566	528
Försäljning av exploateringsfastigheter		78	173
Upplösning av exploateringsersättningar		46	49
Övriga ersättningar, exploateringsverksamhet		26	10
Reavinster från försäljning av anläggningstillgångar		45	1
Verksamhetens kostnader	-17 130	-18 025	-16 731
Lämnade bidrag		-1 247	-908
Köp av huvudverksamhet		-3 786	-3 544
Löner		-5 930	-5 686
Sociala avgifter, pensioner och övriga kostnader för arbetskraft		-2 922	-2 449
Lokal- och markhyror		-1 871	-1 700
Fastighetskostnader och fastighetsentreprenader		-171	-197
Bränsle, energi och vatten		-86	-89
Material		-593	-672
Inköp av anläggnings/underhållsmaterial mm.		-82	-134
Förbrukningsinventarier och förbrukningsmaterial		-483	-512
Kontorsmateriel och trycksaker		-28	-26
Övriga tjänster		-1 374	-1 367
Operationell leasing/hyra		-28	-24
Reparation och underhåll		-40	-36
Tele-, IT-kommunikation och postbefordran		-31	-31
Transporter och resor		-282	-273
Konsulttjänster		-223	-272
Övriga främmande tjänster		-340	-340
Inhyrd personal		-175	-169
Övriga tjänster		-255	-222
Anskaffningskostnad försäld exploateringsfastighet		-11	-42
Reaförluster från försäljning av anläggningstillgångar		-36	-89
Förändring av avsättning		-	11
Avskrivningar	-392	-397	-409
Verksamhetens nettokostnader	-14 681	-15 331	-14 072
Skatteintäkter	13 254	13 510	12 700
Generella statsbidrag och utjämning	1 632	1 978	2 002
Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning	14 886	15 488	14 702
Verksamhetens resultat	205	157	630
Finansiella intäkter	508	530	241
Finansiella kostnader	-568	-465	-170
Finansnetto	-60	65	70
Resultat efter finansiella poster	145	222	701
Resultat	145	222	701

Tabell 33. Balansräkning.

Balansräkning	Kommunkoncernen		Kommunen		
	Not	2023	2022	2023	2022
Belopp i miljoner kronor					
TILLGÅNGAR					
Anläggningstillgångar					
Immateriella anläggningstillgångar	8, 12	31	47	11	23
Materiella anläggningstillgångar					
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	9, 12	30 719	29 249	7 543	6 950
Maskiner och inventarier	10, 12	4 804	4 257	716	704
Summa materiella anläggningstillgångar		35 524	33 506	8 259	7 654
Finansiella anläggningstillgångar					
Värdepapper och andelar	13	888	870	3 689	3 601
Bostadsrätter		177	179	177	179
Långfristiga fordringar	14, 20	273	119	14 847	15 082
Summa finansiella anläggningstillgångar		1 337	1 167	18 713	18 862
Summa anläggningstillgångar		36 892	34 720	26 983	26 539
Omsättningstillgångar					
Förråd och lager	11	12	17	11	16
Exploateringsfastigheter	12	586	563	586	563
Kortfristiga fordringar	15	2 055	2 024	7 682	6 876
Kassa och bank		985	1 934	968	1 924
Summa omsättningstillgångar		3 638	4 537	9 247	9 378
Summa tillgångar		40 530	39 257	36 230	35 917
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER					
Eget kapital					
Årets resultat		406	800	222	701
Resultatutjämningsreserv		735	660	735	660
Övrigt eget kapital		13 589	12 846	12 356	11 726
Summa eget kapital	16	14 731	14 307	13 312	13 087
Minoritetsintresse		-	-	-	-
Avsättningar					
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	17	1 862	1 524	1 857	1 520
Andra avsättningar	18	1 444	953	650	196
Summa avsättningar		3 306	2 478	2 507	1 716
Skulder					
Långfristiga skulder					
Obligationslån och skulder till kreditinstitut	19, 20	12 980	13 630	12 780	13 030
Övriga långfristiga skulder	21	1 110	1 082	347	325
Summa långfristiga skulder		14 090	14 712	13 127	13 355
Kortfristiga skulder					
Kortfristiga skulder	22	8 403	7 762	7 283	7 759
Summa kortfristiga skulder		8 403	7 762	7 283	7 759
Summa skulder		22 494	22 473	20 410	21 114
Summa eget kapital, avsättningar och skulder		40 530	39 257	36 230	35 917
PANTER OCH ANSVARFÖRBINDELSER					
Panter och därmed jämförliga säkerheter	23	521	657	922	1 054
Pensionsförpliktelser som ej upptagits som skuld eller avsättning	24	3 625	3 560	3 621	3 556
Övriga ansvarsförbindelser	25	54	51	42	43

Tabell 34. Kassaflödesanalys.

Kassaflödesanalys	Kommunkoncernen		Kommunen	
Belopp i miljoner kronor	2023	2022	2023	2022
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN				
Årets resultat	406	800	222	701
Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet				
- korrigeringar av poster som bokförts direkt mot eget kapital	4	-32	4	-59
- avskrivningar (+)	1 388	1 401	395	390
- nedskrivningar (+)	43	3	2	19
- realisationsvinster (-) /-förluster (+) inkl utrangeringar	25	176	-27	87
- förändrade avsättningar för pensioner och särskild löneskatt	338	109	337	108
- förändring övriga avsättningar (gjorda +, ianspråktagna -)	490	195	454	143
- övriga ej likviditetspåverkande poster	-6	-	-	-
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändring av rörelsekapital	2 689	2 652	1 387	1 389
Förändring i rörelsekapital				
- ökning (-) /minskning (+) av förråd och varulager	5	-4	4	-4
- ökning (-) /minskning (+) av exploateringsfastigheter	-23	7	-23	7
- ökning (-) /minskning (+) av exploateringsfastigheter, korrigering från tidigare år	-	-47	-	-47
- ökning (-) /minskning (+) av kortfristiga fordringar	-31	-147	-806	-449
- ökning (+) /minskning (-) av kortfristiga skulder	-88	191	-806	588
Förändring i rörelsekapital	-138	1	-1 630	96
KASSAFLÖDE FRÅN DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN	2 551	2 654	-243	1 484
Investeringsverksamheten				
Investeringar i immateriella anläggningstillgångar (-), kassaflöde från årets verksamhet	-2	-19	-2	-14
Investeringar i materiella anläggningstillgångar (-), kassaflöde från årets verksamhet	-3 512	-3 296	-1 040	-1 452
Försäljning av materiella anläggningstillgångar (+)	56	3	61	2
Immateriella och materiella anläggningstillgångar, korrigering från föregående år	-	42	-	42
Omklassificering materiella anläggningstillgångar	-	24	-	24
Försäljning av kommunkoncernföretag (+)	-	486	-	-
Ökning (-) /minskning (+) av övriga finansiella anläggningstillgångar	-170	-30	147	-324
Försäljning av finansiella anläggningstillgångar (+)	20	4	20	4
Investeringsverksamhetens kassaflöde	-3 609	-2 786	-814	-1 719
Finansieringsverksamheten				
Nyupptagna lån (+)	6 750	8 250	6 350	7 650
Amortering av skuld (-)	-6 670	-8 170	-6 270	-7 420
Ökning (+) /minskning (-) av övriga långfristiga skulder	29	99	22	50
Finansieringsverksamhetens kassaflöde	109	179	102	280
Årets kassaflöde	-949	47	-955	45
Kassa och bank vid årets början	1 934	1 887	1 924	1 878
Kassa och bank vid årets slut	985	1 934	968	1 924

Not 1 – Redovisningsprinciper

Kommunens årsredovisning är upprättad med utgångspunkt från lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning samt gällande rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR). I den utsträckning rekommendation kräver förtydligande eller om väsentlig avvikelse sker från gällande normering lämnas upplysning nedan.

RKR R4 - Materiella anläggningstillgångar

Uppsala kommun skriver av anläggningstillgångar linjärt utifrån antagen nyttjandeperiod. Kriteriet för anläggningstillgång är inventeringsbarhet/spårbarhet, ett värde om minst ½ basbelopp samt en varaktighet om minst 3 år. Vägd genomsnittlig avskrivningstid (år) per anläggningsgrupp redovisas i not 8-10 i samband med årsredovisning.

Kontogrupp Maskiner och inventarier		Kontogrupp Immateriella	
Maskiner och inventarier	5 - 10 år	Immateriella tillgångar	3 - 5 år
Byggnads- och markinventarier	5 - 15 år	Kontogrupp Fastigheter	
Fordon	5 år	Verksamhetsfastigheter	10 - 50 år
Specialfordon	10 - 20 år	Publika fastigheter	10 - 50 år
Datorer (undantagsvis)	3 - 5 år	Fastigheter för annan verksamhet	10 - 50 år
Markinventarier och ledningsnät*	10 - 70 år	Fastigheter för affärsverksamhet	10 - 50 år
* Uppsala Vatten och Avfall AB		Övriga fastigheter	10 - 50 år

RKR R5 – Leasing

Vi noterar att en praxisförskjutning pågår där vissa kommuner väljer att redovisa så kallade specialfastigheter som finansiell leasing. Specialfastigheter är exempelvis arenor, sporthallar, skolor, vårdboenden och liknande där tolkning görs att finansiell leasing föreligger även om avtalsvillkoren i sig själva inte motiverar detta. Enligt kommunens nuvarande tolkning av rekommendation 5 och efter genomgång av avtalsregister för befintliga lokalhyresavtal bedöms finansiell leasing inte föreligga.

Om det i framtiden blir nödvändigt att betrakta specialfastigheter som finansiell leasing ger det relativt stor påverkan på kommunens balansräkning vilket en läsare bör vara uppmärksam på. Att i det arbetet korrekt värdera alla effekter av finansiell leasing är inte enkelt och i de kommuner det gjorts, är det med betydande osäkerhetsintervall. Uppsala kommun väljer istället att uppmärksamma läsaren på förhållandet samt att peka på att helheten, inklusive dotterbolagens fastigheter, beskrivs i koncernredovisningen. Se kompletterande och fördjupande text i not 26.

RKR R11 – Extraordinära och jämförelsestörande poster

Jämförelsestörande poster i denna årsredovisning utgörs av nedskrivningar, reavinster och reaförluster vid försäljning av anläggningstillgångar, medfinansiering av statlig infrastruktur samt försäljningsintäkter från exploateringsverksamheten, exploateringsavgifter och kostnad för sålda exploateringsfastigheter. Exploateringsverksamhet är inte självklart jämförelsestörande poster enligt RKR, men de höga beloppen och volatiliteten gör att Uppsala kommun likt flera andra kommuner väljer att uppmärksamma dem särskilt.

RKR R14 – Drift- och investeringsredovisning

Kommunfullmäktige fastställer investeringsramar, mål, uppdrag, taxor och avgifter samt fördelar tillgängliga gemensamma intäkter så som skatteintäkter och generella statsbidrag mellan nämnderna i ett årligt återkommande mål och budgetbeslut. Tilldelad gemensam intäkt redovisas i varje nämnd som ett internt kommunbidrag som tillsammans med nämndens egna externa intäkter (försäljning, taxor, avgifter mm) bildar en bruttoomslutning. Varje nämnd ansvarar för ekonomi i balans, vilket normalt sett motsvaras av ett nollresultat där nämndens samlade kostnader inte får överstiga de samlade intäkterna inklusive kommunbidraget.

Administrativa staber är gemensamt organiserade inom kommunledningskontoret för samtliga nämnder. Som konsekvens fördelas kostnader för kommunikation, HR, Ekonomi, fastighet, upphandling och IT till varje nämnd utifrån överenskommelser som utgår från beräknad förbrukning.

Räntekostnader samt sociala avgifter och pensionskostnader hanteras och redovisas också centralt, inom den så kallade finansförvaltningen. Varje nämnd debiteras kostnader enligt fastställda procentuella avgifter på anläggningstillgångar (ränta) respektive löner och arvoden (PO-pålägg) och motsvarande intäkter tillskrivs finansförvaltningen.

Vid oro kring resultat och ekonomi i balans under ett verksamhetsår ansvarar respektive nämnd för att upprätta, rapportera och följa en åtgärdsplan som adresserar dessa utmaningar. Normalt sett kan detta

fångas och avrapporteras inom ramen för nämndernas och dotterbolagens månatliga ekonomiska rapportering till kommunstyrelsen.

Per mars (nämnder) respektive april (dotterbolag) upprättas ett delårsbokslut som behandlas av fullmäktige. Per sista augusti upprättas delårsrapport och sista december en årsredovisning, båda i enlighet med kommunallagens 11 kapitel. Det innebär att ingående delar konsolideras och att verksamhetens mål och effekter avrapporteras i enlighet med gällande lag, normering och internt beslutade styrdokument samt behandlas av fullmäktige.

Årsredovisningen sammanfattar resultatet och tar ställning till målpuppfyllelse inklusive god ekonomisk hushållning för Uppsala kommunkoncern. I bilagan Uppföljning av uppdrag, indikatorer och Agenda 2030, till årsredovisningen sker fördjupad uppföljning av uppdrag, indikatorer och Agenda 2023. I bilagan Verksamheten i förvaltningsform (nämnder) och bolagsform 2023, fördjupas analys och beskrivning av det finansiella resultatet jämfört med plan i varje nämnd och dotterbolag. Ytterligare bilagor finns och avlämnas med fördjupningar inom områden som exempelvis jämställdhet och intern kontroll mm.

RKR R16 - Sammanställd redovisning

Syftet med den sammanställda redovisningen, den kommunala motsvarigheten till koncernredovisning, är att ge en sammanfattande bild av kommunens totala ekonomiska ställning och åtaganden. Den omfattar all kommunal verksamhet i den mån kommunen har ett bestämmande eller väsentligt inflytande, oavsett vilken form den bedrivs i.

Den sammanställda redovisningen har upprättats enligt förvärvsmetoden med proportionell konsolidering. Förvärvsmetoden innebär att eget kapital i det förvärvade företaget vid förvärvstidpunkten eliminerats. I redovisningen ingår sålunda endast kapital som intjänats efter förvärvet. Med proportionell konsolidering menas att i den sammanställda redovisningen ingår så stor del av dotterföretagets eller intresseföretagets resultat- och balansräkning som svarar mot kommunens ägarandel.

I sammanställd redovisning har konsolideringen skett av boksluten för de civilrättsliga underkoncernerna. Uppskrivning av koncernföretagens materiella anläggningstillgångar återförs före konsolidering. I balansräkning uppdelas de obeskattade reserverna i en del som uppskjuten skatt under avsättningar och i en del under eget kapital.

Under året har en principförändring skett av den eliminering som sker i kommunkoncernen till följd av de anläggningar som 2013 överfördes från Uppsala kommun till dotterbolagen Uppsala kommun sport- och rekreationsfastigheter AB, Uppsala kommun förvaltningsfastigheter AB samt Uppsala kommun skolfastigheter AB. Inledningsvis eliminerades ett fast belopp som på övergripande nivå baserades på skillnader mellan säljarens och köparnas avskrivningar. Elimineringen ersattes senare med en ny princip där endast köparnas avskrivningar och utrangering utgjorde grund. Under 2023 har överförda anläggningar kunnat jämföras på objektnivå och olikheter i avskrivning kan därför elimineras på detaljnivå. Den historiska effekten har redovisats direkt mot koncernens anläggningstillgångar och eget kapital. Som konsekvens minskar dessa poster med 304 miljoner kronor och påverkar koncernens soliditet negativt med 0,49 procentenheter. Från och med år 2023 redovisas elimineringen över koncernresultaträkningen. Redovisning av Uppsala kommun juridisk person och dess enskilda dotterbolag påverkas inte av dessa justeringar.

RKR R19 - Förråd, lager mm

Lagertillgångar som normalt sett förväntas överstiga ett gränsvärde om 2 mnkr per den 31 augusti eller 31 december ska betraktas och redovisas som varulager om inte skäl finns som tydligt motiverar undantag. Lagertillgångar som understiger 2 mnkr får redovisas som varulager så länge det kan ske i enlighet med gällande rutin. Fastställd rutin reglerar bland annat krav på bokföring, värdering och inventering. Värdering av varulager sker enligt principen först-in-först-ut och inventering ska ske efter behov, minst årligen.

Det är endast ett fåtal lager som bokförs, se not 11. Bland förbrukningsvaror som inte lagerredovisas utan periodiseras i takt med förbrukning märks exempelvis vissa baslivsmedel inom måltidsservice, förbrukningsvaror inom verkstad och snickeri samt sand och salt inom gatuunderhåll. I kommunen finns även beredskapslager avseende exempelvis bränsle och livsmedel för krissituationer. Omfattningen beskrivs inte av sekretesskäl och beredskapsvaror kostnadsförs löpande i enlighet med RKR:s rekommendation. Rutiner och strategier finns för att omsätta beredskapslagret i verksamheten för att minimera ekonomisk risk vid inkurans.

Tabell 35. Verksamhetens nettokostnader.

Not 2 Verksamhetens nettokostnader	Kommunkoncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Belopp i miljoner kronor				
Verksamhetens intäkter	5 833	5 657	3 091	3 068
Varav jämförelsestörande poster:				
- realisationsvinster	82	102	45	1
- försäljning av exploateringsfastigheter	78	181	78	181
- övriga intäkter	46	41	46	41
Varav riktade bidrag och kostnadsersättningar från staten	878	895	863	890
Varav investeringsbidrag från staten	12	8	12	8
Verksamhetens kostnader	-19 143	-17 931	-18 025	-16 731
Varav jämförelsestörande poster:				
- realisationsförluster	-38	-168	-36	-89
- anskaffningskostnad såld exploateringsfastighet	-11	-42	-11	-42
- övriga kostnader	-	-	-	-
- medfinansiering statlig infrastruktur ¹	-504	-154	-504	-154
Varav kostnad för räkenskapsrevision ²	-5	-4	-1	-1
- därav arvode sakkunnigt revisionsstöd ²	-5	-4	-1	-1
Varav kostnad för övrig revision ²	-8	-13	-6	-6
- därav arvode sakkunnigt revisionsstöd ²	-7	-12	-4	-4
Varav avsättningar	-828	-304	-	-
Varav aktuell och uppskjuten skatt	-33	-119	-	-
Avskrivningar	-1 431	-1 404	-397	-409
Varav jämförelsestörande poster:				
- nedskrivning	-2	-21	-2	-19
Verksamhetens nettokostnader	-14 742	-13 678	-15 331	-14 072

1) Se not 18 för specifikation av skuld statlig medfinansiering per projekt.

2) I kommunkoncernen har lagstadgad revision jämförts med räkenskapsrevision enligt RKR:s definition. Övrig revision består av förvaltningsrevision, skattekonsultation mm.

Tabell 36 Not 3 Av- och nedskrivningar

Not 3 Av- och nedskrivningar	Kommunkoncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Belopp i miljoner kronor				
Avskrivning immateriella tillgångar	-9	-9	-5	-5
Avskrivning byggnader och anläggningar	-1 048	-1 067	-279	-283
Avskrivning maskiner och inventarier	-331	-307	-111	-102
Nedskrivning/återföring mark, byggnader och anläggningar	-43	-21	-2	-19
Summa av- och nedskrivningar	-1 431	-1 404	-397	-409

Tabell 37. Not 4 Skatteintäkter.

Not 4 Skatteintäkter	Kommunkoncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Belopp i miljoner kronor				
Preliminär kommunalskatt	13 258	12 348	13 258	12 348
Preliminär slutavräkning innevarande år	190	278	190	278
Slutavräkningsdifferens föregående år	62	75	62	75
Summa skatteintäkter	13 510	12 700	13 510	12 700
Slutavräkning föregående år (kr/invånare)	260	319	260	319
Preliminär avräkning innevarande år (kr/invånare)	787	1 171	787	1 171

Tabell 38. Not 5 Generella statsbidrag och utjämning.

Not 5 Generella statsbidrag och utjämning	Kommunkoncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Belopp i miljoner kronor				
Generella statsbidrag och utjämning				
Inkomstutjämningsbidrag	1 887	1 673	1 887	1 673
Införandebidrag	14	78	14	78
Regleringsbidrag	565	655	565	655
Kommunal fastighetsavgift	400	382	400	382
Övriga generella statsbidrag	133	101	133	101
Summa statsbidrag och utjämning	3 000	2 889	3 000	2 889
Kostnadsutjämningsavgift	-968	-843	-968	-843
Utjämningsavgift LSS	-54	-44	-54	-44
Summa utjämningskostnader	-1 022	-887	-1 022	-887
Summa generella statsbidrag och utjämning	1 978	2 002	1 978	2 002

Tabell 39. Not 6 Finansiella intäkter.

Not 6 Finansiella intäkter	Kommunkoncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Belopp i miljoner kronor				
Reavinster finansiella anläggningstillgångar	27	2	18	2
Ränteintäkter koncernföretag	-	-	456	219
Övriga ränteintäkter	51	15	49	13
Övriga finansiella intäkter	2	2	7	7
Summa	79	18	530	241

Tabell 40. Not 7 Finansiella kostnader.

Not 7 Finansiella kostnader	Kommunkoncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Belopp i miljoner kronor				
Räntekostnader på lån	-289	-210	-334	-139
Finansiell kostnad på pensionsavsättning ¹	-120	-29	-120	-29
Övriga finansiella kostnader ¹	-11	-3	-11	-3
Summa	-420	-241	-465	-170

1) SKR och Kommunbas har omklassificerat bankkostnader och räntedel på pensionsavsättning. Från 2023 ingår dessa i verksamhetens kostnader (tidigare finansiella kostnader). Jämförelsesiffror 2022 har justerats enligt samma princip.

Tabell 41. Not 8 Immateriella anläggningstillgångar.

Not 8 Immateriella anläggningstillgångar	Kommunkoncernen			Kommunen		
	Belopp i miljoner kronor	Pågående utveckling	Förvärvade tillgångar	Summa	Pågående utveckling	Förvärvade tillgångar
Ingående anskaffningsvärde	14	135	150	11	101	112
Årets anskaffning	-2	4	2	0	3	2
Årets försäljning/utrangering	-8	-15	-23	-8	-15	-23
Omklassificering/överföring	-1	1	-	-	-	-
Utgående anskaffningsvärde	3	125	128	3	88	91
Ingående ack avskrivning	-	-103	-103	-	-89	-89
Årets försäljning/utrangering	-	15	15	-	15	15
Årets avskrivning	-	-9	-9	-	-5	-5
Utgående ack avskrivningar	-	-97	-97	-	-79	-79
Planenligt restvärde	3	28	31	3	9	11
Genomsnittlig nyttjandeperiod	-	5		-	5	

Tabell 42. Not 9 Mark, byggnader och anläggningar – kommunen.

Not 9 Mark, byggnader och tekniska anläggningar	Kommunen					
	Belopp i miljoner kronor	Pågående nyanläggning	Mark-reserv	Verksamhets-fastigheter	Publika fastigheter	Övriga fastigheter
Ingående anskaffningsvärde	879	1 914	513	5 417	462	9 185
Årets anskaffning	38	230	44	589	13	914
Årets försäljning/utrangering	-21	-1	-52	-14	0	-87
Omklassificering/överföring	-	-	0	0	0	-1
Utgående anskaffningsvärde	897	2 143	504	5 992	475	10 011
Ingående ack. avskrivning	-	-1	-189	-1 432	-172	-1 795
Ingående ack nedskrivning	-	-440	-	-	-	-440
Korr fg års ack avskrivning	-	-	-	-	-	0
Årets försäljning/utrangering	-	1	37	9	0	47
Årets avskrivning	-	-	-24	-234	-22	-279
Årets nedskrivning	-	-2	-	-	-	-2
Omklassificering/överföring	-	-	0	-	-	0
Utgående ack avskrivningar	-	-442	-175	-1 657	-194	-2 468
Planenligt restvärde	897	1 701	329	4 335	281	7 543
Genomsnittlig nyttjandeperiod	-	-	18	24	21	

Tabell 43. Not 9 Mark, byggnader och anläggningar – kommunkoncernen.

Not 9 Mark, byggnader och tekniska anläggningar		Kommunkoncernen		
Belopp i miljoner kronor	Pågående nyanläggning	Mark, byggnader och tekniska anläggningar		Summa
		Ingående anskaffningsvärde	3 507	
Årets anskaffning	1 828	912	2 739	
Årets försäljning/utrangering	-22	-88	-110	
Omklassificering/överföring	-1 227	1 074	-153	
Utgående anskaffningsvärde	4 086	43 172	47 257	
Ingående ack avskrivning	-	-14 355	-14 355	
Ingående ack nedskrivning	-	-1 177	-1 177	
Årets försäljning/utrangering	-	84	84	
Årets nedskrivning	-	-53	-53	
Årets avskrivning	-	-1 049	-1 049	
Återförd nedskrivning	-	10	10	
Årets avskrivningar på återförd nedskrivning	-	1	1	
Omklassificering/överföring	-	1	1	
Utgående ack avskrivningar och nedskrivningar	-	-16 538	-16 538	
Planenligt restvärde	4 086	26 633	30 719	
Genomsnittlig nyttjandeperiod			34	

Tabell 44. Not 10 Maskiner och inventarier – kommunen.

Not 10 Maskiner och inventarier		Kommunen						
Belopp i miljoner kronor	Påg. ny-anläggning	Maskiner	Inventarier	Fordon	IT-utrustn.	Förbättringsutgift annans fastighet		Summa
						Konst		
Ingående anskaffningsvärde	79	83	668	161	91	7	168	1 257
Årets anskaffning	-6	7	79	13	23	3	7	126
Årets försäljning/utrangering	0	-1	-27	-5	-11	-	-3	-47
Omklassificering/överföring	-	-	1	-	-	-	-	1
Utgående bokfört värde	72	90	721	170	103	9	172	1 337
Ingående ack avskrivning	-	-53	-332	-103	-64	-2	-	-553
Årets försäljning/utrangering	-	1	26	5	11	-	-	43
Årets avskrivning	-	-9	-74	-10	-16	-1	-	-111
Omklassificering/överföring	-	-	0	-	-	-	-	0
Utgående ack avskrivningar	-	-61	-380	-108	-70	-3	-	-621
Planenligt restvärde	72	29	341	62	33	7	172	716
Genomsnittlig nyttjandeperiod	-	7	7	11	5	7	-	

Tabell 45. Not 10 Maskiner och inventarier – kommunkoncernen.

Not 10 Maskiner och inventarier	Kommunkoncernen		
	Belopp i miljoner kronor	Pågående nyanläggning	Maskiner och inventarier
Ingående anskaffningsvärde	570	5 605	6 175
Årets anskaffning	601	172	773
Årets försäljning/utrangering	0	-86	-86
Omklassificering/överföring	-307	460	153
Utgående bokfört värde	865	6 151	7 016
Ingående ack avskrivning	-	-1 918	-1 918
Årets försäljning/utrangering	-	39	39
Årets avskrivningar	-	-331	-331
Omklassificering/överföring	-	-1	-1
Utgående ack avskrivningar	-	-2 211	-2 211
Planenligt restvärde	865	3 940	4 804
Genomsnittlig nyttjandeperiod			19

Tabell 46. Not 11 Förråd och lager.

Not 11 Förråd och lager	Kommunkoncernen			Kommunen		
	Miljoner kronor	IB 2023	Förändr	UB 2023	IB 2023	Förändr
Hjälpmiddelscentralen	8	0	8	8	0	8
IT-lagret	7	-4	3	7	-4	3
Övriga lager ¹	1	0	1	0	0	0
Totalt förråd och lager	17	-5	12	16	-4	11

1) Dotterbolagens lager avser i sammanhanget relativt obetydliga belopp inom Uppsala konsert och kongress AB (558 tkr), Uppsala kommun arenor och fastigheter AB (491 tkr) samt Uppsalahem AB (50 tkr)

Tabell 47. Not 12 Utgående balanser för exploateringsverksamhetens aktiva projektportfölj.

Not 12 Utgående balanser för exploateringsverksamhetens aktiva projektportfölj											
Belopp i tusental kronor											
Huvudprojekt	Anläggningstillgångar			Extern finansiering			Omsättningstillgångar				
	Total investering	Aktiverad investering	Pågående investering	Total finansiering	Aktiverad finansiering	Pågående finansiering ¹	Totala utgifter	Avräkning utgifter	Totala inkomster	Avräkning inkomster	Pågående exploatering
Huvudprojekt											
H100096 Ulleråker	122 513	-33 750	88 763	1 613	0	1 613	446 957	-66 937	8 553	-3 964	375 431
H100173 Busstomten Kungsängen	566	0	566	0	0	0	37 350	-10	0	0	37 340
H100039 Östra Salabacke	320 598	-276 465	44 133	480	0	480	120 401	-70 023	292 390	-277 883	35 871
H100217 Stadsutveckling i Gottsunda och Valsätra	1 996	0	1 996	185	0	185	19 742	0	282	0	19 460
H100041 Rosendal	530 396	-411 760	118 637	70 794	-29 508	41 286	197 726	-141 109	1 050 403	-1 012 718	18 931
H100166 Husbyborg Garverigatan	33 546	-33 347	199	0	0	0	50 492	-124	36 178	-1 855	16 043
H100213 Södra Störvreta	6 258	0	6 258	0	0	0	14 238	0	0	0	14 238
H100142 Främre Boländerna	3 109	-498	2 612	19 742	0	19 742	19 787	1 256	8 385	0	12 659
H100082 Kapellgärdet	41 076	-38 190	2 886	36 644	-35 694	950	71 212	-10 165	66 235	-15 415	10 227
H100083 Södra Gunsta	81 125	-40 598	40 527	41 666	-33 575	8 091	17 503	-6 102	1 534	0	9 868
H100555 Uppsala C stadsbyggnad	233	0	233	0	0	0	8 687	0	0	0	8 687
H100032 Västra Librobäck	21 076	-16 633	4 443	13 370	-13 370	0	18 767	-11 276	43 347	-43 370	7 514
H100058 Eriksberg	1 569	0	1 569	0	0	0	4 712	-1 010	1 273	-1 093	3 522
H100141 Skarholmsvägen	755	0	755	0	0	0	2 581	0	0	0	2 581
H100646 Grandins backe	15	0	15	0	0	0	562	0	0	0	562
H100437 Almtunaskolan	3	0	3	0	0	0	500	0	0	0	500
H100059 Östra Fyrislund	202 033	-189 519	12 514	56 343	-44 591	11 752	78 426	-73 621	659 983	-655 547	369
H100085 Kv Vapenhuset	5 178	0	5 178	2 874	0	2 874	2 097	-2 059	0	0	38
H100089 Kv Siv	848	0	848	231	0	231	1 068	-1 045	0	0	23

Not 12 Utgående balanser för exploateringsverksamhetens aktiva projektportfölj

Belopp i tusental kronor

Huvudprojekt	Anläggningstillgångar			Extern finansiering			Omsättningstillgångar						
	Total investering	Aktiverad investering	Pågående investering	Total finansiering	Aktiverad finansiering	Pågående finansiering ¹	Totala utgifter	Avräkning utgifter	Totala inkomster	Avräkning inkomster	Pågående exploatering		
H100532 Kv Pumpen	582	0	582	561	0	561	14	0	0	0	14		
H100211 Fullerö	51 776	-51 223	553	56 054	-51 223	4 831	3 294	-3 279	15	0	0		
H100214 Fullerö 21:66 verksamhetsområde	11 738	-3 862	7 876	24 662	-2 102	22 560	1 800	-1 473	327	0	0		
H100038 Börje tull 1&2	24 748	-23 157	1 592	18 327	-18 327	0	3 486	-3 485	4 977	-4 976	0		
H100040 Kungsängens bostad	108 175	-106 958	1 217	104 254	-104 254	0	66 951	-66 851	116 859	-116 759	0		
H100046 Tryffelvägen	12 603	-8 940	3 663	0	0	0	9 912	-9 912	23 880	-23 879	0		
H100050 Skölsta	147 544	-96 932	50 613	102 646	-78 647	23 999	13 859	-13 234	11 174	-10 550	0		
H100055 Gränby centrum södra och västra	47 923	-47 306	617	34 448	-34 448	0	21 381	-1 754	49 168	-29 541	0		
H100056 Jälla S Lindbacken	94 979	-93 505	1 474	77 762	-72 840	4 922	13 955	-12 487	121 183	-119 715	0		
H100072 Ambulansen	2 397	0	2 397	762	0	762	4 361	-4 361	4 455	-4 455	0		
H100081 Kvarngärdet 60:1	17 497	-13 577	3 919	5 250	-4 306	944	15 973	-15 532	62 181	-61 740	0		
H100104 Kv Hugin	1 054	0	1 054	909	0	909	0	0	0	0	0		
H100110 Kv Klacken	505	0	505	6 048	0	6 048	280	-280	16 214	-16 214	0		
H100168 Luthagens strand	12 304	0	12 304	2 150	0	2 150	775	-775	18 342	-18 342	0		
H100187 Kv. Plantan	639	0	639	2 723	0	2 723	0	0	475	-475	0		
H100216 Gottsundaskolan	16 498	-12 556	3 941	5 381	-5 381	0	2 499	-1 140	13 338	-11 979	0		
H100272 Seminariet	1 080	0	1 080	448	0	448	834	-834	0	0	0		
H100273 Börjetull etapp 2	10 927	0	10 927	6 080	0	6 080	15 652	1 636	27 988	-10 700	0		
H100275 Ångkvarnen Skeppskajen	5 072	0	5 072	3 212	0	3 212	0	0	0	0	0		
H100277 Markförvärv exploatering	1 063 595	-1 038 103	25 492	0	0	0	0	0	0	0	0		
H100291 Kvarntorget, Kvarngärdet 30:1	766	0	766	281	0	281	0	0	0	0	0		
H100557 Uppsala Businesspark	7 493	0	7 493	1 750	0	1 750	0	0	0	0	0		
Projekt (46 st) med pågående anläggnings- eller omsättnings-tillgång mindre än netto 500 tkr.	266 449	-262 709	3 740	0	102 407	-94 415	7 993	0	60 981	-56 329	286 681	-283 259	1 230
Totalt	3 279 235	-2 799 588	479 648	800 056	-622 683	177 374	1 348 813	-572 315	2 925 820	-2 724 429	575 108		

I pågående finansiering ingår 3 mnkr statligt investeringsbidrag, övrigt avser exploateringsersättning.

Tabell 48. Not 13 Värdepapper och andelar - kommunkoncernen.

Not 13 Värdepapper och andelar		Kommunkoncernen	
Belopp i miljoner kronor	2023	2022	
Aktier	16	16	
Värdepapper	9	9	
Andel i pensionsstiftelse	657	657	
Övriga andelar	205	187	
Summa	888	870	

Tabell 49. Not 13 Värdepapper och andelar – kommunen.

Not 13 Värdepapper och andelar		Kommunen		
Belopp i tusen kronor	Antal	Kvotvärde	Bokfört värde	Ägarandel (%)
Aktier och andelar				
Uppsala stadshus AB ¹	370 000	1	2 810 377	100
Uppsala Innovation Centre AB	250	0,1	25	25
Aktier och andelar i dotterföretag			2 810 402	
Svenska Kommunförsäkrings AB	15 936	1	16 272	19,7
Övriga aktier			16 272	
Summa aktier och andelar			2 826 674	
Andel i pensionsstiftelse ²			657 254	
Andel i Kommuninvest			205 267	
Övriga andelar			45	
Summa totalt			3 689 239	

1) Uppsala stadshus ABs dotterbolag framgår av specifikation nedan.

2) För att möta pensionsåtagandet har 657 (657) miljoner kronor inklusive löneskatt placerats i en pensionsstiftelse. Marknadsvärdet, den pensionsskuld som täcks av pensionsstiftelsen, uppgick 2023-12-31 till 1 007 (2022-12-31, 913) miljoner kronor inklusive löneskatt. Angiven ansvarsförbindelse har inte minskats med värdet på pensionsstiftelsen.

Tabell 50. Not 13 Bolag ägda av Uppsala stadshus AB.

Bolag ägda av Uppsala stadshus AB					
Belopp i miljoner kronor	Antal	Nominellt värde	Bokfört värde	Ägarandel 2023 (%)	Ägarandel 2022 (%)
Destination Uppsala AB	2 000	0	0	100	100
Uppsala bostadsförmedling AB	1 000	0	7	100	100
Uppsalahem AB	1 668	167	4 658	100	100
Uppsala kommun arenor och fastigheter AB	2 000	0	10	100	100
Uppsala kommun skolfastigheter AB	10 000	10	731	100	100
Uppsala kommun utvecklingsfastigheter AB	5 650	57	809	100	100
Uppsala kommuns fastighets AB	6 000	6	24	100	100
Uppsala konsert och kongress AB	1 550	2	48	100	100
Uppsala parkering AB	50	0	22	100	100
Uppsala stadshus holding AB	500	0	0	100	100
Uppsala stadshus holding 2 AB	25 000	0	0	100	100
Uppsala stadsteater AB	20 560	5	80	100	100
Uppsala vatten och avfall AB	5 000	5	189	100	100

Tabell 51. Not 14 Långfristiga fordringar.

Not 14 Långfristiga fordringar	Kommunkoncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Belopp i miljoner kronor				
Fordringar investeringsmoms	166	38	-	-
Intern fordran:				
Uppsalahem AB	-	-	4 550	4 550
Uppsala kommun arenor och fastigheter AB	-	-	2 458	2 708
Uppsala kommun skolfastigheter AB	-	-	5 500	5 200
Uppsala kommun utvecklingsfastigheter AB	-	-	-	220
Uppsala parkering AB	-	-	80	80
Uppsala stadshus AB	-	-	-	380
Uppsala vatten och avfall AB	-	-	2 200	1 900
Övriga fordringar	113	91	64	55
Värdereglering	-5	-11	-5	-11
Summa	273	119	14 847	15 082

Tabell 52. Not 15 Kortfristiga fordringar.

Not 15 Kortfristiga fordringar	Kommunkoncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Belopp i miljoner kronor				
Kundfordringar	347	303	201	180
Statsbidragsfordringar riktade bidrag	29	30	29	30
Statsbidragsfordringar generella bidrag	0	-	0	-
Kostnadsersättningar	34	24	34	24
Kommunalskattefordringar	530	619	530	619
Fordringar koncernkonto	-	-	1 362	815
Utlämnade lån, kortfristig del	-	-	4 408	4 222
Övriga kortfristiga fordringar	590	515	130	140
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	525	531	987	844
Summa	2 055	2 024	7 682	6 876

Tabell 53. Not 16 Eget kapital.

Not 16 Eget kapital	Kommunkoncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Belopp i miljoner kronor				
Ingående balans	12 846	11 582	11 726	10 636
Föregående års resultat	800	1 296	701	1 150
Korrigerigering av tidigare års resultat ¹	18	-32	4	-59
Förändring av resultatutjämningsreserv	-75	-	-75	-
Delsumma	13 589	12 846	12 356	11 726
Resultatutjämningsreserv	735	660	735	660
Årets resultat	406	800	222	701
Summa eget kapital	14 731	14 307	13 312	13 087

1) 14 mnkr avser avslutade koncernelimineringar. 4 mnkr avser minskning av reserv från 2022 för underrapporterad tjänstepension.

Tabell 54. Not 17 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser.

Not 17 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	Kommunkoncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Belopp i miljoner kronor				
Ingående avsättningar pensioner	1 524	1 416	1 520	1 412
Pensionsutbetalningar	-57	-50	-57	-50
Nyintjänad pension	246	131	246	131
Ränte- och basbeloppsuppräknig	149	36	149	36
Övrigt	-1	-9	-2	-9
Summa pensioner inkl löneskatt	1 862	1 524	1 857	1 520

Tabell 55. Not 18 Andra avsättningar.

Not 18 Andra avsättningar	Kommunkoncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Belopp i miljoner kronor				
Uppskjuten skatteskuld	696	647	-	-
Medfinansiering statlig infrastruktur	607	154	607	154
Övriga avsättningar ¹	141	152	43	42
Summa andra avsättningar	1 444	953	650	196

1) Varav 37 (37) miljoner kronor avser avsättning för framtida avveckling av avfallsanläggning.

Tabell 56. Not 18 Specifikation av avtal för medfinansieringsavtal av statlig infrastruktur.

Specifikation av avtal för medfinansiering av statlig infrastruktur						
Belopp i miljoner kronor		Genomförande-period	Ing. avsättn. 2023	Periodens förändring	Tillägg, nuvärdesberäkning	Utg. avsättn. 2023
Projekt	Motpart					
Avfart E4 Mora stenar	Trafikverket	2023-2028	124	-	-	124
Trafikplats Gunsta	Trafikverket	2022-2024	20	-20	-	-
Trafikplats Fullerö etapp 1	Trafikverket	2022-2024	10	-1	-	9
Trafikplats Fullerö etapp 1	Trafikverket	2025-2028	-	42	3	45
Järnvägsplan Ua-Bergsbrunna	Trafikverket	2028-2032	-	318	112	430
Totalt			154	336	118	607

1) Nuvärdesberäkningen baseras på uppräknig av avtalad skuld med entreprenadindex för tid från avtalets tecknande till motpartens avrop av finansiering. Avsättningen indexjusteras när uppdaterad kunskap om verklig kostnadsutveckling och avropstakt uppstår.

Tabell 57. Not 19 Obligationslån och skulder till kreditinstitut.

Not 19 Obligationslån och skulder till kreditinstitut	Kommunkoncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Belopp i miljoner kronor				
Obligationslån	6 900	5 600	6 900	5 600
Lån i banker och kreditinstitut	6 080	8 030	5 880	7 430
Summa	12 980	13 630	12 780	13 030
Lånens löptider				
andel lån på mellan 1-5 år	95,4%	94,9%	95,3%	94,6%
andel lån på mellan 6-10 år	4,6%	5,1%	4,7%	5,4%
Totalt	100%	100%	100%	100%
Genomsnittsränta	2,7%	0,9%	2,8%	0,9%

Not 20 Derivat

Kommunen har en skuld om 10 400 (9 670) miljoner kronor med rörlig ränta varav 7 650 (5 250) miljoner kronor har säkrats med ränteswappar till fast ränta. Syftet med säkringarna är att eliminera framtida skillnader i kassaflöden avseende betalningar av rörlig ränta. Säkringsförhållandet anses effektivt då de swappar som tecknats har underliggande lån och den faktiskt betalda räntan motsvarar den fixerade målräntan. Härmed kvalificerar derivaten för säkringsredovisning vilket innebär att ingen skuld redovisas för derivat som har ett negativt marknadsvärde och ingen tillgång för derivat som har ett positivt marknadsvärde. Ränteswapparna innehas endast i syfte att hantera ränterisk i kommunens upplåning så räntekupongerna på derivaten redovisas som en del av räntekostnaderna.

Swapparnas marknadsvärde var -3 (282) miljoner kronor vilket ej återspeglas i balansräkningen då kommunen tillämpar säkringsredovisning. Av årets räntekostnader för upplåning, 334 (139) miljoner kronor, utgjorde swappräntorna -123 (0) miljoner kronor. Av årets ränteintäkter för utlåning, 412 (213) miljoner kronor, utgjorde swappräntorna 0 (1) miljoner kronor.

Genomsnittlig upplåningsränta var 1,97 (0,82) procent inklusive och 2,70 (0,82) procent exklusive ränteswappar. Genomsnittlig räntebindningstid var 2,3 (2,2) år med, och 0,9 (1,1) år utan ränteswappar.

Tabell 58. Not 21 Övriga långfristiga skulder.

Not 21 Övriga långfristiga skulder	Kommunkoncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Belopp i miljoner kronor				
Checkräkningskrediter ¹	-	-	-	-
Förutbetalda anläggningsavgifter VA	506	522	-	-
Skuld för offentliga investeringsbidrag ²	174	170	174	170
Skuld för exploateringsavgifter ²	173	155	173	155
Investeringsfond VA och investeringsbidragsfond avfall	140	114	-	-
Parkeringsfriköp	117	120	-	-
Summa	1 110	1 082	347	325

1) En beviljad ej utnyttjad checkräkningskredit om 2 400 miljoner kronor finns i kommunkoncernen fördelad med 2 200 miljoner kronor på kommunen och 200 miljoner på Uppsalahem AB.

2) Offentliga investeringsbidrag intäktsförs i takt med avskrivningen av underliggande tillgång. Den genomsnittliga upplösningstiden på dessa tillgångar är för närvarande 18 (21) år. Exploateringsavgift intäkteredovisas till sin helhet i samband med att kommunen uppfyllt sitt åtagande i relation till motparten.

Tabell 59. Not 22 Kortfristiga skulder.

Not 22 Kortfristiga skulder	Kommunkoncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Belopp i miljoner kronor				
Kortfristiga skulder till banker och kreditinstitut	4 800	4 070	4 400	4070
Leverantörsskulder	1 037	983	680	585
Semesterlöne- och övertidsskuld	381	388	345	352
Upplupna sociala avgifter och pension	475	636	468	629
Personalens källskatt	133	130	120	118
Förutbetalda riktade statsbidrag	123	265	123	265
Förutbetalda generella statsbidrag	-	86	-	86
Upplupna räntekostnader	213	157	163	154
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	685	761	618	702
Övriga kortfristiga skulder	556	285	366	798
Summa	8 403	7 762	7 283	7 759

Tabell 60. Not 23 Panter och därmed jämförliga säkerheter.

Not 23 Panter och därmed jämförliga säkerheter	Kommunkoncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Belopp i miljoner kronor				
Borgensförbindelser				
Borgen mot externa företag och föreningar	49	51	49	51
Borgen mot IFU Arena AB	270	275	270	275
Borgen SKR inköpscentral (Adda AB)	-	125	-	125
Borgensåtagande kommunala bolag				
Uppsala kommun skolfastigheter AB	-	-	600	600
Uppsala kommun utvecklingsfastigheter AB	-	-	3	3
Summa borgensförbindelser	319	451	922	1 054
Fastighetsinteckningar	200	205	-	-
Övriga ansvarsförbindelser	1	1	-	-
Summa panter och därmed jämförliga säkerheter	521	657	922	1 054

KAPITALTÄCKNINGSGARANTI

Uppsala kommun förbinder sig genom en kapitaltäckningsgaranti till Uppsala stadshus AB att täcka eventuella framtida förluster i bolaget. Uppsala stadshus AB har i sin tur lämnat kapitaltäckningsgaranti till samtliga dotterbolag utom Uppsala stadshus holding AB och Uppsala stadshus holding 2 AB.

Uppsala kommun har i ingått en solidarisk borgen såsom för egen skuld för Kommuninvest i Sverige AB:s samtliga nuvarande och framtida förpliktelser. Samtliga kommuner som per 2023-12-31 var medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingått likalydande borgensförbindelser.

Mellan samtliga medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingåtts ett regressavtal som reglerar fördelningen av ansvaret mellan medlemskommunerna vid ett eventuellt ianspråktagande av ovan nämnd borgensförbindelse. Enligt regressavtalet ska ansvaret fördelas dels i förhållande till storleken på de medel som respektive medlemskommun lånat av Kommuninvest i Sverige AB, dels i förhållande till storleken på medlemskommunernas respektive insatskapital i Kommuninvest ekonomisk förening.

Vid en uppskattning av den finansiella effekten av Uppsala kommuns ansvar enligt ovan nämnd borgensförbindelse, kan noteras att per 2023-12-31 uppgick Kommuninvest i Sverige AB:s totala förpliktelser till 551 907 miljoner kronor och totala tillgångar till 562 023 miljoner kronor. Kommunens andel av de totala förpliktelserna uppgick till 8 506 miljoner kronor och andelen av de totala tillgångarna uppgick till 8 643 miljoner kronor.

Tabell 61. Not 24 Pensionsförpliktelser.

Not 24 Pensionsförpliktelser	Kommunkoncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Belopp i miljoner kronor				
Avtalspensioner som intjänats före 1998 redovisas som ansvarsförbindelse				
Ingående ansvarsförbindelse inklusive löneskatt	3 532	3 652	3 532	3 652
Årets utbetalningar	-195	-182	-195	-182
Ränte- och basbeloppsuppräknig	239	84	239	84
Övrigt	7	1	7	1
Förändring löneskatt pensionsförpliktelser	12	-23	12	-23
Summa ansvarsförbindelser för pensioner intjänade före 1998 inkl. löneskatt¹	3 595	3 532	3 595	3 532
Övriga pensionsförpliktelser som inte tagits upp bland skulder/avsättningar				
Visstidspension för kommunalråd	25	24	25	24
Pensionsförpliktelser för bolagsstyrelse och ledning	4	4	-	-
Summa övriga pensionsförpliktelser som inte tagits upp bland skulder/avsättningar	29	28	25	24
Summa pensionsförpliktelser	3 625	3 560	3 621	3 556
Övriga upplysningar avseende pensioner				
Aktualiseringsgrad	98%	98%	98%	98%
Antal förtroendevalda med rätt till vistidspension enl PBF	8	8	8	8

1) För att möta pensionsåtagandet har 657 (657) miljoner kronor inklusive löneskatt placerats i en pensionsstiftelse. Marknadsvärdet, den pensionskund som täcks av pensionsstiftelsen, uppgick 2023-12-31 till 1 007 (2022-12-31, 913) miljoner kronor inklusive löneskatt. Angiven ansvarsförbindelse har inte minskats med värdet på pensionsstiftelsen.

Tabell 62. Not 25 Övriga ansvarsförbindelser.

Not 25 Övriga ansvarsförbindelser	Kommunkoncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Belopp i miljoner kronor				
Övriga ansvarsförbindelser				
Avtalat avgångsvederlag för förvaltningschefer	42	43	42	43
Avtalat avgångsvederlag för bolagsstyrelse och -ledning	4	4	-	-
Övriga ansvarsförbindelser	5	1	-	-
Garantiförbindelser	3	2	-	-
Summa övriga ansvarsförbindelser	54	51	42	43

Tabell 63. Not 25 Leasingavtal.

Not 25 Leasingavtal	Kommunkoncernen		Kommunen	
	2023	2022	2023	2022
Belopp i miljoner kronor				
OPERATIONELL LEASING				
Årets leasingavgifter				
Lokaler	639	512	1 870	1 414
Bilar och andra transportmedel ¹	21	28	21	23
Kontorsutrustning mm	18	16	16	14
Summa	678	556	1 907	1 450
Framtida leasingavgifter				
inom ett år	595	525	1 638	1 474
senare än ett år men inom fem år	1 663	1 337	3 794	3 342
senare än fem år	1 102	966	2 667	2 018

1) Jämförelsesiffran för 2022 har korrigerats till en ny lägre nivå efter genomgång och revidering av avtalade leasingavgifter.

Not 26 - Komplettering avseende redovisning av operationell och finansiell leasing av lokaler och fastigheter i relation till Rådet för kommunal redovisnings (RKR) rekommendation 5 – Leasing

Om de ekonomiska risker eller fördelar som är förknippade med att äga ett hyresobjekt i allt väsentligt överförs på hyrestagaren är avtalet finansiellt. Nuvärdet av framtida avtalade hyresbetalningar ska då tas upp som en skuld och en leasingtillgång i samband med att avtalet ingås. Leasingtillgången skrivs därefter av linjärt över avtalsperioden medan hyresbetalningarna löpande minskar skulden. Effekten på balansräkningen är omfattande om mångåriga hyresavtal av stora fastigheter klassificeras som finansiella, omslutningen ökar och som konsekvens minskar soliditeten. Effekter i resultaträkningen uppstår också, men mindre betydande.

Ekonomisk risk anses enligt huvudregel i allt väsentligt överförd till hyrestagaren om summan av avtalade hyror motsvarar mer än 80 procent av hyresobjektets verkliga värde. För en lokal eller fastighet uppnås denna brytpunkt normalt efter omkring 25-30 år. Förutom hyresperiodens längd påverkas klassificeringen också av andra villkor i avtalet så som hyresnivå, hyresobjektets livslängd och marknadsvärde, förmånligt avtalade förlängnings- eller utköpsoptioner. Ett hyresavtal som inte är finansiellt - är operationellt.

Koncerninterna hyresavtal (fastigheter som ägs av dotterbolag)

Hyresavtal med dotterbolag betraktas inte som finansiell leasing i rapporteringen för den juridiska personen Uppsala kommun. Huvudskälet är att dotterbolagen bär risken och har uppdraget och kompetensen att äga och förvalta fastigheterna. Kommunen ska ha möjlighet att gå ur hyresavtalen om och när politiken anser att det är lämpligt. Det är då dotterbolagets fulla ansvar att hitta annan hyresgäst alternativt att omvandla eller avyttra fastigheten. I koncernredovisningen som upprättas per augusti och december konsolideras kommunkoncernen, vilket fullt ut illustrerar kommunens ägande av verksamhetsfastigheter.

I linje med ovanstående är avtalen korta, normalt sett 3-5 år. Fastigheterna betraktas som omsättningsbara eftersom Uppsala är en konkurrensutsatt marknad där externa aktörer finns med betydande marknadsandel inom skola, vård och omsorg. En lokal som kommunen inte behöver kan omsättas till externa hyresgäster alternativt omvandlas till annat ändamål eller avyttras. Dotterbolagen har också förmåga att bära risk genom sin hyressättning och kapitalisering.

Koncernexterna hyresavtal (fastigheter som ägs av part utanför den legala koncernen)

Hyresavtal som uppfyller kriterierna enligt RKR R5 redovisas som finansiella avtal, i nuläget bedöms inga sådana hyresavtal finnas.

Ett externt avtal utmärker sig för sin längd och för hyresobjektets storlek, inhyrningen av stadsbiblioteket och stadsarkivet. Avtalet tecknades 1 juli 2021 till 31 december 2048 med Nasdaq-noterade Fastighets AB Balder som hyresvärd. Trots avtalslängden (27,5 år) bedömdes efter analys att minimileaseavgifterna inte uppgick till 80 procent av fastighetens marknadsvärde. Bedömningen som kompliceras av svårigheter att fastställa marknadsvärde på fastigheten samt att hyra inkluderar omfattande serviceavgifter så som inre underhåll, el, värme och vatten visade att avtalade minimileaseavgifter motsvarade 73 procent av värdet. Denna bedömning styrks av att Fastighets AB Balder i sin årsredovisning 2022 (2023 ännu ej publicerad) inte anser sig vara finansiell leasegivare. Framtiden för biblioteksverksamhetens former förefaller även delvis oklar utifrån digitalisering och samhällsförändringar, varför fastigheten i sig inte bör anses ha särskild signifikans för kommunen, åtminstone inte i ett perspektiv bortom 2048.

Vidare finns ett antal externa avtal som avser förskolor med 20-årig hyresperiod. Avtalen saknar särskilda klausuler kring förlängning och en stor mängd alternativa privata utförare finns. Avtalen har därför betraktats som operationella. Tecknade hyresavtal i övrigt, är korta och uppsägningsbara.

Framåtriktat och konsekvenser

Praxisutvecklingen i kommunsektorn kring redovisning av finansiell leasing är i förändring. Flera kommuner klassificerar och rapporterar fler avtal som finansiella än tidigare, även fastigheter som ägs av dotterbolag. Ett huvudskäl till detta är RKR:s icke normerande idéskrift om redovisning av leasing- och hyresavtal. Där pekar RKR på att den troliga avsikten med en inhyring bör utgöra grund för klassificering (som finansiell leasing) och alltså kan väga tyngre än hyresavtalets juridiska innehåll.

För att förstå resonemanget behöver man tänka på så kallade specialfastigheter (exempelvis skolor, vårdboenden och idrottshallar) och dra slutsatsen att dessa krävs för att driva kommunens verksamhet och att de saknar alternativ avsättning. Många kommuner har ännu inte anammat synsättet och bedömningen av vilka fastigheter som faktiskt inte har annan avsättning är kommunen är inte självklar. Samtidigt noteras osäkerhet i underlag och beräkningar bland kommuner som tillämpat idéskriften, trots att de lagt betydande resurser på arbetet.

Uppsala kommun vill illustrera effekterna av hur tillämpning av idéskriften skulle påverka bokföringen i den juridiska personen (primärkommunen). Fyra dotterbolag har väsentlig nettoomsättning mot moderföretaget vilket motsvarar 3-96 procent av respektive bolags totala nettoomsättning. Nettoomsättningen baseras på uthyrning av tillgångar, varför ett rimligt antagande är att samma andel av anläggningstillgångarna kan allokeras mot moderföretaget. Totalt sett skulle detta innebära en ökning av primärkommunens omslutning med ca 11 miljarder kronor. Soliditeten skulle följaktligen minska. Värt att tydligt poängtera i detta sammanhang är att Uppsala kommuns samlade ägande av fastigheter, inklusive dotterbolagens specialfastigheter, framgår fullt av kommunkoncernens redovisning i denna årsredovisning. Här konsolideras och elimineras inte bara inhyrda fastigheter, utan även övriga effekter på resultat och ställning som är konsekvenser av att kommunfullmäktige valt att organisera sin verksamhet i både nämnder och dotterbolag

Tabell 64. Nettoomsättning, anläggningstillgångar och approximativa effekter av finansiell leasing.

Dotterbolag →	Uppsala- hem AB	Arenor och Fastigheter AB	Utvecklings- fastigheter AB	Skolfastig- heter AB	Totalt
Nettoomsättning	1 700	527	88	941	3 256
Fakturerat till koncern- moderföretaget (UK)	58	390	29	907	1 384
Andel mot moderföretaget (UK)	3,4%	74,0%	32,8%	96,4%	
Dotterbolagets anläggningstillgångar (anskaffningsvärde)	12 561	3 593	321	8 548	25 022
Approximativ anläggningstillgång, moderföretaget (UK)	431	2 658	105	8 239	11 433
<i>Karaktär på inhyring</i>	<i>Lägenheter för bostads- sociala ändamål</i>	<i>Kontor och Idrotts- anläggningar</i>	<i>Kontor och lokaler för teknisk förvaltning</i>	<i>Skol- fastigheter</i>	

Uppsala kommun följer utvecklingen och har för avsikt att tillämpa gällande normering eller praxis när det sker i ett större urval jämförbara kommuner och blir tydligt att det är rätt väg att gå för att uppnå transparens och jämförbarhet. Effekten av att ogenomtänkt och hastigt tillämpa regelverket fullt ut är omfattande och osäkert varför Uppsala kommun valt att beskriva sin position genom denna text. En läsare av denna årsredovisning uppmanas alltså vara medveten om att kommuner tolkar regelverket kring finansiell leasing olika och att balansräkningen för Uppsala kommun (juridisk person) inte avspeglar tillgångar som hyrs in från dotterbolag vilket däremot koncernbalansräkningen självklart gör. Som skrivits i förarbeten till lag om kommunal bokföring och redovisning (SOU 2016:24 från 2016) och utredningen om en god kommunal hushållning (SOU 2021:75 från 2021) bör jämförelse mellan kommuner ske som jämförelse mellan kommunkoncerner då variationerna i hur man valt att organisera verksamhet och äga tillgångar skiljer sig väsentligt mellan landets 290 kommuner.

Not 27 Upplysning om upprättade särredovisningar

I Uppsala kommunkoncern ingår allmännyttig bostadsverksamhet samt vatten och avfallshantering. Dessa verksamheter omfattas av sÄrlagstiftning i form av Lag (2010:879) om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag respektive Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster. Lagstiftningen ställer särskilda krav som också ger effekter pÅ redovisningen.

Verksamheterna bedrivs i tvÅ från varandra skilda aktiebolag vars fullständiga Årsredovisningar återfinns pÅ respektive hemsida, Uppsalahem AB och Uppsala Vatten och Avfall AB. Där finns fullständig information om verksamheternas förutsättningar och redovisningsprinciper genom bland annat Årsredovisningar.

Flera av Uppsala kommuns verksamheter är taxefinansierade. Det gÄller exempelvis bygglov, tillsyn kring brandskydd, viss tillståndsverksamhet samt tillsynsverksamhet inom miljö-, alkohol, tobak och livsmedelsförsäljning som alla ingår i kommunen i förvaltningsform. Tillämpade taxor motsvarande självkostnad berÄknas, beslutas av nämnd och fastställs slutligen av kommunfullmäktige i det Årliga mål- och budgetbeslutet. Taxor intÄktsredovisas i takt med att bakomliggande tjänst utförts till taxebetalarens förmån.

Tabell 65. Koncerninterna förhÅllanden.

Not 28 Koncerninterna förhÅllanden	AktieÄgar- tillskott	Koncern- bidrag	Lån	Borgen	RÄntor
	Givare (-) Mottag (+)	Givare (-) Mottag (+)	Givare (-) Mottag (+)	Givare (-) Mottag (+)	IntÄkt (+) Kostnad (-)
Belopp i miljoner kronor					
Uppsala kommun	-70	-	-19 180	-603	461
Uppsala stadshus AB	70	-	-	-	-
Delsumma	0	-	-19 180	-603	461
Uppsala stadshus AB ¹	-54	7	380	-	-29
Destination Uppsala AB	-	0	-	-	-
Uppsalahem AB	54	-68	6 350	-	-204
Uppsala bostadsförmedling AB	-	-2	-	-	0
Uppsala kommun arenor och fastigheter AB	-	25	3 050	3	-50
Uppsala kommuns fastighets AB	-	16	-	-	-1
Uppsala kommun skolfastigheter AB	-	113	6 400	600	-120
Uppsala kommun utvecklingsfastigheter AB	-	-163	220	-	-2
Uppsala konsert och kongress AB	-	37	-	-	-1
Uppsala parkering AB	-	-34	130	-	-3
Uppsala stadshus holding AB	-	2	-	-	-
Uppsala stadshus holding 2 AB	-	0	-	-	-
Uppsala stadsteater AB	-	78	-	-	-1
Uppsala vatten och avfall AB	-	-11	2 650	-	-50
Delsumma	0	0	19 180	603	-461
Summa	0	0	0	0	0

1) Uppsala stadshus AB har mottagit 278 miljoner kronor och lämnat 271 miljoner kronor i koncernbidrag.